

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Henrik Östman

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN KESTÄVYYSTIEKARTTA

Case Yrkesakademin i Österbotten

Hiilineutraali yhteiskunta YAMK
Tekniikka
2024

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Henrik Östman
Opinnäytetyön nimi	Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta - Case Yrkesakademin i Österbotten
Vuosi	2024
Kieli	suomi ja ruotsi
Sivumäärä	137 + 3 liitettä
Ohjaaja	Asseri Laitinen

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvastaa VASKI-hankkeen 2022–23 tuottamaa yhteistä Suomen ammatillisen koulutuksen kestävyystiekarttaa, joka tukee koulutuksen järjestäjien ohjelmatyötä. Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä kuvaan työkuviointiin kuuluvaa Yrkesakademin i Österbotten:in kestävyystiekartan luomisen prosessia.

Viitekehysten valinnan lähtökohtana on kestävyysasteiden ratkaisemista käsittelevä ympäristö- ja kestävyyskasvatus, joka korostaa vihreää siirtymää, systemistä näkökulmaa ja transformatiivista oppimista muutoksen mahdollistajana. Tietoperusta keskittyy ammatillisen koulutuksen ja työelämän tulevaisuusnäkyymiin sekä tarvittaviin osaamistarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen kestävä tulevaisuuden vision ja tavoitteiden merkitystä muutoksessa sekä muutoksetekemisen prosessia tarkastellaan vahvistamaan ymmärtämään muutosprosessia käyttämällä GreenCompin viitekehystä ja OKKA-säätiön tulevaisuuden indikaattoritaulukkoa. Elinkeinoelämän keskusliiton mallilla kuvaillaan, miten vihreä osaaminen muodostuu. Tietoperustassa kuvaillaan laadukkaan ja kestävä ammatilliskoulutuksen vihreän siirtymän osaamis- ja koulutustarpeita.

Kestävyystiekartta on tärkeä osa laajempaa ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen kokonaisuutta. Kestävyystiekartta visioineen on yhtenäinen toimintamalli, jonka tavoitteena on luoda edellytykset kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän toimintatavoille tulevaisuuden ammatillisessa koulutuksessa. Tulosesassa esitetään kestävyyskartan tavoitteet teemoittain. Opinnäytetyön keskeisiä löydöksiä ovat kansallisen kestävyystiekartan ja vihreän osaamisen merkitys ammatillisessa koulutuksessa. Pohdinnassa peilataan viitekehityksiä ja opinnäytetyön tavoitetta. Opinnäytetyön herättämät kehitysehdotukset ovat vihreän osaamisen merkitys arvoperustassa ja tarve sisällyttää vihreää osaamista jokaiseen tutkintoperusteen osaamisalan kuvaukseen, suunnittelemiseen ja toteutukseen.

Avainsanat	Vihreä siirtymä, ammatillinen koulutus, kestävä kehitys, muutosjohtaminen
------------	---

SAMMANDRAG

Tekijä	Henrik Östman
Opinnäytetyön nimi	Nationell hållbarhetskarta för yrkesutbildningen - Case Yrkesakademin i Österbotten
Vuosi	2024
Kieli	suomi
Sivumäärä	137 + 3 bilagor
Ohjaaja	Asseri Laitinen

Syftet med examensarbetet är att beskriva den riksomfattande färdplanen för hållbarhet för yrkesutbildningen som utarbetats av VASKI-projektet 2022–23, som stödjer utbildningsanordnarnas programarbete. Examensarbetet är i dagboksformat, där jag beskriver arbetsprocessen med hållbarhetskarta för Yrkesakademin i Österbotten.

Utgångspunkten för valet av referensramar är miljö- och hållbarhetsfostran, som betonar den gröna omställningen ur ett systemperspektiv och transformativt lärande som möjliggör förändring. Den teoretiska delen fokuserar på yrkesutbildningens och arbetslivets framtidsperspektiv, samt nödvändiga kompetensbehov. Betydelsen av vision och mål för yrkesutbildningens hållbara framtid och förändringsprocessen kommer att undersökas för att öka förståelsen för förändringsprocessen utgående från GreenComps referensram och OKKA-stiftelsens framtidsindikertabell. Arbetsgivarnas centralförbunds modell definierar hur grön kunskap bildas. Teoridelen beskriver den gröna omställningens kompetens- och utbildningsbehoven för en kvalitativ hållbar yrkesutbildning.

Den riksomfattande färdplanen för hållbarhet är en viktig del av den bredare klimat- och hållbarhetsstrategi Färdplanen för hållbarhet och dess vision är en enhetlig verksamhetsmodell. Den har som mål att skapa förutsättningar för en övergripande hållbar utveckling och grön omställning i framtida yrkesutbildning. Ur slutsatserna framgår förverkligandegraden av hållbarhetskartans mål och en temavis sammanfattning. Utvecklingsförslag är att vikten av grön kunskap som definieras i värdegrunden för varje yrkesexamen, bättre bör beaktas genom att beskriva detta i genomförandeplan och plan för bedömning varje examensdel.

Nyckelord	Grön omställning, yrkesutbildning, hållbar utveckling, förändringsledarskap
-----------	---

ABSTRACT

Author	Henrik Östman
Title	National sustainability roadmap for vocational education - Case Yrkesakademin i Österbotten
Year	2024
Language	Finnish
Pages	137 + 3 Appendices
Name of Supervisor	Asseri Laitinen

The purpose of the thesis is to illustrate the joint Sustainability Roadmap produced by the VASKI project 2022-23 that supports vocational educational providers in program development. The thesis, presented in diary format, describes the process of creating a sustainability roadmap at Yrkesakademin i Österbotten, which is included in the author's responsibilities.

The chosen framework focuses on environmental and sustainability education, emphasizing the green transition, a systemic approach, and transformative learning as agents of change. The knowledge base revolves around prospective educators in vocational institutions and their labor market, as well as required skill sets. The thesis also explores the significance of vocational education's sustainable future vision and goals, using the GreenComp framework and the OKKA foundation's future indicator table to understand the change process. This thesis discusses how green competence is formed using the model of the Confederation of Finnish industries and describes the skill and training needs for a quality sustainable vocational education.

The Sustainability Roadmap is a crucial part of a broader climate and sustainability education framework. Its roadmap and vision serve as a unified action model aimed at creating conditions for comprehensive sustainable development and a green transition in future vocational education. The results section presents the objectives of the sustainability roadmap, thematically summarizing them. Development proposals arising from this thesis include clarifying the role of green competence and the need to specify how the competency of each vocational qualification's is designed and implemented.

Keywords	Green transition, vocational education and training (VET), sustainable development, management of change
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

SAMMANDRAG

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	12
1.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	13
1.2	Kehittämistehtävä ja tutkimusongelma.....	13
1.3	Opinnäytetyön rakenne	14
2	TIETOPERUSTA.....	15
2.1	Muutosjohtamisen teoria	17
2.1.1	Kestävyysmuutosjohtaminen ammattikoulutuksessa	19
2.2	Teoria kestävydestä	21
2.2.1	Perusteoria kestävä kehityksestä ja kestävydestä	22
2.2.2	Miten kestävyys näkyy Suomen koulutusmaailmassa ja koulutuksessa.....	30
2.2.3	Lainsäädäntö, asetukset ja suosit koskien ammatillista koulutusta	32
2.2.4	Mitä mahdollisuuksia kouluissa ja ammatillisessa opetuksessa on toteuttaa kestävyttä?.....	37
3	KESTÄVYYSTIEKARTTA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA.....	40
3.1	Toimintaympäristö.....	42
3.2	VASKI-hanke	45
3.3	Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö	46
4	PÄIVÄKIRJA – DAGBOK	49
4.1	Vecka 11, Arbetsverkstad	52
4.2	Vecka 12, Koldioxidberäkning.....	55
4.3	Vecka 13, Kolavtrycksberäkning YA skolkök i Gamla Vasa	56
4.4	Vecka 14, ThingLink	57

4.5	Vecka 15, Ohjaan.fi	59
4.6	Vecka 17, Skogsmaskinskolornas rådplägningsdagar	61
4.7	Vecka 18, SÖFUK klimatstrategi och AMKE undersökning	62
4.8	Vecka 19, SÖFUK klimatplan	64
4.9	Vecka 20, YA:s hållbarhetskarta del av klimatplanen för SÖFUK	65
4.10	Vecka 21, Genomgång av projektets nuläge	66
4.11	Vecka 22, Strategiska mål för FUJ	66
4.12	Vecka 23, Nya examensgrunder, möte med Axell, lansering av hållbarhetskarta	68
4.13	Vecka 24, SÖFUK klimatplan återremitterad	74
4.14	Vecka 32, YA:s pedagogiska program	75
4.15	Vecka 33, Värdegrund och nyckelkompetenser	76
4.16	Vecka 34, Kvalitets- och miljöledningssystem	78
4.17	Vecka 35, VASKI-projektets slutfas och intern auditering	79
4.18	Vecka 36, Nya e-grunder för skogsbranschen på svenska	80
4.19	Vecka 37, Förslag till utformning av YA:s hållbarhetskarta	82
4.20	Vecka 38, Nuläget för andra utbildningsanordnare	82
4.21	Vecka 39, Skogsbranschens arbetslivskommission och YA:s hållbarhetsdag	84
4.22	Vecka 40, Personalfortbildning, DNV-revision, Webinarium "Kestävä ja vastuullinen osaamisen johtaminen"	86
	4.22.1 Fortbildningsdag för personalen	86
	4.22.2 4.10.2023 DNV-revision, Skogsbruk	87
	4.22.3 5.10 VASKI-projektets delområden diskuteras	88
	4.22.4 6.10 Webinaari. Kestävä ja vastuullinen osaamisen johtaminen. Endast finskspråkigt.	89
4.23	Vecka 41, Webinarium, Utbildningsstyrelsen, "Ammatillisten koulutuksen yhteinen kestävyystiekartta"	93
4.24	Vecka 43, DNV-revisionsrapport 3–5.10 2023 och arbetslivskommissionen för skogsbranschens rapport för granskningsbesöket 26.9.2023	96

4.25	Vecka 44, SÖFUK:s klimatplan och VASKI-självvärderingsblankett.....	99
4.26	Vecka 45, Hållbarhetskartans betydelse för yrkesutbildningen	101
4.27	Vecka 46, Hållbar utveckling och utveckling av yrkesexamina.....	106
4.28	Vecka 47, Personalutbildning i hållbar utveckling.....	108
4.29	Vecka 48 Hållbarhetsrapportering och grön omställning.....	109
4.30	Vecka 49, YA:s självvärdering av VASKI-projektet, strategi för hållbarhet 111	
4.31	Vecka 50, Hållbar utveckling inom skogsutbildning och koldioxidberäkning	114
4.32	Vecka 51, SÖFUK:s klimatplan och VASKI-projektet, hållbarhetsledning 118	
4.33	Vecka 52 YA:s hållbarhetskarta, resultatuppföljning och analys.....	121
5	TULOS	125
6	POHDINTA.....	130
	LÄHTEET	138
	LIITTEET	146

KUVALUETTELO

Kuva 1. PSP. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka, ihmisen tutkimusmatka. (Salonen, Laininen, Hämäläinen, Sterling 2023.)	18
Kuva 2. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka yhdistää ajattelun ja kokemuksen tasoilla ihmisen eriytyneet maailmasuhteen ulottuvuudet. (Salonen ym. 2023.)	19
Kuva 3. Kestävän kehityksen tavoitteet -hääkakku (Rockström & Sukhdev 2016) (Suomenkielinen versio kuviosta Mykrä 2021 s. 28)	22
Kuva 4. GreenComp-osaamiskehityksen visuaalinen esitys. (Bianchi ym. 2022 s.3)	24
Kuva 5. Koulutusorganisaation muutoksetekijät. (Laininen, E., Salonen, A. O., 2019 s.66).....	25
Kuva 6. Ammatillisten oppilaitosten tulevaisuuden indikaattorit. (OKKA-säätiö, 2020)	27
Kuva 7. Miten vihreä osaaminen rakentuu. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024. s. 5.)	29
Kuva 8. Suomen ammatillisen koulutuksen laatustrategian keskeiset elementit. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019 s. 15).....	31
Kuva 9. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta (Karvi, 2023 s. 23)	36
Kuva 10. Opiskelijan kestävän opintopolku ja kasvu aktiivisen kansalaisuuteen (Sykli, 2023).....	39
Kuva 11. Ammatillisen koulutuksen visio vuodelle 2030. (Vaski, 2023).....	40
Kuva 12. Kestävyystiekartan tavoitteet (Vaski, 2023)	41
Kuva 13. Ammatillinen koulutus kestävän tulevaisuuden rakentajana. (Vaski, 2023)	42
Kuva 14. Toiminta-alue SÖFUK. (SÖFUK, 2023).....	43
Kuva 15. Temagrupper för Vaski-projektet (Vaski.info, 2022)	55
Kuva 16. Ympäristövastuullinen lautasmalli. (Tietopaketti ilmastoystävällisestä kouluruokailusta s.10).....	60
Kuva 17. Nyckelkompetenser för livslångt lärande. (Opintopolku, 2023)	77
Kuva 18. YA:s kärnprocess. Miljöhandbok 2023, sid 1.	78

Kuva 19. YA:s policy. YA 2023, sida 6.....	79
Kuva 20. Program 29.8 .2023 intern auditering Naturbruket	80
Kuva 21. Program DNV revision skogsbruk 4.10.2023	87
Kuva 22. Green Competences, 2022.	90
Kuva 23. Oppimisen kolme tasoa suhteessa kestävyys siirtymään neljän eri tekijän näkökulmasta (taidot, tulevaisuusorientaatio, yksilön maailmasuhde ja toimijuus)	90
Kuva 24. Vihreä osaaminen. EK luento kuvakaappaus 13.10.2023.....	95
Kuva 25. Laatu ja kestävä kehitys. Opetushallitus, 2022.....	96
Kuva 26. Gemensam planering av lärande i arbetslivet. (YA, 2023)	99
Kuva 27. Ammatillinen koulutus kestävä tulevaisuuden rakentajana. (Kuvakaappaus VASKI.web).....	110
Kuva 28. Yrkesutbildning vi bygger en hållbar framtid. (Vaski.info, 2023)	116
Kuva 29. Kestävyystiekartan tavoitteet, teemoittain analyysi itsearviointista. 127	
Kuva 30. Kestävyystavoitteiden tilanne päätavoiteluokittain. (Puuttuva-alkava- kehittyvä-edistynyt)	128

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Testberäkning av koldioxidavtryck, YA skolbespisning i Gamla Vasa
.....**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Taulukko 2. Implementering av vägmapp för YA i FUI-verksamheten, arbetsversion
.....**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Taulukko 3. Implementering av vägmapp för YA i FUI-verksamheten, arbetsversion
.....**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Taulukko 4. Temavis självutvärdering av hållbarhetskarta, ej slutgiltig. (Vaski.web
kuvakaappaus, 2023)**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Taulukko 5. Itsearviointin taulukko. Yhteenveto. LIITE 1 ja 3.**Virhe. Kirjanmerkkiä
ei ole määritetty.**

Taulukko 6. Itsearviointin kysymykset, kooste (LIITE 1).**Virhe. Kirjanmerkkiä ei
ole määritetty.**

LIITELUETTELO

LIITE 1. Itsearviointilomake Yrkesakademin i Österbotten 7.12.2023-säätiö

LIITE 2. OKKA-Säätiö. Ammatillisten oppilaitosten kestävän tulevaisuuden indikaattorit.

LIITE 3. VASKI-vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus hanke. Ammatillisen koulutuksen kestävyuden itsearviointi KOONTI TULOKSISTA. SataEdu. 01/24

1 JOHDANTO

Euroopan parlamentti julisti ilmastohätätilan marraskuussa 2019 ja pyysi komissiota varmistamaan, että tulevaisuudessa otetaan huomioon tavoite rajoittaa ilmaston lämpeneminen alle 1,5 °C:seen ja että kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään huomattavasti Euroopassa. Vastauksena pyyntöön komissio julkisti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, joiden avulla Euroopasta tulee ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Vihreä siirtymä ja kestävä tulevaisuuden saavuttaminen edellyttävät toimia meiltä kaikilta nyt ja tulevaisuudessa. Kestävän talouden muutos on käynnissä, eikä paluu vanhaan ole vaihtoehto. Yritykset menevät kiivaasti eteenpäin, kestävä kasvun teknologioiden kehitys on todella nopeaa ja yritysten vihreät osaamistarpeet muuttuvat kovalla vauhdilla.

Ammatillinen koulutus Suomessa ja Euroopassa on aivan oleellinen osa vihreän siirtymän toteuttamisessa. Suomen ammatillisessa koulutuksessa vihreä siirtymä tarkoittaa kokonaisvaltaista muutosta, jossa pyrkimys koulutuksen kestävään kädensijän ja jalanjäljen vähentämiseen läpäisevät koulutuksen järjestäjän kaiken toiminnan. Niin koulutuspolitiikassa kuin vihreän kasvun edistämässä tarvitaan pitkän tähtäimen selkeä tavoite, mitä halutaan saavuttaa. Opetushallitus myönsi valtionavustusta VASKI – Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus -hankkeelle 2022–23, missä 61 ammatillisen koulutuksen järjestäjää olivat mukana. Sataedu oli pääkoordinoija ja hankkeen tavoite oli tukea Agenda 2030 -tavoitteiden toteutumista ammatillisessa koulutuksessa sekä vahvistaa kestävä kädensijä. Päätaavoite oli laatia kansallinen kestävyystiekartta, joka yhtenäistää koulutuksen järjestäjien ohjelmatyö ja tukee yhteiskuntaa uudistavien kestävyysratkaisujen käyttöönottoa. Kestävyystiekartta sisältää vision, tavoitteet sekä kestävyysratkaisut interaktiivisessa Thinglink-muodossa (Thinglink, N.d.). Verkostokoordinointi-hanke muodostui alustavasti kahdeksasta eri teemasta ja itse kestävyystiekartta muodostuu kaikkien teemojen pohjalta.

Olen 55 vuotta vanha ja asun Mustasaarella. Koulutukseni on metsätalousinsinööri AMK ja minulla on opettajanpätevyys. Olen 21 vuotta työskennellyt metsänhoitoyhdistyksessä toiminnanjohtajana ja aluevastaavana. Työkokemukseni metsätaloudesta, yhteiskunnasta, liike-elämästä ja opettamisesta antavat hyvän pohjan toimia vastaavana asiantuntijana. Työskentelen metsätalousopettajana ja vastaavana ohjaajana Yrkesakademin i Österbottenin metsäkonekuljettajan linjalla ja opettajana olen toiminut 11 vuotta. Minulla on laaja kokemus laatusysteemistä, metsäsertifioinnista ja yhteiskunnallisista luottamustehtävistä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvastaa VASKI-hankkeen tuottama yhteinen Suomen ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartan, joka tukee koulutuksen järjestäjien ohjelmatyön. Opetushallitus myönsi valtionavusta VASKI – Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus -hankkeelle 2022–23, missä 61 ammatillisen koulutuksen järjestäjää olivat mukana. Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä kuvaan Yrkesakademin i Österbotten:in kestävyystiekartan luomisen prosessia, joka kuuluu työtehtäviini. Päiväkirja on kirjoitettu viikkoina 11 – 52 vuonna 2023.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia, miten VASKI-projektin kansallisen ammatillisten koulutuksen kestävyystiekartta luodaan ja mitä keskeisiä osa-alueita se sisältää. Tavoite on ymmärtää miten se edistää kestävää kehitystä ja vihreää siirtymää ammatillisessa koulutuksessa.

1.2 Kehittämistehtävä ja tutkimusongelma

Kuinka kehittää Yrkesakademin i Österbotten:ille tasokas ja toimiva kestävyystiekartta VASKI-hankkeessa?

Mitä vaiheita ja toimenpiteitä muutosprosessin läpivienti ja onnistuminen vaativat?

Millaista osaamista tarvitaan tulevaisuuden tavoitteeseen pääsemiseksi?

1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö on muodoltaan päiväkirjamuotoinen opinnäytetyötä missä tutkija itse osallistuu Vaski-hankkeessa. Tietoperustassa esitetään teoria muutosjohtamisesta ja kestävyydestä. Empiirinen osuus käsittää Suomen ammatillisten koulutuksen kestävyystiekartta. Päiväkirjaosuus sisältää viikoittainen päiväkirja V11–52 vuonna 2023. Tulososassa esitetään keskeisimmät tulokset ja havainnot. Pohdinnassa peilataan opinnäytetyön kokonaisuuden, hyödynnettävyyden, kehityskaaren ja jatkosuunnitelmien kriittinen arviointi.

Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössäni tavoite on osoittaa työelämässä vaativan kehittämistehtävän sekä tarvittavat laajat ja syvälliset tiedot kun luodaan kestävyystiekartta. Ammatti identiteettini ja ammatillinen kehitykseni kuvataan päiväkirjassa. Yhteiskunnallisen merkitys ja kestävä nykyaikaa kuvaillaan pohdinnassa.

2 TIETOPERUSTA

Vihreä siirtymä viittaa kehitykseen kohti ekologisesti kestävästä taloutta, joka välttää luonnonvarojen ylikulutusta ja fossiilisia polttoaineita. Se perustuu vähähiilisiin ja kiertotaloutta tukeviin innovaatioihin, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta ja kestävästä kasvua. (Ympäristöministeriö, 2024)

Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista. Kestävän kasvun ohjelma vauhdittaa ratkaisuja, joilla vähennetään päästöjä niin Suomessa kuin muualla maailmassa. (Valtiovarainministeriö, 2023)

Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä ja pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2030 mennessä. Nämä päämäärät edistävät kestävästä kehitystä ja ympäristön säilymistä tuleville sukupolville. (Valtionvarainministeriö, 2024)

Kestävyys ja vastuullisuus ovat kompleksisia ja vaikeasti hahmotettavia kokonaisuuksia. Eri käsitteet ja niiden käsitteleminen vaativat laajaa osaamista, systemmistä ajattelua, laajan terminologian haltuunottoa, kokonaisuuksien ymmärtämistä ja tulevaisuudentaitoja ammatillisessa koulutuksessa (Mikko Dufva ym. 2021). Opinnäytetyössä kestävyys ja vastuullisuus käsitellään ammatillisten koulutuksen perspektiivistä.

Transformatiivinen oppiminen voidaan kuvata metaforisesti metsän avulla, missä ihminen ja yhteisöt voivat oppia kolmella tasolla: kognitiivisella, metakognitiivisella ja episteemisellä. Kognitiivinen oppiminen vastaa metsän sisällä olemista, missä keskitytään nykyisten toimintojen parantamiseen. Se on kuin tarkastelisi yksittäisiä puita metsässä. Metakognitiivisella tasolla siirrytään ulos metsästä ja tarkastellaan metsikköä kokonaisuutena. Tämä vastaa reflektiivistä oppimista, jossa tarkastellaan omaa oppimisprosessia ja ajattelua. Viimeisenä on episteeminen op-

piminen, joka kuvaa ajattelun rajoista irrottautumista ja kokonaiskuvan näkemisen satelliitti perspektiivistä. Tämä taso edustaa syvempää ymmärrystä ja kykyä arvioida omaa tietoa ja maailmankuvaa. Näin transformatiivinen oppiminen tapahtuu kolmen tason välillä, jotka tarjoavat eri näkökulmia ja syvyyttä oppimisprosessiin. (Laininen, E. & Salonen, A. 2019. Sivu 3–4)

Swecon (2024) kyselytutkimuksessa (11/2023) selvitettiin suomalaisten ymmärrystä vihreästä siirtymästä sekä resilienssin kokemusta arjessa. Se paljastaa suomalaisten ristiriitaiset näkemykset vihreään siirtymään. Kolmasosa ei luota sen toteutumiseen, vaikka puolet pitää sitä välttämättömänä, ja neljä viidestä näkee sen hyödyllisenä. Vaikka aihe kiinnostaa ja puolet pitää keskustelua hyödyllisenä, joka kolmas epäilee vihreää siirtymää ja luottaa siihen vähän. Vaikka suurin osa näkee vihreän siirtymän positiivisena, osa uskoo sen lisäävän elinkustannuksia. Laajentamalla ihmisten käsitystä vihreän siirtymän vaikutuksista ja hyödyistä saadaan parempaa kokonaisnäkemys aikaan. Omat vaikutusmahdollisuudet rajautuvat vastaajien mielissä henkilökohtaisiin valintoihin ja kulutusvalintoihin, mutta omia vaikutusmahdollisuuksia ei osata kytkeä esimerkiksi työtehtäviin, työpaikan valintaan tai koulutukseen. (Sweco, 2024)

Vihreä siirtymä ei onnistu ilman konfliktien ennakointia ja hallintaa. Jännitteitä ja konflikteja syntyy, vaikka siirtymä toteutuessaan kasvattaisikin ihmisen ja luonnon hyvinvointia. Siirtymä tuo mukanaan paitsi toivoa, myös epävarmuutta, kilpailua ja kiistoja. Konfliktien ennakointia ja hallintaa tarvitaan sekä politiikan ja yhteiskunnallisten tavoitteiden että paikallisella, vihreän siirtymän hankkeiden tasolla. Eturistiriidat ja kiistat voivat jatkossa olla vihreän siirtymän haasteita. Avainkysymys on, miten siirtymän yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus pystytään varmistamaan kokonaisvaltaisesti. (Peltonen, L. 2023)

Oppiminen ja sivistys ovat avaimia kestävän kehityksen vaatimaan yhteiskunnalliseen muutokseen. Kestävän kehityksen kannalta tärkeitä taitoja ja ymmärrystä maailmasta opitaan koulussa, mutta niitä tulee voida vahvistaa ja oppia läpi elämän. Muutos kohti kestävää yhteiskuntaa vaatii muutoksia maailmankuvaamme

ja toimintaamme. Koulutus vaikuttaa maailmankuvaan ja sivistykseen. Kestävyyssymptomien pitäisi leikata läpi koko koulutusjärjestelmän. Suomalaisen koulutusjärjestelmän suunta on kohti kestävyysosaamista ja vihreää siirtymää, mutta läpimurtoa koko järjestelmän tasolla ei vielä ole saavutettu. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä ja yhteinen näkemys opetuksen tavoitteista. Sivistys on muutakin kuin opetusta, ajattelua tai viisautta. Ekososiaalisen sivistyksen käsitteen mukaisesti se on myös osaamista, luovuutta ja yli sukupolvien ulottuvaa vastuullisuutta. (Valtioneuvoston kanslia, 2024, s. 2–4, 8).

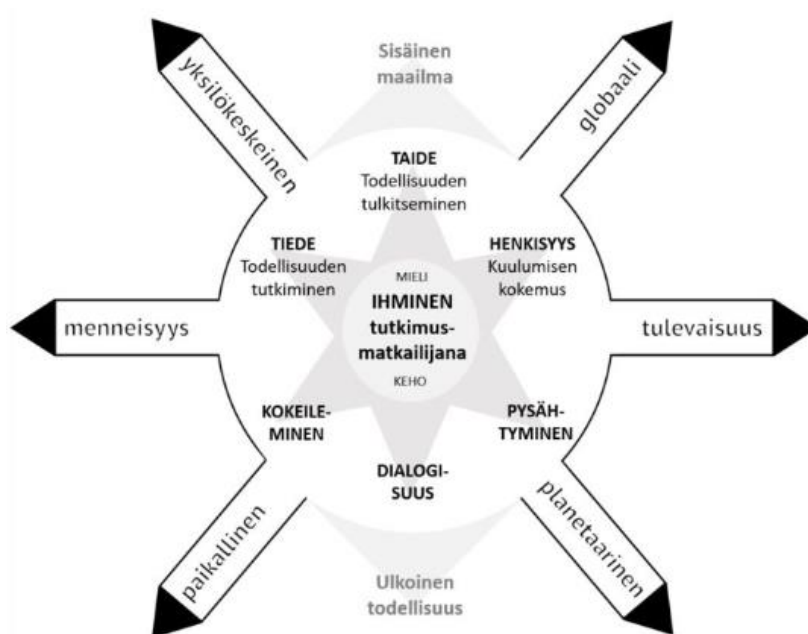
2.1 Muutosjohtamisen teoria

Muutosjohtaminen on viitekehys, joka keskittyy johtamiseen ihmisten näkökulmasta. Siihen liittyy systeemi- ja strategia-ajattelu sekä ketteruus. Muutosjohtamisella tuetaan ihmisten käyttäytymisen muutosta. Muutoksen edellytyksenä on, että yrityksessä toimivat ihmiset sitoutuvat toimimaan yhdessä muutostavoitteen saavuttamiseksi. Systeemiajattelu mahdollistaa syvällisen lähestymistavan monimutkaisiin haasteisiin ja auttaa löytämään niihin ratkaisuja. Organisaation menestyksessä muutosjohtaminen vaatii systeemiajattelua, joka paljastaa kompleksisten ilmiöiden taustalla vaikuttavat rakenteet. Kokonaisvaltainen näkökulma maailmaan on systeemiajattelun keskeinen piirre. Systeemien muuttamiseksi on pureuduttava taustalla oleviin rakenteisiin, erityisesti ihmisten ajatusmalleihin (Colchester, J. 2019)

Planetaarinen sosiaalipedagogiikka (kuva 1) esittää planetaarisen sosiaalipedagogiikan idean ja kuvaa teorian soveltamista työn tulkinnan ja ammattilaisen toimijuuden uudistumiseen, missä muutosjohtamista tarvitaan. Työn planetaarinen tulkinta tarjoaa uuden lähestymistavan kestävyysosaamisten kuten GreenComp-viitekehyksen soveltamiselle ja antaa mahdollisuus uudistaa käsityksiä työstä, ammatillisesta osaamisesta ja vihreästä osaamisesta. Sosiaalipedagogiikka pystyy vastaamaan vaikuttavasti kulttuurisen muutoksen haasteeseen, sillä se on kautta aikojen tuottanut uusia jaettuina merkityksiä ja vahvistanut kansalaisten toimijuutta. Perinteinen sosiaalipedagogiikka on keskittynyt yksilön ja yhteisön välisen

suhteen tarkasteluun, missä muutosta tapahtuu. (Laininen, Erkkä & Salonen, Arto O. 2023)

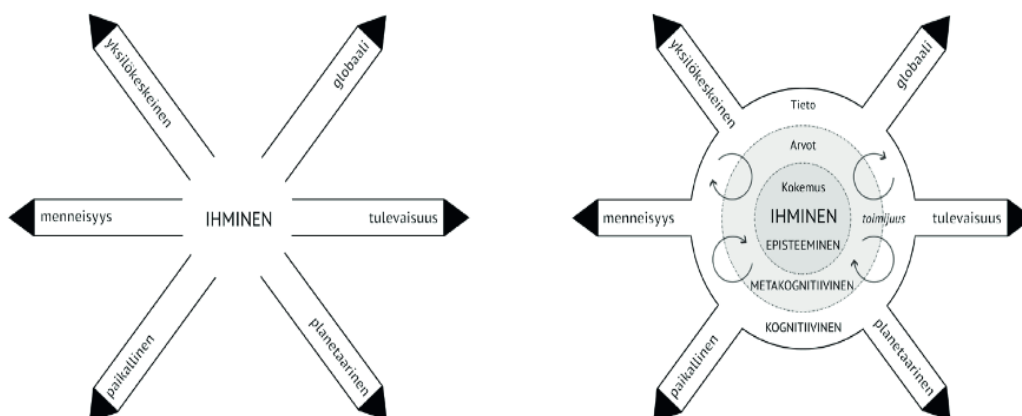
Planetaarista sosiaalipedagogiikkaa on kuvailtu oppimiseen ja ihmisenä kasvamiseen perustuvana vastauksena aikamme kriiseihin, jotka kytkeytyvät ekologiseen ja sosiaaliseen todellisuuteen muuttuvassa maailmassa. (Kuva 1) Teorialla on esitetty sovelluskohteita niin formaalissa koulutuksessa kuin informaalin oppimisen kentällä, työelämässä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden parissa. (Salonen, A. 2023)

Kuva 1. PSP. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka, ihmisen tutkimusmatka. (Salonen, Laininen, Hämäläinen, Sterling 2023.)

Arkielämän muuttamisen ulottuvuus konkretisoituu siinä, kuinka talouden, tuotantoketjujen ja tietoverkkojen kautta verkottuneessa globaalissa maailmassa vaikutamme jokapäiväisillä valinnoillamme muiden ihmisten elämään ja ympäristön tilaan. (Kuva 2) Ilman systeemistä ymmärrystä tämä tosiasia jää tunnistamatta. (Salonen, A. 2023)

Planetaarinen sosiaalipedagogiikka yhdistää ajattelun ja kokemuksen tasoilla ihmisen eriytyneet maailmasuhteen ulottuvuudet (Kuva 2), missä se avartaa ihmisen elämän tarkastelua yhteisöjä ja yhteiskuntaa laajempaan planetaariseen kontekstiin. Se tarjoaa muuttuvassa yhteiskunnanäkemyksessä, jossa opitaan maailmayhteyden rakentamista tutkimalla tilan, moraalien ja ajan ulottuvuuksia jokapäiväisessä elämässä. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka yhdistää ihmisen eriytyneet maailmasuhteen ulottuvuudet ajattelun ja kokemuksen tasoilla. Näitä ulottuvuuksia ovat tilallinen (paikallinen - alueellinen - globaali), ajallinen (menneisyys - nykyisyys - tulevaisuus) ja eettinen (yksilökeskeinen - yhteisöllinen - planetaarinen). Oppimisen näkökulmasta tämä ilmiö edustaa vuorovaikutusta kognitiivisen, metakognitiivisen ja episteemisen oppimisen tason välillä. Näin oppiminen tapahtuu monitasoisessa ja dynaamisessa vuorovaikutuksessa eri oppimisen ulottuvuuksien välillä. (Salonen ym. 2023.)

Kuva 2. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka yhdistää ajattelun ja kokemuksen tasoilla ihmisen eriytyneet maailmasuhteen ulottuvuudet. (Salonen ym. 2023.)

2.1.1 Kestävyydenmuutosjohtaminen ammattikoulutuksessa

Oleellista kriittisen ajattelun, sosiaalisten taitojen sekä intersektionaalisuuden harjoitteluksi on ottaa kontaktia ympäristöönsä, kyseenalaistaa ja keskustella

muuttuvassa maailmassa. Transformatiivinen oppiminen tarkoittaa siirtymistä tiedon lisäämisestä kohti kriittistä pohdintaa. Näin on mahdollista saada uusia näkökulmia asioihin, joihin ei olisi omassa ammattikoulutusmaailmassa pysymällä osannut lainkaan tarttua. Ilman systeemistä ymmärrystä tämä tosiasia jää tunnistamatta. (Opetushallitus, 2021)

Osaamisen ennakointifoorumin ”Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla” -raportissa arvioitiin kestävyysajattelun sisältyvän kaikkien alojen työtapoihin vuoteen 2030 mennessä, ja osaamisen lisääntyvän alan toimijoiden muutosjohtajuuden myötä. Raportti tarkasteli kestävyysosaamisen muutostrendiä mm. GreenComp-viitekehystä hyödyntämällä. Ammattialojen välillä oli eroja, mutta valtaosassa vaaditaan vähintään edistynyttä kestävyysosaamista ja se edellyttää kestävyysmuutosjohtamista. (Opetushallitus, 2023)

Kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja kaikki 17 kestävä kehityksen tavoitetta perustuvat transformatiiviseen visioon. Kestävyyskasvatus (Education for Sustainable Development, ESD) käsittelee keskeisiä kestävä kehityksen kysymyksiä ja motivoi sekä auttaa ihmisiä arvioimaan ja muuttamaan käyttäytymistään kestävämmän tulevaisuuden rakentamiseksi (Euroopan unionin neuvosto, 2023). Koulujen arvopohjassa tämä on tärkeä elementti ja kestävä johtajuuden kannalta lähtökohta. ESD antaa oppijoille tiedot, taidot, arvot ja asenteet, joiden avulla he voivat tehdä tietoon perustuvia päätöksiä ja toimia vastuullisesti ympäristön eheyden, taloudellisen kannattavuuden ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan puolesta. Se on elinikäinen oppimisprosessi ja olennainen osa laadukasta koulutusta. Se vahvistaa oppimisen kognitiivista, sosioemotionaalista ja toiminnallista ulottuvuutta. Se on kokonaisvaltainen ja transformatiivinen lähestymistapa, joka kattaa oppimisen sisällön ja tulokset, pedagogiikan sekä itse oppimisympäristön ammattikoulussa. Koulutusta pidetään transformatiivisena, jos se mahdollistaa perusoletusten, ajatusten, tunteiden ja toimintatapojen rakenteelliset muutokset. Olisi tärkeää luoda mahdollisuuksia transformatiiviseen koulutukseen liittyvän kapasitee-

tin vahvistamiseksi ja ammattilaisten ja oppijoiden osaamisen parantamiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla. Tämä vaatii kestävyysmuutosjohtamista. (Opetushallitus, 2021)

2.2 Teoria kestävydestä

Teoria kestävydestä korostaa tasapainoa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen hyvinvoinnin välillä, jotta nykyiset tarpeet voidaan täyttää vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia. Agenda 2030 on YK:n laatima suunnitelma kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Siinä asetetaan 17 tavoitetta, jotka kattavat laajan kirjon aiheita, kuten köyhyyden poistaminen, terveydenhuolto, koulutus, sukupuolten tasa-arvo, ilmastonmuutos ja kestävä kehitys. (Kuva 3) Agenda 2030 koskee meitä kaikkia ja edellyttää laajoja toimia paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kestävien käytäntöjen, resurssien tehokkaan käytön ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Hääkakkumalli (kuva 3) kuvaa sitä, että ekologisuus ja ylikulutuksen vähentäminen tarvitaan ensisijaisesti, että myöskin sosiaaliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuvat. Kestävyys ja Agenda 2030 muodostavat yhdessä suunnan kohti kestävä ja tasapainoista tulevaisuutta, jossa ihmiset ja planeetta voivat menestyä pitkällä aikavälillä. Tämän tutkimuksen ensisijainen kiinnostuksen kohde on, minkälaiset lähtökohdat ja mahdollisuudet ammatillisilla kouluilla on kehittää toimintaansa ja olla mukana rakentamassa kestävä tulevaisuutta.

Kuva 3. Kestävän kehityksen tavoitteet -hääkaku (Rockström & Sukhdev 2016) (Suomenkielinen versio kuviosta Mykrä 2021 s. 28)

2.2.1 Perusteoria kestävä kehityksestä ja kestävyyydestä

EU kannustaa opetus- ja koulutusala osallistumaan vihreän siirtymän edistämiseen ja vahvistamaan kestävyysosaamista. Euroopan unionin neuvosto antoi ke- säkuussa 2022 suosituksen vihreää siirtymää ja kestävä kehitystä koskevasta op- pimisesta. Siinä neuvosto kehottaa EU-maita nostamaan vihreä siirtymää ja kestä- vää kehitystä koskeva oppiminen koulutuspolitiikan ja -ohjelmien keskiöön. (Euro- pean Council, 2022)

Kaikenikäisillä oppijoilla on oltava mahdollisuus omaksua tietoja, taitoja ja asen- teita, joita kestävämpi elämäntapa, kulutustottumusten muuttaminen ja vihreäm- män tulevaisuuden rakentaminen edellyttävät. Tämä tulee esille myöskin Euroo- pan unionin neuvoston suosituksessa elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Suosi- tuksella tuetaan sitä, että kaikilla olisi mahdollisuus kehittyä avaintaidoissa osallis-

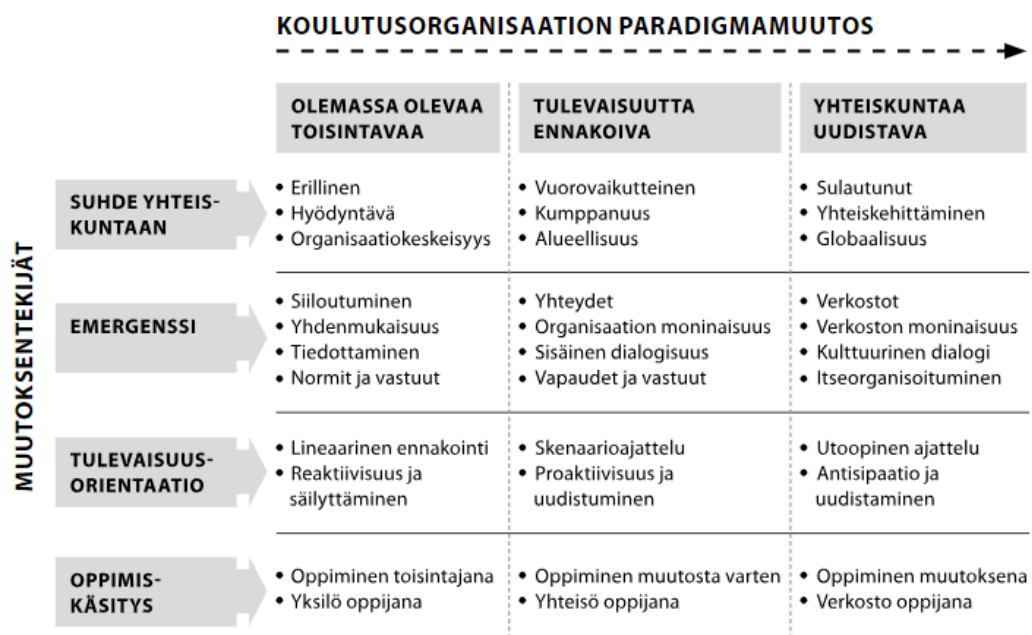
tumalla koulutukseen tai oppimalla muissa eri tilanteissa. Koulutus on avainroolissa, koska sen avulla ihmisten tiedot ympäristöasioista voidaan muuttaa yksilöiden ja joukkojen toiminnaksi. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ovat tärkeää ottaa huomioon (Kuva 3).

GreenComp – kestävyttä koskeva eurooppalainen osaamiskehys julkaistiin tammikuussa 2022. (Kuva 4). Komissio kannustaa jäsenvaltioita käyttämään sitä kestävyttä koskevien koulutusaloitteidensa viitekehyksenä. Greencomp-viitekehysellä on aivan keskeinen merkitys ammatillisen koulutuksen kestävyystiekarttatyössä. Kehyksessä määritellään neljä kestävyteen liittyvää osaamisaluetta: kestävyysarvojen ilmentäminen, kestävyden monitahoisuuden hallinta, kestävyystoiminta ja kestävien tulevaisuuksien visiointi. GreenComp on kestävyysosaamisen viitekehys, joka tarjoaa yhteisesti hyväksytyn määritelmän kestävyysosaamiselle ja ohjaa oppimista antamalla opettajille yhteisen perustan. Se on suunniteltu tukemaan elinikäistä oppimista kaikenikäisille ja kaikilla koulutustasoilla. Kestävyystaidot, jotka GreenComp sisältää, edistävät järjestelmälähtöistä ja kriittistä ajattelua, itseohjautuvuutta sekä tarjoavat tiedon perustan ympäristön tilan huomioon ottamiseen. Tavoitteena on kehittää empaattista, vastuullista ja harkittua toimintaa planeettamme hyväksi. Se perustuu vahvaan tutkimukseen ja on laadittu laajan asiantuntijaryhmän osallistumisella, mikä takaa yhteisen näkemyksen kestävyysosaamisesta. GreenCompilla pyritään vastaamaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Se tarjoaa yleisen mallin kestävyysosaamista tukevien oppimismahdollisuuksien suunnitteluun ja auttaa arvioimaan edistymistä kestävyysosaamisen koulutuksessa. (Bianchi ym., 2022)

Kuva 4. GreenComp-osaamiskehyksen visuaalinen esitys. (Bianchi ym. 2022 s.3)

Okka-säätiön viitekehys havainnollistaa, kuinka transformatiivisuus laajenee yksilön oppimisesta yhteisölliseksi sosiaalipedagogiikaksi, joka kumuloituu uudistavien kumppanuuksien kautta yhteiskunnalliseksi muutokseksi. Koulutusorganisaation paradigmanmuutos ja muutoksen tekijät ovat tärkeä tunnistaa. (Kuva 5)

Kuva 5. Koulutusorganisaation muutoksentekijät. (Laininen, E., Salonen, A. O., 2019 s.66)

Kestävän tulevaisuuden rakentamisessa oppilaitokset muuttuvat nyky-yhteiskuntamme tarpeisiin vastaajista yhteiskunnan uudistajiksi, jotka myös itse organisaatioina oppivat ja uudistuvat. Kestävän tulevaisuuden indikaattorit on rakennettu tukemaan tätä tavoitetta (Kuva 6), ja se toimii GreenComp:in (Kuva 4) kanssa Vaski-hankkeen kestävyystiekartan viitekehyksenä. Indikaattorit ovat ensisijaisesti työkalu, jonka taustalla on transformatiivinen oppiminen, joka mahdollistaa oppilaitoksen toiminnan kokonaisvaltaisen arvioinnin ja kehittämisen. Indikaattorit käsittelevät kymmentä kestävän kehityksen kannalta keskeistä oppilaitoksen toiminnan osa-aluetta. Oppilaitoksen toiminnan orientaatiota kuvastaa se, miten organisaatio hahmottaa suhteensa toimintaympäristöönsä. Olemassa olevaa toisintavalla tasolla oppilaitos näkee itsensä yhteiskunnan toimijoista erillisenä organisaationa. Koulutus toteutetaan yksisuuntaisena prosessina, jossa oppilaitos antaa yhteiskunnalle normien määrittelemää osaamista. Oppiminen nähdään yksilön oppimisena. Tulevaisuutta ennakoivalla tasolla oppilaitos toimii vuorovaikutussysteeminä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Tämä lähestymistapa mahdollistaa

koulutuksen joustavan sopeutumisen yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin ja haasteisiin. Oppilaitoksen ja yhteiskunnan toimijoiden välinen aktiivinen vuorovaikutus varmistaa, että koulutusohjelmat ovat ajantasaisia, laadullisia, relevantteja ja vastaavat työelämän sekä yhteiskunnan tarpeisiin. Tämä strategia edistää innovaatioita, luovuutta ja kestävästä kehitystä, kun koulutusjärjestelmä kykenee ennakoimaan tulevia trendejä ja tarpeita yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Oppilaitos tuottaa osaamista yhteiskunnan ja työelämän tarpeista lähtien. Oppilaitos osaa kehittää toimintaympäristönsä. Oppimiskäsitys laajenee yksilötasosta yhteisölliseen oppimiseen. Toiminnan tavoitteissa korostuvat laatu ja asiakaslähtöisyys esim. laatu- ja ympäristösystemi on käytössä. Yhteiskuntaa uudistavalla tasolla oppilaitos toimii yhteiskunnassa tapahtuvan elinikäisen oppimisen edistäjänä. Oppilaitos tuottaa yhteiskuntaan uusia kestävästä tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja yhdessä kumppaniverkostonsa kanssa. Oppimiskäsitys laajenee yksilöistä ja yhteisöistä verkostoihin kokonaisvaltaisesti. (OKKA-säätiö, 2020)

Indikaattori	Olemassa olevaa toisintava	Tulevaisuutta ennakoiva	Yhteiskuntaa uudistava	
OPETUS	1. Koulutuksen toteutus	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana työelämän nykyiset vaatimukset • Toteutuksena henkilökohtaistaminen • Tavoitteena ammatissa toimiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana toimintaympäristön muutos • Toteutuksena kestävyysosaamisen painotus • Tavoitteena kestävä elämäntapa ja globaalivastuu 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana globaalisuus ja kestävyys • Toteutuksena tulevaisuuden osaamiskokonaisuudet • Tavoitteena yhteiskunnan uudistaminen
	2. Kestävyystaitojen oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä ammatin perustiedot ja -taidot • Näkökulmana työprosessi ja työympäristö • Oppiminen toimintatapoja harjoittelemalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennus ajattelun taitoihin ja yhteisötaitoihin • Näkökulma avartuu yhteiskuntaan • Oppiminen toimintatapoja kehittämällä 	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennus ekososiaaliseen sivistykseen • Näkökulma avartuu globaaliin ulottuvuuteen • Oppiminen innovoimalla uudistavia ratkaisuja
	3. Oppimis-ympäristöt	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristöt tukevat heikosti kestävyttä • Työpaikkojen kestävyysnäkökohtia ei selvitetä • Opiskelijat sopeutuvat toimintakulttuuriin 	<ul style="list-style-type: none"> • Käytännöt ja teknologia tukevat kestävyttä • Kestävyystaitoja opitaan työelämän ympäristöissä • Opiskelijat uudistavat oppilaitoksen toimintatapoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuki globaalien kysymysten ymmärtämiselle • Oppiminen tutkimus- ja innovaatioympäristöissä • Opiskelijat uudistavat työpaikkojen toimintatapoja
TOIMINTAKULTTUURI	4. Oppiva yhteisö ja kumppanuudet	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä yksilöiden osaaminen ja oppiminen • Yhteisö mukautuu sääntöihin • Suhde yhteiskuntaan erillinen 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä yhteisön osaaminen ja oppiminen • Oppilaitos uudistuu kriittisen dialogin avulla • Suhde yhteiskuntaan vuorovaikutteinen 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppiminen laajenee verkostoihin • Yhteiskuntaa uudistavat kumppanuudet • Suhde yhteiskuntaan verkostoitunut
	5. Oppilaitoksen ympäristövastuu	<ul style="list-style-type: none"> • Normien vaatimusten täyttäminen • Ympäristö ja eettisyys eivät painotu hankinnoissa • Arjen käytäntöjä muutetaan kestävämmiksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksen kestävä kehityksen tavoitteet • Ympäristö ja eettisyys hankintojen prioriteettina • Ympäristövastuu läpäisevänä toimintatapana 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena oppilaitoksen hiilineutraalisuus • Oppilaitos osana kiertotaloutta • Kohtuulias toiminnan perustana
	6. Yhteisön hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> • Normien vaatimusten täyttäminen • Painopisteenä fyysinen ympäristö • Puutteisiin reagointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden ja henkilöstön tarpeet • Yhteisöllisyys, osallisuus, moninaisuus • Kehittäminen sidosryhmien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • Jokaisen saama tuki, arvo ja tunnustus • Kohtaaminen, myötätunto, merkityksellisyys • Alueellista hyvinvointia edistävät kumppanuudet
JOHTAMINEN	7. Oppilaitoksen strategia	<ul style="list-style-type: none"> • Vain johto osallistuu strategiatyöhön • Oppilaitoskeskeisyys • Strategia reagoiva ja säilyttävä 	<ul style="list-style-type: none"> • Prosessi yhteisöä osallistava • Oppilaitos uudistuu osallistavasti • Strategia ennakoiva ja oppilaitosta uudistava 	<ul style="list-style-type: none"> • Prosessi yhteinen kumppaneiden kanssa • Kestävyyslähtöisyys • Strategia yhteiskuntaa uudistava
	8. Johtaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana talous ja tuottavuus • Keinoina vastuut ja seuranta • Heikko vuorovaikutus, yhdenmukaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana toimintaympäristön muutos • Keinoina yhteiset tavoitteet • Yhteydet, vuorovaikutus, moniäänisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana kestävä tulevaisuus • Keinoina jaetut arvot ja visiot • Verkostot ja itseorganisoituminen
	9. Henkilöstön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Painotus työn perustiedoissa ja -taidoissa • Kestävyysosaamisen tarpeita ei tunnusteta • Kehittäminen on satunnaista 	<ul style="list-style-type: none"> • Toimintaympäristön tuntemus ja pedagogiikka • Kestävyysosaamisen tarpeita ennakoidaan • Kehittäminen on suunnitelmallista 	<ul style="list-style-type: none"> • Globaalit haasteet ja ekososiaalinen sivistys • Oppilaitos luo uutta kestävyysosaamista • Työ ja osaamisen kehittäminen yhdistyvät
	10. Toiminnan arviointi ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävyysmittareita ei ole määritelty • Kestävyttä ei arvioida suunnitelmallisesti • Yhteisön osallistuminen kehittämiseen heikkoa 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisäiset kestävyysmittarit käytössä • Osallistava arvioinnin ja kehittämisen kulttuuri • Kumppanit oppilaitoksen kehittämisen tukena 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskunnalliset vaikuttavuusmittarit käytössä • Yhteinen arviointi kumppaneiden kanssa • Kestävien innovaatioiden yhteiskehittäminen

Kuva 6. Amatillisten oppilaitosten tulevaisuuden indikaattorit. (OKKA-säätiö, 2020)

Vihreä siirtymä on koko yhteiskunnan läpäisevä muutos. Se kiihtyy koko ajan ja tulee muuttamaan työtehtäviä ja työn tekemisen muotoja ja ammatillinen koulutus tarvitsee seurata aikaansa. Tämä heijastuu yritysten ja organisaatioiden osaamistarpeisiin ja korostaa vihreän osaamisen tarpeellisuuden. EK:n tekemän selvityksen perusteella ei voida osoittaa tiettyjä osaamisia, jotka yksistään mahdollistavat vihreän siirtymän onnistumisen, vaan osaamistarpeet ovat vahvasti toimiala- ja työtehtäväriippuvaisia. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024)

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) esittää että 90 prosenttia uusista taidoista, jatkuvasta oppimisesta, tapahtuu työpaikoilla työnteon kautta ja kollegojen kanssa kehittyen. Suomen yritykset investoivat vuosittain henkilöstökoulutukseen yksin koulutuspäivien perusteella 1,5 miljardia euroa. (EK, 2020)

Työelämä ja yritysten osaamistarpeet muuttuvat nopeasti. Muutos korostaa uudistuvan osaamisen ja jatkuvan oppimisen merkitystä. Jotta suomalaiset yritykset pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, on Suomen koulutusjärjestelmän oltava

kunnossa ja pysyttävä mukana elinkeinoelämän muutoksessa. Oppisopimuskoulutus, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot sekä lyhytkestoiset tutkinnon osat palvelevat työuran aikaista osaamisen uudistamista. Yritysten osaajatarpeiden ovat tärkeimmät ammatillisen koulutuksen kehittämisen lähtökohtana. Tutkintojen perusteita uudistettaessa on syytä vahvistaa työelämän edustajien osallistumista perusteiden laadintaan, esittää EK. Ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien tulee perustua työelämässä edellytettyyn vihreään osaamiseen alakohtaisesti. (EK, 2024)

Vihreä kasvu mahdollistaa Suomen vihreän siirtymän, yritysten kasvun ja viennin kasvamisen. Vihreää kasvua ei synny ilman osaamista. Uusien ratkaisujen innovointi ja kehitys vaativat tekijöitä ja osaamista. EK havainnollistaa mallissa vihreän osaamisen rakennusosia (kuva 7). Malli kuvaa, miten yhdistelmä yleisiä valmiuksia, tietoteknisiä valmiuksia ja kestävyysosaaminen alakohtaisesti muodostaa vihreän osaamisen ammattitaidon. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024)

Vihreä osaaminen viittaa kykyyn ymmärtää, soveltaa ja edistää ympäristöystävällisiä ja kestäviä käytäntöjä. Se kattaa monipuolisen joukon taitoja ja tietämystä, jotka liittyvät ympäristöasioihin ja kestäväan kehitykseen. Vihreä osaaminen on tärkeää nykyaikaisessa työelämässä, joka painottaa kestäväa kehitystä ja vastuullisuutta (Launikari, M. 2023). Työntekijät, jotka omaksuvat vihreää osaamista, voivat auttaa organisaatioitaan vähentämään ympäristövaikutuksiaan, parantamaan tehokkuuttaan ja vastaamaan kestävyysvaatimuksiin. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024)

Vihreää osaamista on määritelty erilaisin tavoin. Sitä on kuvattu työtehtävien kautta hyvien esimerkkien kautta. Työtehtävien tai toimialojen kautta vihreän osaamisen määrittely ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, koska ammatit ja työtehtävät voivat muuttua ”vihreiksi” tuotannon tai prosessien kehittyessä vähäpäästöisimmiksi. Tämän vuoksi ammattien ja työtehtävien sijaan vihreän osaamisen määrittely tarvitsee laajemman näkökulman. Laajempaa näkökulmaa edustaa vihreä osaaminen, missä esiintyvät geneeriset tai transversaaliset taidot, sekä tekniset

ammattitaidot. Laajemman näkökulman myötä voidaan oivalta, että vihreää siirtymää edistävä osaaminen ei linkity vain muutamiin ammatteihin, vaan kyseessä on laaja ilmiö, joka koskettaa useita toimialoja. Näiden määrittelyjen saattelemana jäsentelyyn on otettu lähtökohdaksi osaaminen, joka on taitoja sekä kompetensseja, ja jota tarvitaan kestävämmässä yhteiskunnassa ja taloudessa toimimiseen. EK:n julkaisussa jäsentelyä kutsutaan osaamissipuliksi (Kuva 7). Kuviossa keskellä sijaitsevaa vihreää osaamista edeltävät sipulin kaltaisesti kerrokset, jotka ovat vihreässä siirtymässä tarvittavia valmiuksia sekä osaamisia. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024)

Kuva 7. Miten vihreä osaaminen rakentuu. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024. s. 5.)

Miten vihreän siirtymän osaaminen muodostuu ammattitaidosta ja poikkileikkavasta osaamisesta, on esitetty VISIOS -raportissa. Ammattitaidot ("technical") sisältävät kestävien standardien, prosessien ja teknologioiden hallinnan sekä ympäristöystävällisten palveluiden, tuotteiden ja resurssien käytön osaamisen. Niiden

avulla suojellaan ekosysteemejä ja luonnon monimuotoisuutta sekä vähennetään energian, materiaalien ja veden kulutusta. Poikkileikkaavat osaamiset (transversal) sisältyy kestävyysajatteluun ja kestäviin toimintatapoihin työnteossa ja ihmisten arjessa. (Valtioneuvosto, 2023 s. 24)

2.2.2 Miten kestävyys näkyy Suomen koulutusmaailmassa ja koulutuksessa

Kestävyys näkyy Suomen koulutusmaailmassa ja koulutuksessa monin tavoin. Ammatillinen koulutus Suomessa ja Euroopassa on oleellinen osa vihreän siirtymisen toteuttamisessa. Tämä ilmenee muun muassa opetussuunnitelmien päivityksissä, joissa korostetaan kestävä kehityksen periaatteita ja ympäristötietoisuutta. Lisäksi koulutuksessa panostetaan uusiutuvien energiamuotojen opetukseen, ympäristöystävällisiin teknologioihin ja kestävä kehityksen käytäntöihin, mikä valmistaa opiskelijoita kohtaamaan tulevaisuuden haasteita kestäväällä tavalla.

”Ammatillinen koulutus Suomessa ja Euroopassa on oleellinen osa vihreän siirtymisen toteuttamisessa”. (15.6.2023 Matti Kallio, SATAEDU, kuntayhtymäjohtaja)

Suomessa ammatillisen koulutuksen saaneilla on keskeinen rooli vihreän siirtymän edistämisessä. Siksi ammatillinen koulutus ja koulutuksen järjestäjien vastuullisuus sekä kestävyysosaaminen ovat ratkaisevassa asemassa vastattaessa tulevaisuuden murroksen osaamistarpeisiin. Ammatillinen koulutus tarjoaa opiskelijoille valmiudet ymmärtämään ja soveltaa kestävä kehityksen periaatteita eri aloilla, mikä on välttämätöntä siirryttäessä kohti ympäristöystävällisempää ja kestävämpää toimintatapaa. Tämä vahvistaa Suomen asemaa edelläkävijänä kestävä kehityksen saralla.

”Arviolta 60 prosenttia vihreän siirtymän tekijöistä Suomessa on ammatillisen koulutuksen saaneita. Näin ollen ammatillinen koulutus ja koulutuksen järjestäjien vastuullisuus sekä kestävyysosaaminen ovat ratkaisevassa roolissa tulevan murroksen osaamistarpeisiin vastaamisessa.” (15.6 2023, Maiju Salonen, VASKI, projektijohtaja)

Eurooppalainen ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen viitekehys (EQAVET), sen täydennykset (EQAVET+) sekä muut kansalliset ja kansainväliset koulutuspoliittiset linjaukset sisältyvät laatustrategiassa. Laadullinen kestävyys on hyvä lähtökohta koulutuksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019 s. 14)

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia linjaa laadunhallintaa kaikessa ammatillisessa koulutuksessa. Laatustrategialla tavoitteena on luoda yhdensuuntaiset periaatteet sekä puitteet ammatillisen koulutuksen eri toimijoiden laadunhallinnalle ja sen johtamiselle. Laatustrategia turvaa osaltaan ammatillisen koulutuksen tasa-laatuisuutta ja sen jatkuvaan parantamiseen kohti huippulaatua (Kuva 8). Laatustrategia on tarkoitettu työvälineeksi ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Laatustrategian lähtökohtana on toiminnan jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta vuoteen 2030. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019 s. 13)

Kuva 8. Suomen ammatillisen koulutuksen laatustrategian keskeiset elementit. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019 s. 15)

Kuvassa 8 on esitetty tiivistetysti laatustrategian keskeiset elementit ja keskeinen sisältö. Ammatillisen koulutuksen visiota ja siitä johdettua laadunhallinnan visiota

toteutetaan viiden vaikuttavuustavoitteen avulla, joita ovat kuvassa esitetyt laadunhallinnan kokonaisvaltaisuus, asiakaslähtöisyys toiminnan lähtökohtana, jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta, tietoon perustuva päätöksenteko, ohjaus ja johtaminen sekä tavoitteet, niiden seuranta ja tulokset. Koulutuksen toimijat uudistavat systemaattisesti ja ennakoivasti toimintaansa vastatakseen toimintaympäristön muuttuviin vaatimuksiin esim. vihreä siirtymä ja kestävä kehitys. Laadun parantaminen ja kehittäminen perustuvat jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen kohti erinomaisuutta ammatillisessa koulutuksessa laatu- ja ympäristösystemin avulla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019)

Hyvä laadunhallinta on lähtökohtaisesti tarveperusteista ja moninäkökulmaista. Toimivan laadunhallinnan edistää koulutuksen ja kasvatuksen laatua arjessaan. Suomalaisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen laadunhallinnalla ja laadun arvioinnilla lisätään koulutusjärjestelmän toimivuutta ja muutosvalmiutta. Tavoitteena on, että laadunhallinta ja arviointi kytkeytyvät tarkoituksenmukaisella tavalla koulutusorganisaatioiden toimintaan, ja tukevat koulutuksen kehittämistä sekä laadun jatkuvaa parantamista parhaalla mahdollisella tavalla. Ammatillisen koulutuksen tulisi toteuttaa laadunhallintaa ja laadun arviointia systemaattisesti, riittävän yhdenmukaisesti ja kehittävän arvioinnin periaatteita hyödyntäen. (Karvi, 2023)

2.2.3 Lainsäädäntö, asetukset ja suosit koskien ammatillista koulutusta

Ammatillista koulutusta säätelee laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) ja valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta (2017/673). Ammatillisen koulutuksen tehtävä on antaa opiskelijoille ammatillinen osaamisperusta ammattiin sekä yleissivistävyyttä ja perustaitoja jatkuvaan oppimiseen ja työelämässä toimimiseen. Ammatillisen toisen asteen tutkintoja ovat ammatilliset perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Kullekin tutkinnolle on määritelty perusteet, jotka muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Vain ammatilliset perustutkinnot sisältävät yhteisiä tutkinnon osia. Ammatillisten perustutkintojen laajuus on

180 osaamispistettä, josta yhteisten tutkinnon osien laajuus on 35 osaamispistettä. (Opintopolku,2023)

Laissa ammatillisesta koulutuksesta ei mainita kestävästä kehitystä tai ekologisen kestävyden näkökulmia. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta säädetään, että yksi yhteisten tutkinnon osien osa-alue on kestävästä kehityksen edistäminen, ja tutkinnon tulee sisältää siihen liittyviä pakollisia osaamistavoitteita. (Opintopolku, 2023)

Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin sisältyvät yhteiset tutkinnon osat, jotka vahvistavat työssä ja laajemmin elämässä tarvittavia perustaitoja. Lisäksi ne antavat valmiuksia jatko-opintoihin ja jatkuvaan oppimiseen. Yhteiset tutkinnon osat, niiden osa-alueet ja laajuudet perustuvat ammatillisen koulutuksen asetukseen. Kestävästä kehityksen edistämisen pakollinen osa-alue on vain 1 osaamispisteen laajuinen, mutta sen lisäksi kestävästä kehitykseen voi erikoistua valinnatarjonnalla. Perusteissa on kolmen osaamispisteen kestävästä kehityksen edistämiseen valinnaisia osaamispistettä. Kestävästä kehityksen osaamispoluksi Opetushallitus on laatinut kuvaukset vastuulliseen viestintään, luonnon kiertokulkuosaamisen vahvistamiseen, kestävästä tulevaisuuden ja elämäntavan näkökulmiin sekä kierto-talouden liiketoimintamahdollisuuksiin. (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2023)

Ammatilliset perustutkinnot sisältävät ammatillisen valinnaisien tutkinnon osan ”ilmastovastuullinen toiminta”, joka on laajuudeltaan 15 osaamispistettä. Kaikki koulutusjärjestäjät eivät mahdollista tätä valintaa. (Opintopolku, 2023)

Opetushallitus päättää jokaiselle ammatilliselle tutkinnolle tutkinnon perusteet, joka on normi. Tutkinnon perusteissa kuvataan kussakin tutkinnossa vaadittava osaaminen ja sen arviointi. Erilaisia ammatillisia tutkintoja Suomessa on 161. (Opintopolku, 2023). Kestävä kehitys sisältyy ammatillisiin tutkintoihin läpileikkävänä osaamisena, ammattitaitovaatimuksina, tutkinnon osina ja tutkintoina. Kaikki tutkinnot sisältävät kestävästä kehityksen osaamista työelämävaatimusten ja työkokonaisuudessa tarvittavan ammattitaidon mukaisesti. Pääpaino tutkintojen

tuottamasta vihreän siirtymän osaamisesta löytyy tutkintokohtaisissa ammatillisissa tutkinnon osissa. Tästä syystä vihreää siirtymää edistävän osaamisen laajuudet ja sisällöt vaihtelevat tutkintokohtaisesti. (Opintopolku, 2023)

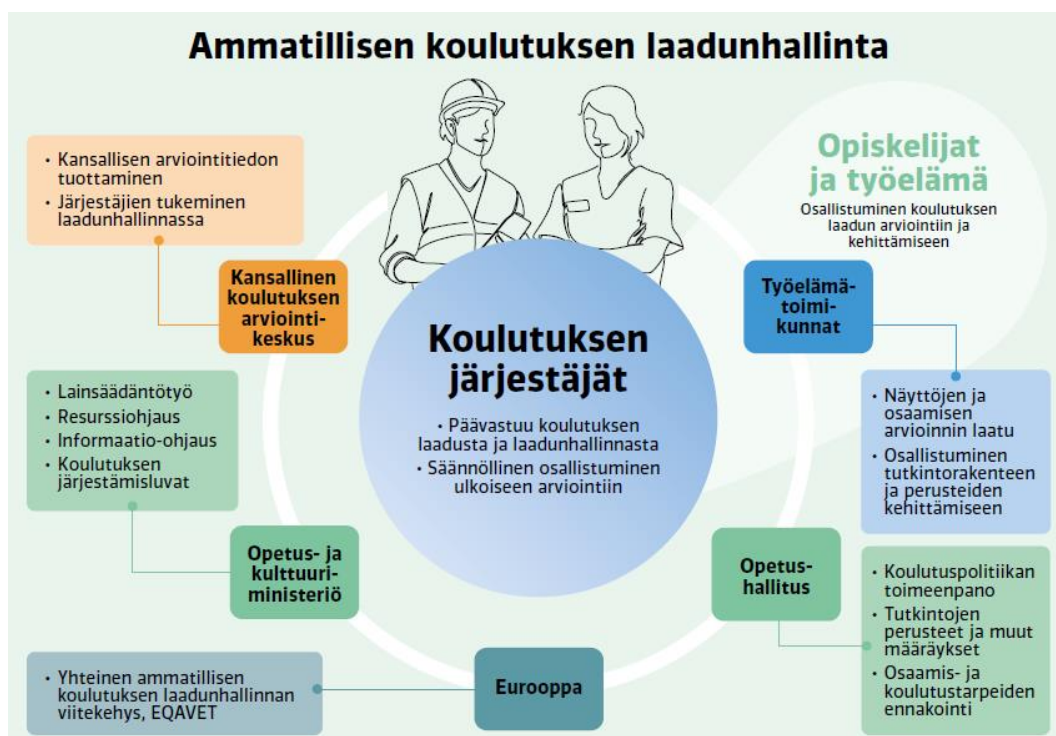
Opetushallitus on nimennyt 34 työelämäkuntaa, jotka varmistavat osaltaan ammatillisen koulutuksen laatua ja työelämälähtöisyyttä. Työelämätoimikuntien jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia sekä opetusalaan. Työelämätoimikunnat osallistuvat laadun varmistamiseen näyttöjen toteutuksessa ja osaamisen arvioinnissa omalla toimialallaan. Työelämätoimikunnat osallistuvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen kehittämiseen Opetushallituksen kumppanina (Kuva 9). Antamalla lausuntoja, muutosesityksiä ja aloitteita toimialansa tutkintorakenteen ja tutkintojen perusteiden kehittämiseksi varmistetaan työelämäläheisyys. Työelämätoimikuntien tehtävillä vierailukäynneillä varmistetaan, että näytöt toteutetaan ja opiskelijan osaaminen arvioidaan ammatillista koulutusta ohjaavan lainsäädännön, tutkinnon perusteiden ja koulutuksen järjestäjän tutkinnoittain eriytyvän osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa näyttävät osaamista ammattiaineessa näytöllä. Tämä on ainutlaatuista ja erikoista Suomen koulutusmaailmassa. (Opetushallitus, 2024)

EU:n neuvoston suositukseen perustuvat elinikäisen oppimisen avaintaidot pitää ottaa huomioon valmisteltaessa ammatillisten tutkintojen perusteita. Kestävän kehityksen osaaminen on yksi kahdeksasta avaintaidosta (Kuva 17). Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää keskeiset ympäristömuutokset ja ihmisen toiminnan merkityksen niihin, tuntee kestävän kehityksen tavoitteet ja ymmärtää ilmiöiden vaikutuksen toisiinsa, osaa toimia kestävää elämäntapaa tukien ja ottaa vastuuta ympäristöstä sekä osaa arvioida toimintaa kriittisesti ja tehdä kestävää tulevaisuutta hyviä ratkaisuja. Myös muut elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät kestävää tulevaisuutta vahvistavia taitoja, esimerkiksi kriittinen ajattelu, innovatiivisuus, aktiivinen kansalaisuus sekä ongelmanratkaisutaidot on mainittu tutkintojen perusteissa ja arvoperustassa. (Opintopolku, 2023)

Ammatillisen koulutuksen arvoperustaa on tutkinnon perusteiden liiteosiossa. Arvoperusta kuvaa ammatillisen koulutuksen roolia muun muassa kestävän tulevaisuuden vahvistajana. Arvoperustan mukaan ammatillisessa koulutuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys ja rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Ammatillinen koulutus lisää ja vahvistaa ymmärrystä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä omassa toiminnassa ja työtehtävissä. Globaalinen vastuutyön tärkeys nostetaan myös esiin. (Opintopolku, 2024)

Ammatillista koulutusta ja sen laadunhallinnan kehittämistä ohjaa kansallisten linjausten ohella EQAVET, joka on eurooppalainen laadunvarmistuksen viitekehys. Kansallinen koulutus arviointikeskus Karvi tehtävä on arvioida ammatillisen koulutuksen oppimistuloksia ja laatu järjestelmää sekä toteuttaa teema- ja järjestelmäarviointeja (Kuva 9).

Oppimistulosten arvioinneissa selvitetään, saavutetaanko ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen tavoitteet ja työelämän edellyttämä osaaminen. Lisäksi arvioidaan ammatillisiin perustutkintoihin sisältyvien yhteisten tutkinnon osien osaamista, esimerkiksi kestävä kehitys. Oppimistulosten arvioinneissa arvioidaan myös koulutuksen järjestäjien pedagogisen toiminnan laatua ja sen yhteyttä oppimiseen ja osaamiseen. Teema- ja järjestelmäarvioinnit tuottavat tietoa päätöksenteon ja koulutuksen kehittämisen tueksi. Teemaarvioinnit kohdistuvat sisällölliseen kokonaisuuteen tai aihepiiriin. Järjestelmäarvioinneissa arvioinnin kohteena on itse koulutusjärjestelmä tai sen osa-alue. (Karvi, 2023)

Kuva 9. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta (Karvi, 2023 s. 23)

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018 alkaen. Lainsäädäntö edellyttää koulutuksen järjestäjiltä toimivaa laadunhallintajärjestelmää ja laadunhallintaa kaikilla tasoilla.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia linjaa koko laadunhallintaa kaikessa ammatillisessa koulutuksessa ja sen eri toteuttamismuodoissa. Suomen ammatillisen koulutuksen laatustrategian keskeiset elementit visio 2030 suuntaa kohti erinomaisuutta (Kuva 8). Laatustrategian keskeisenä tavoitteena on luoda yhdensuuntaiset periaatteet sekä puitteet ammatillisen koulutuksen eri toimijoiden laadunhallinnalle ja sen johtamiselle. Lisäksi tavoitteena on tukea systemaattista ja kokonaisvaltaista laadunhallintaa kaikilla ammatillisen koulutuksen toimijatasoilla, palveluverkostoissa ja kumppanuusyhteistyössä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019)

2.2.4 Mitä mahdollisuuksia kouluissa ja ammatillisessa opetuksessa on toteuttaa kestävyyttä?

Ammatillisessa koulutuksessa vihreä siirtymä tarkoittaa muutosta, jossa pyrkimys on koulutuksen kestävään kädenjälkeen ja jalanjäljen vähentämiseen. (Vaski, 2023) Panostaminen osaamiseen on yksi keskeinen osa oikeudenmukaisuutta ja samalla vastaus työntekijäpulaan nopeasti kasvavilla vihreän siirtymän aloilla. Siirtymä tulee toteuttaa mahdollisimman oikeudenmukaisesti, jotta se nauttii kansalaisten laajaa kannatusta. Koulutuksen ja oppimisen lisäksi kyse on koulutuksen järjestäjän roolista alueiden ja työelämän kehittäjänä. Onnistumisen edellytyksenä on koulutuksen järjestäjän johdon ja henkilöstön sitoutuminen. Oppimisympäristöjen ja laajemmin oppilaitosten toimintakulttuurin edellytykset varmistaa ja vahvistaa vihreän siirtymän oppimista on syytä selvittää. Vastuulliseksi ammattilaiseksi kehittyminen edellyttää ammatillista kasvua ja jatkuvaa oppimista. Ammatilliseen kasvuun kuuluu ammattietiikan omaksuminen ja ammatti-identiteetin syntyminen. (Vaski, 2023)

Kestävyyspaneeli on laatinut suositukset valtionhallinnon tehtäviksi ohjata eri toimijoita kestävyysmurroksessa. Koulutuksen osalta suositellaan toimintatapa, joka tukee ohjausta ja oppimista. Asettamalla kestävä kehityksen ratkaisut keskeiseksi oppimisen osaksi vahvaa ja jokaisen mukaan ottavaa kansallista koulutusjärjestelmää, oppilaitokset yhdessä kehittävät kestävä kehitystä. On tärkeää harjoittaa kriittistä, tiedepohjaista ajattelua kaikilla koulutusasteilla ja elinikäisessä oppimisessä. (Kestävyyspaneeli, 2022. Sivu 16)

Opetussuunnitelman toteutumisen kannalta on keskeistä, näkyvätkö opetussuunnitelmaan kirjatut uudistukset lopulta arkipäivän ajattelussa, käytännöissä ja toimintakulttuurissa. Koulun käytännöt eivät välttämättä muutu, vaikka ympäristökasvatuksen ja kestävyiden merkitys on opetussuunnitelmassa tunnistettu, sillä yksittäisen opettajan ja koko koulun kiinnostus ja motivaatio ovat käytännössä ratkaisevia tekijöitä. (Mykrä, N. 2021 s. 80–81)

Oppimista tapahtuu usealla osa-alueella. Sosioemotionaalisen oppimisen malli perustuu ajatukseen, että ihmisen on ensin opittava tunnistamaan omaa sisäistä maailmaansa. Vuorovaikutuksessa sosioemotionaalisuus ilmenee, kun rakennamme toimivan toimintakulttuurin, joka käsittelee minätietoisuutta, itsensä johdattamista, sosiaalista tietoisuutta, ihmissuhdetaitoja ja vastuullista päätöksentekoa. Toimiva vuorovaikutus luo hyvät edellytykset oppimiseen. (Talvio, M. 2017 s. 18–20)

Työryhmän Ammatillisten tutkintojen kehittäminen -loppuraportista 2023:38 ilmenee, että on tarpeellista vahvistaa vihreän siirtymää ja digitaalista osaamista ammatillisissa tutkinnoissa. Työryhmä ehdottaa tutkinnon perusteiden uudistamista vastaamaan edellyttämiin osaamistarpeisiin. Lisäksi on varmistettava opetustoimen henkilöstön riittävä osaaminen ja jatkokoulutusmahdollisuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023)

Koulutuksen järjestäjillä on iso merkitys siinä, millaista koulutustarjontaa he tarjoavat, miten opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa erilaisia oppimispolkuja ja valita erilaisia tutkinnon osia tutkintoonsa. Joustavuus on nähty keskeisenä periaatteena, joka mahdollistaa työelämän ja väestön osaamistarpeisiin vastaamisen jatkuvasti muuttuvassa työelämässä ja toimintaympäristössä. Joustavuus ja henkilökohtaistaminen (HOKS) antavat mahdollisuus räätälöidä ja kehittää opiskelijan ja työpaikan välisen erilaisiin tarpeisiin. (Kuva 10) Tämä vaatii yhteistyötä koulun, opiskelijan ja työelämän välissä oppisopimuksella tai työssä oppimisessä. Oppiminen tapahtuu usein käytännön työssä työpaikoilla. Vihreässä siirtymässä tarvittavien taitojen oppimisessa keskeistä on, tukevatko työpaikkojen toimintatavat uudenlaisen osaamisen hankkimista. Työpaikkojen eri toimintakulttuureissa ja laatusysteemeissä on suuria eroja, miten vihreä siirtymä on sisäistetty. Oppilaitoksen opettajien ja työpaikkaohjaajien oma osaaminen, tiedot ja taidot sekä motivaatio ja asenteet kestävän kehityksen tavoitteita kohtaan ovat myös tärkeitä. Kestävyyden toteuttamisessa on isoja eroja ja se etsii vielä muotonsa. Toimintaympäristö ja kehitys ovat jatkuvassa murroksessa ja se antaakin hyviä edellytyksiä luomaan

kestävä strategia ja oppiva kestävä toimintakulttuuri. Kestävä muutostyö tarvitaan ja muutosjohtamisella tuetaan ihmisten käyttäytymisen muutosta. Muutoksen edellytyksenä on, että yrityksessä toimivat ihmiset sitoutuvat toimimaan yhdessä kestävien muutostavoitteen saavuttamiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023)

Opiskelijan kestävä opintopolku (Kuva 10) GreenComp-viitekehelyssä näyttää, miten mahdollistetaan kestävyttä ammatillisessa koulutuksessa opiskelun aikana. Kestävyys voidaan oivaltaa kestävytenä opiskelun aikana ja opiskelijan kasvuna aktiiviseen kansalaisuuteen. (Sykli, 2023)

Kuva 10. Opiskelijan kestävä opintopolku ja kasvu aktiivisen kansalaisuuteen. (Sykli, 2023)

3 KESTÄVYYSTIEKARTTA AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Kestävyystiekartta (sustainability roadmap) on strateginen suunnitelma, joka kuvaa organisaation tai yhteiskunnan tavoitteet ja toimenpiteet kestävän kehityksen edistämiseksi tietyllä aikavälillä. Tiekartta auttaa organisaatiota hahmottamaan konkreettiset askeleet, joita se aikoo ottaa kohti kestävyttä. Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta kuvaa, miten ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat työssään rakentaa siirtymää kohti kestävää yhteiskuntaa ja työelämää. (Kestävyystiekartta, 2024) Laajemmin katsottuna yhteinen kestävyystiekartta ei ole vain työkalu oppilaitokselle – se voi olla Suomen vihreän siirtymän varmistaja, kilpailukyvyyn turvaaja ja kestävän tulevaisuuden rakentaja. Tiekarttatyön taustalla ovat Suomen sitoumukset kansainväliseen kestävyystyöhön. Kuvaamalla yhteisen tahotilan uudistusta kestävän tulevaisuuden rakentajaksi on luotu visio (Kuva 11). Visiona on ammatillinen koulutus, jonka tehtävä, rooli ja arvopohja rakentavat kestävää tulevaisuutta ja elämäntapaa. (Vaski, 2023)

AMMATILLINEN KOULUTUS 2030 - KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA YHDESSÄ

Kestävyystiekartta kuvaa ammatillista koulutusta matkalla kohti hiilineutraalia ja luonnon kantokyvyn rajoissa toimivaa yhteiskuntaa. Koulutuksen arvopohja, tehtävät ja rooli uudistuvat toteuttamaan siirtymää kohti kestävää elämäntapaa.

Vuonna 2030 ammatillinen koulutus rakentaa vihreää siirtymää ja ekososiaalista sivistystä edistävää työelämäosaamista. Elinikäinen, jatkuva ja kaikkialla tapahtuva oppiminen tukee tehtävän toteutusta. Koulutuksen arvopohjassa ovat vahvistuneet luonnon itseisarvon kunnioittaminen, kohtuuden tavoittelu ja ihmisyyden vaaliminen. Ammatillisen koulutuksen uudeksi rooliksi vahvistuu yhteiskunnan uudistaminen yhdessä työelämäkumppaneiden kanssa. Koulutus ja työelämä rakentavat yhteistä näkymää kestävästä tulevaisuudesta.

Kuva 11. Ammatillisen koulutuksen visio vuodelle 2030. (Vaski, 2023)

Kestävyystiekartan tavoitteet (Kuva 12) esitetään teemojen kautta yhteen ammatillisessa kestävyystiekarttamallissa, joka toimii työkaluna ammatillisen koulutuksen järjestäjille luomaan koulukohtainen kestävyystiekartta. Malli kuvaa mahdol-

lisiä askelmerkkejä, joita pitkin oppilaitos voi edetä kestävyiden edistämässä ohjelmallisesti. Askelmerkeistä muodostuu oppilaitoksen oma kestävyyspolku tai -tiekartta.

KESTÄVYYSTIEKARTAN TAVOITTEET

Ammatillisen koulutuksen toimijat ovat hiilineutraaleja ja ovat integroineet kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän edellyttämät toimintatavat läpäisevästi osaksi toimintaansa. Työn tavoitteena on saada aikaan pysyviä toiminnallisia ja rakenteellisia muutoksia, jotta ammatilliset oppilaitokset toimivat proaktiivisina kestävä tulevaisuuden tekijöinä.

Johtaminen ja toimintakulttuuri Oppilaitoksen johto on sitoutunut kestävä tulevaisuuden rakentamiseen ja vie sitä käytäntöön yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa oman toimintansa sekä koko oppilaitoksen arvojen ja toimintatapojen kautta.

Pedagogiset ratkaisut ja oppimisympäristöt Tavoitteellinen kestävyyskasvatus on integroitu opetukseen, mikä näkyy valitussa pedagogiikassa ja oppimisympäristöjen käytössä sekä opetuksen sisällöissä.

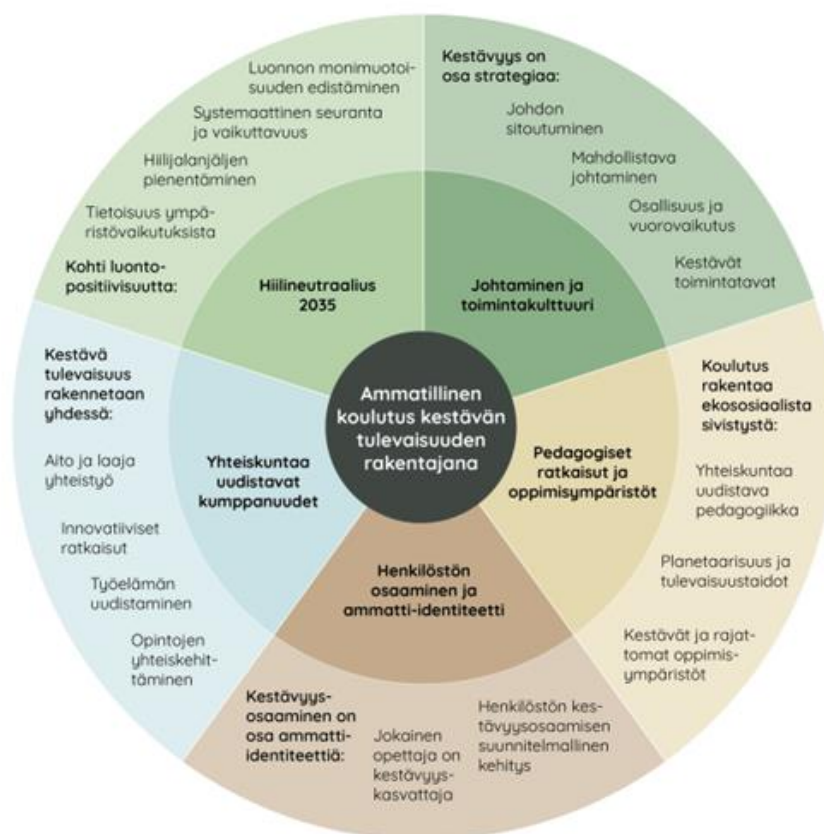
Henkilöstön osaaminen ja ammatti-identiteetti Henkilöstön kestävyysosaamista ja toimijuutta kehitetään suunnitelmallisesti ja jatkuvasti. Osaaminen vastaa tulevaisuuden työelämän, yhteiskunnan ja planeetan tarpeisiin.

Kumppanuudet Uudistamme yhdessä kumppaneidemme kanssa ammatillista koulutusta ja osaamista sekä työelämää vastuullisemmaksi ja kestävämmäksi vastaten samalla alueemme työllisyystarpeisiin.

Hiilineutraalius Ammatillinen koulutus on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Koulutuksen järjestäjän hiilijalanjäljen määrittely ja sen perusteella sovitut toimenpiteet tukevat jalanjäljen pienentämistä ja koulutuksen kehittämistä.

Kuva 12. Kestävyystiekartan tavoitteet (Vaski, 2023)

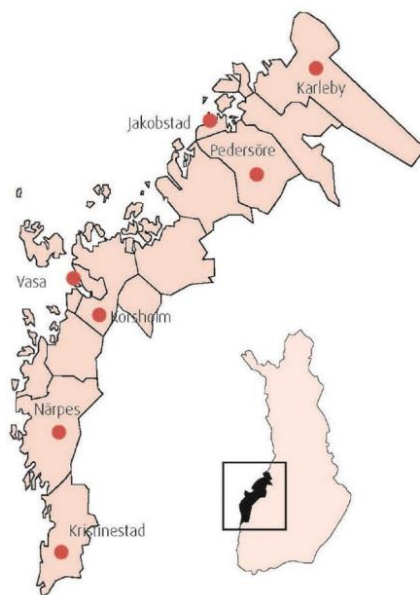
Kestävyystiekartan tavoitteet linjaavat, millaisia muutoksia ammatillisen koulutuksen toimijoiden on tehtävä, jotta koulutus edistää siirtymää kestävään elämäntapaan ja työelämään. Tavoitteet viitekehityksenä on muodostettu viidelle painopistealueelle, joista jokaiselle on luotu tavoitteeseen johdattavat toimenpidepolut. Painopistealueet on tiivistetty viitekehityksessä (Kuva 13) ”ammatillinen koulutus kestävä tulevaisuuden rakentajana”.

Kuva 13. Ammatillinen koulutus kestävän tulevaisuuden rakentajana. (Vaski, 2023)

3.1 Toimintaympäristö

Ammatillista koulutusta Suomessa järjestävät kunnat, kuntayhtymät, yritykset ja säätiöt. Tässä työssä tarkastellaan kuntayhtymää SÖFUK. Lyhenne tulee sanoista *Samkommunen Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur*. Kuntayhtymän kotipaikka on Vaasan kaupunki. SÖFUK-kuntayhtymän muodostaa neljätoista ruotsinkielistä tai kaksikielistä kuntaa Kokkolasta Kristiinankaupunkiin ulottuvalla rannikkokaistaleella (Kuva 14). Kuntayhtymä harjoittaa toimintaa ruotsin kielellä. Kuntayhtymä on kielilain perusteiden mukaan kaksikielinen. (SÖFUK, 2023)

Kuva 14. Toiminta-alue SÖFUK. (SÖFUK, 2023)

SÖFUK ylläpitää ammattiopistoa Yrkesakademin i Österbotten, alueteatteria Wasa Teater – Österbottens regionteater sekä kulttuuriyksikköä KulturÖsterbotten. Liikevaihto on noin 23 miljoonaa euroa ja sillä on noin 330 työntekijää.

Visio (SÖFUK):	Maailmanluokan koulutus ja kulttuuri!
Arvosanat:	Kunnioitus, Ammattimaisuus, Työn ilo
Strategia:	Kuuntelemme maailmaamme tarkasti ja toimimme sen kanssa yhteistyössä.
Painopistealueet:	Asiakas on aina kaiken toimintamme keskiössä. Toimimme paikallisesti, mutta ankkuroidumme kansallisesti ja kansainvälisesti. Toiminnan vakaus ja kestävyys (taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen).

SÖFUK ylläpitää Yrkesakademin i Österbotten, joka on Suomen suurin ruotsinkielinen ammattiopisto. Sen tehtävä on tarjota monipuolista, ajanmukaista ja korkealuokkaista toisen asteen ammatillista koulutusta. YA:n ja yhteishallinnon toiminta

ovat kokonaisuudessaan ISO-ympäristösertifioitua 14001:2015. Ympäristöjärjestelmä ISO 14001 sisältää ympäristötavoitteiden asettamisen ja seurannan tärkeänä osa ympäristöjohtamistyötä ja toimintakulttuuria. (SÖFUK, 2023)

SÖFUK:in Ilmastosuunnitelma 2024–2035 hyväksyttiin 18.12.2023 ja on ohjaava asiakirja ja toimintasuunnitelma. Suunnitelmassa todetaan yhteiskunnan ympäristötyön suuntaviivat kohti päästötöntä yhteiskuntaa valtakunnallisten ohjeiden tavoitteiden mukaisesti, ja niitä tulee käyttää strategisessa työssä ja olla osa budjetoinnin, taloussuunnitelman ja investointien perustaa samalla ajanjaksolla. Ilmastotyö johdetaan kestäväan kehitykseen liittyvien strategiavalintojen kautta ympäristösertifioinnin puitteissa ottaen huomioon YK:n Agenda 2030:n mukaiset globaalit kestäväan kehityksen tavoitteet. Vastuullisuustyö raportoidaan yhteiskunnan virallisessa tilinpäätöksessä. (SÖFUK, 2023)

Kestävä kehitys vaikuttaa liiketoiminnan johtamiseen ja hankintaan. Ilmastosuunnitelma sisältää strategiset tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet, joita yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla määrätään suunnittelussa ja kestävyystoimenpiteiden toteuttamisessa. Ilmastosuunnitelma muodostaa pohjan työn kehittymiselle kestäviä, kustannustehokkaita ja ilmastoälykkäitä ratkaisuja toteutettaviksi yhteiskunnassa. Suunnitelma tulee ottaa huomioon sitovia tavoitteita määritettäessä ja talousarvion valmistelutyössä. Kuntayhtymän johtajalla on kokonaisvastuu kestäväan kehityksen työstä. YA:n laatu ja ympäristöpalvelut vastaavat kestäväan kehityksen tavoitteiden kokoamisesta ja seurannasta. Päivitykset tehdään työryhmässä, johon kuuluu ympäristökoordinaattori, laatu päällikkö, kiinteistö päällikkö, luonnonhoidon koulutus päällikkö ja edustaja Wasa-teatterista. (SÖFUK, 2023)

Olen työssä Yrkesakademin i Österbotten:ssa ja työkuviossani toimin metsätalouden tuntiopettajana metsäkonekuljettajalinjalla, vastaavana ohjaajana, opetusmetsävastaavana ja Vaski-projektin osallistujana.

3.2 VASKI-hanke

Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus eli VASKI-hanke on ollut Opetushallituksen 2022–23 rahoittama kehittämishanke. Opetushallitus myönsi avustusta hankkeelle 2 188 556 euroa. Hakuaika oli 2–29.11.2022 ja Satakunnan koulutusyhtymä on ollut pääkoordinoija. Se on osa laajempaa ”Ammatillisen koulutuksen kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämisohjelmaa”, jonka tavoitteena on tukea globaalien Agenda2030 -tavoitteiden toteutumista ammatillisessa koulutuksessa ja vastata ilmastonmuutoksen ja luontokadon asettamiin haasteisiin. VASKI-hankkeeseen osallistui 61 ammatillista oppilaitosta yhteissopimuksella, ja Yrkesakademin i Österbotten oli yksi heistä. Koordinaatioryhmän aloituskokous pidettiin 21.1.2022 ja projektin loppukaronkka 12.12.2023. Yhdessä luotiin valtakunnallinen ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta (Kestävyystiekartta, 2024), mihin yli puolet Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjistä osallisuivat. Oppilaitoksen lisäksi osallistui kattavasti ohjausryhmä ja sidosryhmiä eri sektorilta. Hankkeen loppuselvitys tulee toimittaa Opetushallitukselle 28.2.2024 mennessä. Opetushallitus ohjaa, seuraa ja tukee ammatillisen koulutuksen kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämisohjelman toteutumista ja ammatillisen koulutuksen tiekartan rakentamista ja jalkautusta yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. (Vaski, 2023)

Keskeisimmät haasteet Agenda2030 -tavoitteiden saavuttamisessa Suomessa liittyvät ekologiseen kestävyYTEEN, kuten kulutus- ja tuotantotapojen kestävyYTEEN, ilmastotoimiin ja lajikatoon. Tämä kehittämisohjelma kohdistui erityisesti näiden aiheiden systemaattiseen huomioimiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjien kaikessa toiminnassa ottaen huomioon kestävä kehityksen kokonaisuuden. Eri-tyisesti tavoitteena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen kestävä kÄDENJÄLKEÄ. (Vaski, 2023)

Ammatillisen koulutuksen vihreän muutoksen saavuttamiseksi on keskeistä implementoida holistisia strategioita EU:ssa. Kansallisella tasolla tämä edellyttää strategioiden integrointia, kuten VET-hallinnon, opetuksen ja pedagogiikan, opettajien

taitojen ja työelämäyhteistyön, yhtenäiseen kehykseen. Suomen kansallinen kehitysohjelma kestäväälle kehitykselle ja vihreälle siirtymälle (VET) tarjoaa strategisen kehyksen. Vuonna 2022 käynnistyneessä ohjelmassa keskeisiä elementtejä ovat kansallisen kestävyyskartan kehittäminen VET:lle, pysyvien muutosten aikaansääminen kaikissa koulutusyksiköissä ja käytännön ratkaisujen kehittäminen vihreään siirtymään. Projektit, kuten hiilijalanjälkilaskimen kehittäminen, toteutetaan kokeellisen lähestymistavan avulla, yhdistäen avainhenkilöt, mukaan lukien VET-palveluntarjoajat. (European Union, 2023. Sivu 22.)

Ammatillisen koulutuksen yhtenäinen kestävyystiekarttamalli on enemmän kuin työkalu oppilaitokselle. Apuvälineenä se on oleellinen osa Suomen vihreän siirtymän varmistaja, kilpailukyvyyn turvaaja ja kestävä tulevaisuuden rakentaja. Ammatillinen koulutus on tärkeää aktiivinen toimija, jolla on paljon annettavaa sekä valtaa tulevaisuuden kestävä ratkaisuihin. EU-komissaari Nicolas Schmit totesi 8.6.2023 Kestävyystiekartta tutuksi -tilaisuudessa videotervehdyksessään VASKI-hanke olevan erinomaisesti onnistunut ja kannusti innovatiivisiin ratkaisuihin hankkeen viimeisellä puolella vuodella. Suomalainen ammatillinen koulutus on taas tiennäyttäjää Euroopassa. (Schmit, N. 2023)

Yrkesakademin i Österbotten:in rehtori Boris Ståhl allekirjoitti 4.2.2022 Vaski-hanke yhteistyösopimus. Sopimuksessa löytyy osatoteuttajan työsuunnitelma, missä kestävyystiekartta kuuluu automaattisesti kaikille osatoteuttajille.

3.3 Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö voidaan tehdä päiväkirjamuodossa. Tämä on mahdollista, jos opiskelija on työelämässä ja voi tehdä opinnäytetyön osana oman työnsä kehittämistä. Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö sopii erinomaisesti opiskelijalle, joka työskentelee laaja-alaisissa asiantuntijatehtävissä tai vaativissa ja laaja-alaisissa perustason tehtävissä. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tavoitteena on, että opiskelija tarkastelee omaa työtään teorian kautta. Tässä työssä kuvataan omaa työtä ja alan

työtehtäviä oman työn ja alan kehittämisen näkökulmasta. Raportti sisältää tietoperustan ja viikkotasolla päiväkirjan. Työssä keskitytään opiskelijan reflektointiin, ideointiin ja johtopäätöksiin. (Vaasan ammattikorkeakoulu, 2023)

Autoetnografia on tutkimuksen tekemisen tapa, jossa tutkijan omat kokemukset ja tuotetut kenttämuistiinpanot muodostavat tutkimuksen keskeisen aineiston esim. päiväkirjamuodossa (Kukkurainen, M L. 2019). Päiväkirjan muistiinpanoja on mahdollista analysoida samojen menetelmällisten ja teoreettisten työvälineiden avulla kuin muutakin laadullista aineistoa. Tuloksena on erityistä autoetnografista tietoa, missä tieteellinen vakuuttavuus nojaa siihen, että tutkijan elämä on ainutlaatuinen. Pääasiallisista aineistoista koostuu tutkijan omista kokemuksista, muistiinpanoista sekä ajatuksista. (Lapadat 2017, 590; Pink 2009, 122, 124; Uotinen 2014, 221)

Autoetnografian kohdalla tutkimusaiheiden valinnan suhteen on oltava erityisen kriittinen, läpinäkyvä tutkimuskäytäntö, itserefleksiivinen tutkimustapa ja tehdyt aihevalinnat on perusteltava huolellisesti päiväkirjassa. (Lapadat 2017; Tullis 2013.)

Minun suhtautumiseni päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tekemiseen perustuu Lonkan (2014) viiden K-kirjaimen sanoihin ”Kunnioita. Kuuntele. Kiinnostu. Kannusta. Kiitä.” Näillä sanoilla ihminen voi kehittää paitsi itseään myös yhteisöään. Tämä kuulostaa alustavasti yksinkertaisilta, mutta niiden noudattaminen vaatii jatkuvasti sekä älyllistä että tunnetason ponnistelua. (Lonka, K. 2014 s. 238–239) Oivaltava oppiminen yhdistää älyn, tunteen ja luovuuden. Se on yleinen lähestymistapa, josta pedagogit voivat ammentaa inspiraatiota oman työhönsä. Oivaltamista liittyy tehokkaaseen oppimiseen ja se on esitetty mallissa ”Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltainen malli”. (Lonka, K. 2014 s. 224–235). Olen vuonna 2020 osallistunut ”Metsäopettajien akatemiaan” missä olen professori Kirsti Lonkan johdolla opinut oivaltavaa oppimista, ja haluan käyttää tätä työtapaa opinnäytetyössäni.

Ennen opinnäytetyön aloittamista sovitaan opinnäytetyön ajanjakso, teemat ja tavoitteet työnantajan ja työtä ohjaavan opettajan kanssa. Työssä käsiteltävät teemat voivat liittyä yrityksen eri toimintoihin tai myös sellaisen aiheen, josta hän haluaisi oppia lisää, joka on yrityksessä vielä suunnitteluvaiheessa. Päiväkirjamuotoisessa opinnäytetyössä tulee olla selkeästi määritelty ajanjakso. Opinnäytetyöprosessi etenee oman työn analyysin ja päiväkirjaraportoinnin kautta, viikkotasolla. Opiskelija osoittaa tekemillään valinnoilla ja dokumentaatiolla, että hän osaa soveltaa ja tunnistaa käytännön ja teorian YAMK-tasolla. Tästä johtuen päiväkirjamuotoinen opinnäytetyötyyppi soveltuu aktiiviselle ja kehittämisintensiiviselle opiskelijalle. (Vaasan ammattikorkeakoulu, 2023)

Päiväkirjatyypisessä opinnäytetyössä opiskelija kuvaa päiväkirjassaan työtehtävänsä, ja tekee niistä viikoittain analyysin, jossa hän peilaa tekemisensä teoriaan. Näin opiskelija jäsentyy työtehtävässä tarvittava osaamisperusta: työtehtävät sekä keskeiset sisällöt ja ammattikäsitteet, joiden tuntemusta työssä vaaditaan. Itse päiväkirja ei toimi erityisenä reflektiomuotona, vaan keskeistä on vallitsevan tilanteen, työn sisällön, uutta tietoa ja tietoperustan dokumentointi. Kokonaisanalyysi ajanjaksosta on tulos ja pohdinta osissa. Käytännössä päiväkirja on työkalu, jonka avulla opiskelija analysoi työtehtäviään ja työssä hankkimaansa osaamista ja suorittaa sitä kautta opinnäyteraportoinnin. Opinnäytetyö osoittaa opiskelijan ammatillista kasvua ja ammatti-identiteettiä, siksi työtä tehdessä pitää kiinnittää huomiota alan kirjallisuuden käyttöön ja oman työn arviointiin sen pohjalta. (Vaasan ammattikorkeakoulu, 2023)

4 PÄIVÄKIRJA – DAGBOK

Dagboken är en integrerad del av mitt slutarbete där jag beskriver forskningsprocessen, hur jag behandlar och avgränsar arbetet samt dess övergripande målsättning under veckorna 11–52 år 2023. Dagbok förs inte under lediga perioder.

Dagbok skrivs på svenska för att Yrkesakademin i Österbottens arbetspråk är svenska. Dagboken har som syfte att dokumentera och beskriva den arbetsprocess där jag aktivt deltar i arbetet med att skapa en hållbarhetskarta för Yrkesakademin i Österbotten. Samtidigt pågår arbetet med att utveckla en modell för hållbarhetskarta för yrkesutbildningen i Finland inom ramen för VASKI-projektet, som är avsedd att fungera som en modell för alla utbildningsanordnare. Detta är en konkret utvecklingsuppgift som kräver fördjupning av mina kunskaper och färdigheter. Jag avser att detaljerat beskriva mitt personliga arbete, mina målsättningar, de utmaningar jag möter och hur min kompetens utvecklas. Dagboken är ett arbetsredskap för reflektion och analys inom ramen för detta arbete, där jag hoppas kunna sammanföra referensramar och egna erfarenheter till en helhetsbild av skapandet av hållbarhetskartan för YA utgående från modellen för den nationella hållbarhetskarta som utformas. Dagboken innehåller möten, kurser, webbutbildning, aktuell litteratur och faktorer som påverkar arbetsprocessen.

Hållbarhetskartan som skall utformas för min arbetsgivare skall vara på svenska och omfattar YA:s hela verksamhet. Verksamhetsmiljön för projektet är i praktiken tvåspråkig under arbetsprocessen. VASKI-projektets arbetspråk är finska och i projektets slutskede kommer en svenskspråkig översättning att göras för de viktigaste delarna. Detta gör att centrala delar också i dagboken kommer att vara finskspråkiga ex. beräkningsmodeller, vilket i sig motsvarar verkligheten i mitt arbete.

Jag engagerar mig i detta arbete på grund av mitt djupa intresse för samhällsutveckling, hållbarhet och yrkespedagogik. Min långa erfarenhet av samhälleliga förtroendeuppdrag, rådgivning, pedagogik, hållbart skogsbruk, landsbygdsutveckling

och kvalitetssystem har format mitt engagemang. I mitt arbete som ansvarig handledare för skogsmaskinförarutbildningen är det en del av mitt uppdrag att följa och utveckla verksamheten. Jag håller mig välinformerad om utvecklingstrender och projektverksamhet inom mitt intresseområde.

När VASKI-projektet startade i början av 2022, väckte det mitt intresse. Ett utvecklingsprojekt för hållbar utveckling och grön omställning inom yrkesutbildning i Finland, som stöder Agenda 2030 och stärker det hållbara handavtrycket, var högaktuellt. Mitt intresse förstärktes ytterligare när hållbarhet framhävdes som en värdegrund i skogsutbildningen och i förnyelsen av examensgrunderna för skogsbruk.

Jag meddelade min arbetsgivare om mitt intresse att delta i projektet och erhöll arbetstid för detta ändamål under 2023. Jag informerade arbetsgivaren om min avsikt att skriva ett slutarbete om YA:s hållbarhetskarta. Till min handledare utsågs FUI-koordinator Henrik Ingo vid Yrkesakademin i Österbotten. Beslöt att arbetsuppgifter utformas efter projektets framskridande.

Under våren 2022 fick jag tillgång till projektägaren SataEdu:s Teams-grupp "VASKI - Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus", där allt projektmaterial dokumenteras. Skriftligt lov att använda allt projektmaterial för mitt slutarbete erhöll jag 3.3.2023 av projektledare Maiju Salonen. Planeringschef Erkka Laininen vid OKKA-stiftelsen gav 3.3.2023 skriftligt tillstånd att använda "Ammatillisten oppilaitosten kestävä tulevaisuuden indikaattorit -taulukko" (LIITE 2). Jag har noggrant läst igenom allt material och följt projektets framsteg med att skapa en modell för hållbarhetskarta för yrkesutbildningen i Finland fram till mars 2023. Detta har varit avgörande för min förståelse av processen och för min inläring baserad på det omfattande bakgrundsmaterialet. Projektet har varit professionellt organiserat och dess personal mycket kompetent. Detta intryck har ytterligare förstärkts av de sakkunniga som projektet har involverat.

Utgångspunkten för YA:s delaktighet i projektet finns i samarbetsavtal och arbetsplan som alla deltagare lämnat in och förbundit sig till. YA:s del av projektet är 30

000 euro. Alla projektdeltagare är automatiskt med i arbetsverkstad 1 (TP1) Färdplan för hållbar utveckling och nätverkets koordinering.

YA:s utgångspunkt för TP1: YA har genomgått certifiering enligt kvalitetsledningssystemet ISO 9001 och miljöledningssystemet ISO 14001. Denna certifiering innebär att YA har genomfört ett strukturerat utvecklingsarbete med fokus på kontinuerliga förbättringar.

Ytterligare innehåller YA:s arbetsplan följande målsättningar:

- Fastställande av kompetensnivåer gällande hållbar utveckling för personal inom yrkesutbildningen (gemensamt inom nätverket)
- Kartläggning av nuvarande kompetensnivåer (inom YA)
- Planering av kompetensutveckling baserad på kartläggningen (gemensamt inom nätverket)
- Inkludera hållbarhetskunnande i arbetsplatshandledarutbildningen på nationell nivå, inklusive på svenska. Detta inom arbetsplatshandledarutbildningen Ohjaan.fi Genom arbetet med YA:s kvalitets- och miljöledningssystem finns redan en systematisk hållbarhetsprocess inom organisationen. Den planerade kartläggningen av kompetenser inom hållbarhet omfattar hela personalen, inklusive ledningen och administrativ personal.

Studerande genomför den obligatoriska kursen "Främjande av hållbar utveckling" 1 kp. En målsättning under projektet är också att öka antalet studerande som väljer den valbara kursen "hållbar utveckling och ständig förbättring" 2 kp, samt att utveckla den delen så att den kan utföras i samarbete med näringslivet.

Alla projektaktiviteter kopplas till YA:s vision, strategi och målsättningar, samt till den praktiska utvecklingsverksamheten som verkställer målsättningarna. Hållbarhetsaspekterna integreras i YA:s vardag och kan ytterligare förstärkas genom de planerade projektaktiviteterna.

Den vägkarta som utvecklas som en gemensam grund för andra stadiets hållbarhetsutveckling inkluderas i YA:s styrdokument och tillämpas i all undervisning. YA utarbetar sin egen vägkarta utgående från sina verksamhetsförutsättningar.

Utbildningspersonalens ökade kompetens inom hållbarhetsfrågor innebär att olika aspekter av hållbarhet kommer att betonas inom alla examina som en naturlig del av både den allmänna bildningen och den specifika yrkeskompetensen.

Samarbetet med näringslivet stärks genom fortbildning där YA:s personal och företagens personal kan delta i samma projektaktiviteter och fortbildning.

Arbetsplatshandledarutbildningen kommer också att omfatta utbildning i hållbar utveckling. Omfattande utveckling av YA:s verksamhet mot hållbar utveckling. Genom deltagande i VASKI-projektet utvecklas kunnandet som ger möjlighet till utvecklingsarbetet.

4.1 Vecka 11, Arbetsverkstad

13.3 VASKI-projekt arbetsverkstad. Esbo, Ammatillisen koulutuksen kestävyystie-kartta

Målet för dagen är att delta i utformningen av hållbarhetskarta för yrkesutbildningen i Finland inom ramen för VASKI-projektet. Jag har förberett mig väl genom att noggrant läsa igenom allt tillgängligt material inom VASKI-projektet. I förväg har jag fått tillstånd från projektledaren Maiju Salonen att använda allt material från projektet i mitt slutarbete. Dessutom har jag avtalat om ett diskussionstillfälle under dagen med projektledare Maiju Salonen om projektets nuvarande läge och dess inriktning, specifikt för mitt slutarbete.

Vidare har jag överenskommit om en diskussion med Erkkä Laininen, verksamhetsledare för OKKA-säätiö, som har gett mig tillstånd att använda "Ammatillisen koulutuksen indikaattoritaulukko" (Indikatortabell för yrkesutbildning) (OKKA-säätiö

2020) i mitt slutarbete. Denna tabell grundar sig på socialpedagogik och har sitt ursprung i en vetenskaplig artikel med titeln "Koulutusorganisaatiot yhteiskunnan uudistajina" (Utbildningsorganisationer som samhällets förnyare) (Laininen, E. & Salonen, A. 2019). Den ger en intressant synvinkel utifrån utbildning, verksamhetskultur och ledning.

Det är särskilt intressant att VASKI-projektet har sitt ursprung i socialpolitik, och jag är angelägen om att få en uppfattning om hur Prognostiseringsforumet för kunnande (PFK) och dess rapport "Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla" (Opetushallitus, 2023) tas i beaktande inom projektet. Detta baserat på referensramarna för DigComp och GreenComp och deras förändringstrender. Erkkka Laininen ansåg att min frågeställning var relevant och aktuell. Detta bekräftade att jag uppfattat utgångsläget rätt. Erkkka Laininen berättade om Delfoi-undersökningen som förväntas stöda utformningen av projektet.

Delfoi-metoden är en kvalitativ metod som närmar sig undersökningar genom en enkät, med syftet att förutsäga framtida utsikter och förändringar eller skaffa klarhet kring frågor som är oklara och oförutsägbara. För ytterligare forskning skulle det vara bra att använda denna metod för att få en bredare och djupare förståelse för hur yrkesutbildningen speglar en befintlig, framtidsinriktad och samhällsförnyande orientering med avseende på en grön övergång och hållbar utveckling. Detta ger möjlighet att bedöma projektets framsteg och resultat genom att upprepa undersökningen med lämpliga tidsintervall.

Jag hade också möjligheten att träffa Katriina Mustonen som, i början av Vaskiprojektet 2022, genomförde en "Alkukysely; Kerro lyhyesti mitä osaamista oppilaitoksesi tarvitsisi eniten vihreän siirtymän ja kestäväen tulevaisuuden saavuttamiseksi. Pohdithan vastaustasi pedagogiikan ja oppimisympäristöjen kehittämisen näkökulmasta." (Inledande enkät; Berätta kort vad för slags kompetens din läroanstalt mest behöver för att uppnå en grön omställning och en hållbar framtid. Tänk på ditt svar från perspektivet av pedagogik och utveckling av lärandemiljöer).

Denna inledande enkät besvarades av 28 av 61 utbildningsanordnare. Jag ville närmare förstå hur svaren användes och varför alla deltagare inte hade svarat inom den givna tidsramen. Baserat på svaren, som var av varierande kvalitet, beslutades det att genomföra en omfattande Delphi-undersökning för att närmare och mer effektivt undersöka grundförutsättningarna för deltagarna. Arbetsverkstaden inleddes med en presentation av projektets aktuella läge, uppdelning i arbetsgrupper, föreläsningar och presentation av Delphi-undersökningen. Jag deltog personligen i arbetsgruppen för pedagogik och verksamhetskultur. Det var intressanta frågeställningar som vi diskuterade och tog ställning till under dagen. Alla arbetsgrupper presenterade sina resultat vid dagens slutsession.

Timo Huurinainen, ansvarig för projektdelen med koldioxidberäkning "hiilijalanjälkilaskenta," presenterade beräkningsgrunderna och de preliminära resultaten. Dessa resultat och andra bakgrundsuppgifter integrerades i ThingLink "kestävyysskartta," ett interaktivt verktyg för att bearbeta och utforma hållbarhetskartan. Detta var helt nytt för dagen och ett intressant arbetssätt. För mig är det av stor vikt att samverka och skapa ett kontaktnät, och den här dagen har verkligen varit mycket lyckad och överträffade mina förväntningar. Jag är mycket nöjd med att jag hade förberett mig mycket väl, vilket möjliggjorde att jag fick maximal nytta av dagen.

Hållbarhetskartan för yrkesutbildningen i Finland ska vara färdig att presenteras den 8 juni 2023. Efter det har alla 61 deltagande skolor förbundit sig att utveckla en hållbarhetskarta för sin egen skola.

Jag skulle beskriva den första veckan som orienterande, nätverkande och inriktad på kunskapsinhämtning. Jag är förvånad över helhetsomfattningen av projektet. Detta diskuterade jag också med min handledare Henrik Ingo och YA:s affärsutvecklingschef Ann-Maj Björkell-Holm.

4.2 Vecka 12, Koldioxidberäkning

Under veckan har jag haft samtal med Henrik Ingo om projektets arbetsupplägg. Jag har diskuterat behov och upplägg för koldioxidberäkningen (TP 7 i VASKI) för vår med YA:s miljöchef Alf-Martin Haagensen.

Jag har närmare studerat VASKI-projektets inledande enkät för att förstå projektets utgångsläge och vilka utmaningar Yrkesakademien i Österbotten står inför. Det är verkligen intressant att projektdeltagarna har olika utgångslägen och förväntningar.

VASKI-projektet är ett nätverkskoordineringsprojekt som består av åtta olika arbetspaket och innehållsmässiga temagrupper (Kuva 15). Hållbarhetskartan utformas från dessa teman som grund. Kommunikation stärker och stöder hela projektets verksamhet och ökar dess genomslagskraft.

1. Färdplan för hållbar utveckling och nätverkets koordinering
2. Kommunikation
3. Ledarskap och verksamhetskultur
4. Pedagogiska lösningar och lärmiljöer
5. Kompetensutveckling
6. Regional- och arbetslivsutveckling
7. Kolavtrycksmätning och uppföljning
8. Expertstöd för programarbete för hållbar utveckling

Kuva 15. Temagrupper för VASKI-projektet (VASKI, 2023)

Detta är mycket omfattande arbete. Här försöker jag bilda mig en uppfattning hur detta överensstämmer med YA:s vision, strategi och målsättning. Ytterligare hur detta är i samklang med ISO 14000-kvalitetssystemet. Detta måste jag återkomma till senare.

4.3 Vecka 13, Kolavtrycksberäkning YA skolkök i Gamla Vasa

Under denna vecka har jag ägnat mig åt att utforma koldioxidberäkningar för organisationen. Min uppgift var att inleda arbetet med att beräkna koldioxidavtrycket för elevbispisningen vid skolköket i Gamla Vasa. Det visade sig snabbt att det inte är så enkelt att få fram uppgifter om mängder för år 2021. Det krävs en genomgång av kvitton i bokföringen. Bokföringssystemet behöver omedelbart utvecklas för att möjliggöra en enklare tillgång till nödvändiga data, som exempelvis kilogram mjölk som användes under 2021.

Detta kommer att kräva mycket arbete för att få behövliga och tillförlitliga uppgifter, samt att utveckla ett system för uppföljning. Detta utgår från bokföring och uppgifter från leverantörer. Detta diskuterade jag ingående med miljö- och säkerhetschef A-M Haagensen. De data som insamlats har jag satt in i det beräkningsverktyg som projektet utvecklat. Det bör betonas att verktyget inte ännu är helt klart och håller på att vidareutvecklas. Jag har fått testa att verktyget fungerar och närmare i praktiken sett vilket arbete som krävs för att få fram fullständiga data (Taulukko 1). Detta test omfattar bara skolbispisningen i Gamla Vasa, inte övrig bispisning. Skolbispisningen är bara en liten del av YA:s verksamhet så det skulle kräva en stor arbetsinsats att göra en beräkning för hela verksamheten.

Taulukko 1. Testberäkning av koldioxidavtryck, YA skolbespising i Gamla Vasa

VASKI TP 7 Hiilijalanjäljen mittaamisen työkalu Scope 3: Opiskelijaruokailu laskentavuosi 2021

Ostetut elintarvikkeet Opiskelijaruokailua varten (omat ravintolat) vuodelta 2021	Organisaation elintarvikeryhmi en ostot: kg	Elintarvikeryhmi en päästökertoim i kg CO ₂ e / kg	Päästökertoim en lähde	t / CO ₂ e	Organisaation elintarvikeryhmi en ostot: kg	Organisaation elintarvikeryhmi en ostot: kg	Elintarvikeryhmi en päästökertoim i kg CO ₂ e / kg	Päästökertoim en lähde	t / CO ₂ e	Muistiinpanot (esim. mistä tieto on saatu)	
Lihia ja lihatuotteet					Vihannekset ja hedelmät						
Naudanliha	24,9	1	Luke 2021	0,000	Tomaatti, kurkku, paprika		0,8	3	Luke 2016	0,000	
Sianliha	3,5	2	Luke 2021	0,000	Juurikset (Porkkana vms.)		0,7	3	Luke 2016	0,000	
Broileri	2,4	2	Luke 2021	0,000	Sipuli		0,1	3	Luke 2016	0,000	
Broilerinliha (75/25)	8,0	3	Luke 2016	0,000	Ksallit, valmisalaattit, kasvispähvi		1,0	3	Luke 2016	0,000	
Lampaanliha	34,0	3	Luke 2016	0,000	Salaatti		0,9	3	Luke 2016	0,000	
Lihavalmisteet	5,7	3	Luke 2016	0,000	Palkokasvit ja pavut		1,7	3	Luke 2016	0,000	
Makkara	5,8	3	Luke 2016	0,000	Sinuliset		0,8	3	Luke 2016	0,000	
Kala (keskimääräinen)	3,8	3	Luke 2016	0,000	Dimens, päännä		0,5	3	Luke 2016	0,000	
Tonnikalat (purkissa)	4,0	3	Luke 2016	0,000	Persikka, nektariini, aprikoosi		0,8	3	Luke 2016	0,000	
Maito ja maitotuotteet					Marijat ja muut hedelmät						
Maito	1,4	3	Luke 2016	0,000	Kasviksavat		0,7	3	Luke 2016	0,000	
Maitotuotteet	1,5	3	Luke 2016	0,000	Kasviöljy		3,1	3	Luke 2016	0,000	
Maitojauhe	8,2	3	Luke 2016	0,000	Margariini		1,7	3	Luke 2016	0,000	
Kerma	5,3	3	Luke 2016	0,000	Kasviproteiinit ja kasvimaidot						
Jugurtit ja muut hapantaitotuotteet	1,8	3	Luke 2016	0,000	Tofu (ml. Harkis vms.)		1,5	3	Luke 2016	0,000	
Juustot	8,3	3	Luke 2016	0,000	Kasvimaitotuotteet		1,1	3	Luke 2016	0,000	
Voi	9,5	3	Luke 2016	0,000	Muut						
Kananmunat	2,9	3	Luke 2016	0,000	Vihannessäilykkeet		1,1	3	Luke 2016	0,000	
Kananmunat	2,9	3	Luke 2016	0,000	Hiilit		7,2	3	Luke 2016	0,000	
Energiallisakkeet					Sotien ja makeiset						
Riisi	1,3	3	Luke 2016	0,000	Sienet (Pähkinä vms.)		1,7	3	Luke 2016	0,000	
Pasta	1,0	3	Luke 2016	0,000	Mehut, limonadit		0,9	3	Luke 2016	0,000	
Peruna	0,8	3	Luke 2016	0,000	Mauustussäilykkeet		0,9	3	Luke 2016	0,000	
Viljat					Muut: Kahvi (jauhettu)						
Leipä	1,0	3	Luke 2016	0,000	Mauusteet ja vms (leimijauheet)		1,5	3	Luke 2016	0,000	
Viljat	0,8	3	Luke 2016	0,000	Valmistussäilykkeet		1,5	3	Luke 2016	0,000	
Muut, mysit	1,1	3	Luke 2016	0,000	Muut: Tee (kuivattu)		5,2	4	Luke 2020	0,000	
Leivonnaiset	2,1	3	Luke 2016	0,000	Muut: Tee (kuivattu)		2,5	5		0,000	
Ostettujen elintarvikkeiden (omat ravintolat) hiilidioksidipäästöt yhteensä:					0					tCO₂e	0
Ostetut ravintopalvelut 2021					Summa euroina						
Omat ravintolat, laskenta kpl-määrällä/leuomäärällä	kpl	kg CO ₂ e / osasto					kg CO ₂ e / kg			Muistiinpanot (esim. mistä tieto on saatu)	
Työpaikalla järjestetyn oppimisen ruokailut	2,2	7	Käihytys- ja -hanke 2022	0,000			0,18		8	JYU, EXIC	0,000
Vuokratiloissa ostetut ruokailut tai ostetut ruokailut omassa palveluntuottajalta	2,2	7	Canemuree- hanke 2022	0,000			0,18		8	JYU, EXIC	0,000
Ostettujen ravintopalveluiden hiilidioksidipäästöt yhteensä:					0					tCO₂e	0
Ravintopalvelut yhteensä, hiilidioksidipäästöt					0					tCO₂e	0

4.4 Vecka 14, ThingLink

ThingLink-verktyget, som presenterades den 13 mars, studerades noggrant och utförligt tillsammans med A-M Haagensen. Det konstaterades att det fortfarande är under uppbyggnad och har en grundstruktur på plats, men det fortfarande mycket innehåll. Vi behöver hålla oss uppdaterade om hur verktyget utvecklas. Allt material är endast på finska.

Genom att använda OKKA-stiftelsens indikatortabell för en hållbar framtid erhålls en ram för bedömning, vilket gör det möjligt att identifiera hur organisationen återspeglar en befintlig imiterande, framtidspåvisande och samhällsförnyande orientering i sin verksamhet. Systematiskt förändringsperspektiv betonas också när man undersöker vilken form av bredare förändring inom andra stadiets utbildning som krävs för att uppnå VASKI-projektets mål.

Det bör noteras att en stor del av de åtgärder som har startats under programmet fortfarande är i ett tidigt skede. Därför är det möjligt att bedöma indikatorer och

effekter endast mycket begränsat vid denna tidpunkt. Inledande enkät för projekt-deltagarna kan säkerställa projektets utgångspunkter, identifiera brister och rikta resurser effektivt. Jag har försökt att tematisera svaren utgående från OKKA-indikator Tabellen.

Genom den inledande enkäten försöker projektledningen bilda sig en uppfattning om vilken kompetens yrkesutbildningarna behöver mest för att uppnå en grön övergång och en hållbar framtid. I Finland fanns det år 2022 totalt 142 yrkesutbildningsarrangörer. I VASKI-projektet deltar 61 utbildningsarrangörer, och av dem svarade 28 på den inledande enkäten, vilket ger en svarsprocent på 45,9.

Tematiseringen av den inledande undersökningen ger en uppfattning om vilken kompetens yrkesutbildningarna behöver mest för att uppnå en grön övergång och en hållbar framtid. Det är värt att notera att själva undersökningsfrågan var ganska allmän, och det är möjligt att respondenterna tolkade frågan på olika sätt.

Ledarskap nämndes minst i svaren, trots att ledning och strategi för yrkesskolor är avgörande för att utveckla skolornas hållbara framtid. Även utvärdering och utveckling av verksamheten fick lite uppmärksamhet. Detta är oroande eftersom det är viktigt när visionen är inriktad mot högsta kvalitet och bästa praxis. Det upptäcktes även brister i personalens kompetens, och ytterligare utbildning är nödvändig.

Själva hållbarhetsundervisningen nämndes ofta och enligt den inledande undersökningen verkar den vara bra med i utbildningens upplägg. Vad gäller organisationskulturen framkom det att välmående inom gemenskapen och skolans miljöansvar fick lite uppmärksamhet. Det finns förbättringsområden inom dessa områden. Jag ser detta som ett test för att undersöka hur "OKKA-stiftelsens indikator-tabell" kan användas för att analysera arbetet med hållbarhetskarta ur ett socialpedagogiskt perspektiv. Svaren visar att skolornas utgångsläge är mycket ojämnt, och orsaken till detta kan vara att vissa skolor redan har ett kvalitetssystem. I yrkesutbildningen innebär en grön övergång en förändring där målet är en hållbar

påverkan och minskning av fotavtrycket från utbildningen. Förutsättningen för framgång är engagemang från utbildningsarrangörens ledning och personal. Själva förändringen och engagemanget kräver tid och det är värt att ifrågasätta om projektets tid är tillräcklig för detta.

YA svarade inte på den första enkäten, så det är inte möjligt att relatera vilka kompetenser YA behöver mest för att uppnå en grön övergång och en hållbar framtid. Jag har fått en bättre insikt i den referensram som "Ammatillisten koulutuksen indikaattoritaulukko" (indikatoritabell för yrkesutbildning) utgör.

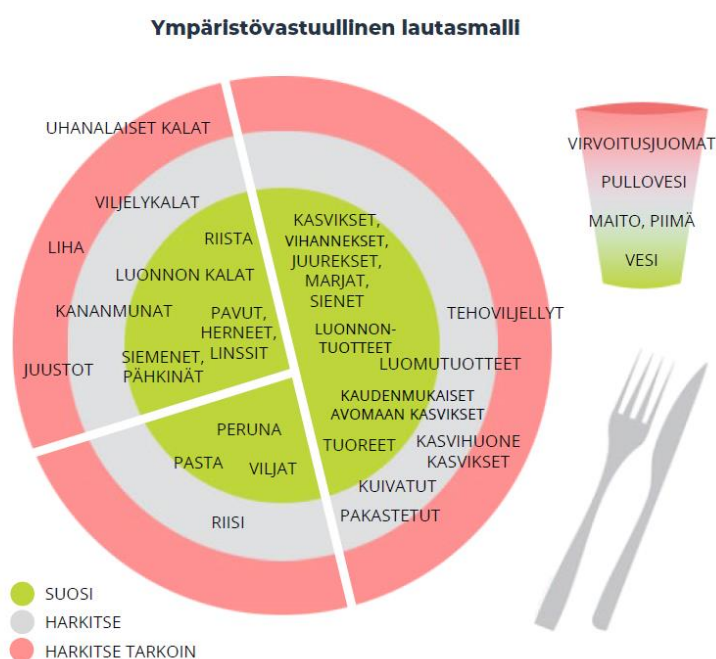
Lagen om yrkesutbildning (531/2017), EQAVET, EQAVET+, GreenComp och strategin för yrkesutbildningens kvalitet måste beaktas vid utveckling av en grön övergång och en hållbar framtid inom yrkesutbildningen. Detta måste jag ingående studera och återkomma till under arbetets gång. Det kommer också att komma flera rapporter från Utbildningsstyrelsen att beakta.

4.5 Vecka 15, Ohjaan.fi

Viktigt möte med Christel Holmlund-Noren som ansvarar för arbetsplatshandledarutbildningen för att få reda på nuläget i Ohjaan.fi och dess koppling till VASKI-projektet. Detta är viktigt för samarbete med arbetslivet och utbildning av arbetsplatshandledare. Jag informerade också om mitt slutarbete och arbetet med hållbarhetskart inom YA.

Möte med A-M Haagensen och genomgång av arbetet med SÖFUK:s klimatstrategi och hur detta inverkar på arbetet med YA:s hållbarhetskarta. SÖFUK skall uppgöra en klimatplan, vilket jag inte har haft kännedom om. Detta skall göras med en stram tidtabell.

Under veckan har jag studerat skolmat ur klimatvänligt perspektiv och fördjupat mig i ämnet. Jag har närmare studerat "Tietopaketti ilmastoystävällisestä kouluruokailusta" (Kuva 16). Denna del har jag inte haft så mycket kunskap om. Litteratur som jag också har läst är "KOULUN KORJAUSOPAS – Käsikirja-Kohti hiilineutraali-suutta" och Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2017. Syödään ja opitaan yhdessä – kouluruokailusuositus.

Kuva 16. Ympäristövastuullinen lautasmalli. (Tietopaketti ilmastoystävällisestä kouluruokailusta s.10)

I planeringen av matsedlar och inköp av råvaror är det viktigt att också beakta matens klimatpåverkan och miljöpåverkan. Yrkesakademin i Österbotten behöver en bättre förutsägbarhet i skolmatsalen, exakt information i förväg om hur många lunchportioner som behöver tillagas sparar pengar och minskar matsvinn.

Effektivitet uppnås genom regelbunden upprepning av beräkningen av koldioxidavtrycket. Det är möjligt att skapa ett system där koldioxidavtrycket mäts. Baserat

på resultaten kan lämpliga mål sättas för att minska koldioxidavtrycket. Det är viktigt att informera om resultaten, och detta kan vara en naturlig del av kvalitetssystemet. Detta betraktar jag som ett litet förarbete för att förbereda YA på arbete med hållbarhetskartan.

Receptet för framtidens hållbara skolmatsal är i grunden ganska enkelt: gör hållbara råvaruval och minimera matsvinn.

4.6 Vecka 17, Skogsmaskinskolornas rådplägningsdagar

27–28 april: Metsäkonekoulujen Neuvottelupäivät i Björneborg. Årligen samlas alla skogsmaskinskolor för att diskutera aktuella frågor. Jag frågade hur många som kände till VASKI-projektet och arbetet med hållbarhetskarta för yrkesutbildningen i Finland. Ingen kände till det, vilket tyder på att projektet inte har kommunicerat sin information tillräckligt hos utbildningsanordnarna i Finland. Ungefär hälften av deltagarna, cirka 60 personer, kom från utbildningsanordnare som är involverade i VASKI-projektet, så även den interna kommunikationen inom skolorna uppvisar brister. För skogsbranschen som får nya examensgrunder 2024 är detta viktigt. Hållbarhet är ett centralt tema inom den skogliga utbildningen. Det beslöts att på nästa rådplägningsdag återkomma till denna frågeställning. Det var betydelsefullt att jag kunde informera alla utbildningsanordnare om det aktuella arbetet med en hållbarhetskarta för hela yrkesutbildningen i Finland och jag uppmanade alla att ta del i detta arbete. Det är viktigt att skogsbranschen är med i utvecklingen.

Veckan innehöll också uppföljning av arbetet med organisationens klimatstrategi A-M Haagensen. Information och arbetsupplägg.

Det känns som att jag är inne i en orienteringsfas.

4.7 Vecka 18, SÖFUK klimatstrategi och AMKE undersökning

Klimatstrategiarbetet för SÖFUK är i en aktiv fas. Många aspekter att beakta. Här diskuteras nu på vilket sätt hållbarhetskarta och kvalitetssystem skall ingå i klimatstrategin och den klimatplan som är under beredning. Detta har direkt betydelse för arbetet med YA:s hållbarhetskarta.

Från AMKE kom nu en mycket intressant och högaktuell fråga till YA, (denna kom endast på finska);

Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta

Ammatillisen koulutuksen kansallinen kestävyystiekarttaluonnos on tehty laajassa verkostoyhteistyössä Vaski-hankkeenkoordinoina. Opetushallitus rahoittaa Vaski-hanketta. Kestävyystiekartta sisältää vision, tavoitteet sekä kestävyysratkaisut.

VISIO: Kestävyystiekartta kuvaa ammatillista koulutusta matkalla kohti hiilineutraalia ja luonnon kantokyvyn rajoissa toimivaa yhteiskuntaa. Koulutuksen arvopohja, tehtävät ja rooli uudistuvat toteuttamaan siirtymää kohti kestävää elämäntapaa. Vuonna 2030 ammatillinen koulutus rakentaa vihreää siirtymää ja ekososiaalista sivistystä edistävää työelämäosaamista. Elinikäinen, jatkuva ja kaikkialla tapahtuva oppiminen tukee tehtävän toteutusta. Koulutuksen arvopohjassa ovat vahvistuneet luonnon itseisarvon kunnioittaminen, kohtuuden tavoittelu ja ihmisyyden vaaliminen. Ammatillisen koulutuksen uudeksi rooliksi vahvistuu yhteiskunnan uudistaminen yhdessä työelämäkumppaneiden kanssa. Koulutus ja työelämä rakentavat yhteistä näkymää kestävästä tulevaisuudesta.

Kan er yrkesskola förbinda sig till visionen för den riksomfattande färdplanen för en hållbarhet inom yrkesutbildningen?

På denna fråga skall det svaras ja, nej eller delvis.

Detta visar att Utbildningsstyrelsen noggrant följer med förverkligandet av VASKI-projektet. Själva uppgörande av hållbarhetskarta har alla 61 utbildningsanordnare som deltar i projektet lovat att göra. Detta är den mest centrala projektdelen.

YA:s ledning skall svara på detta. Helt naturligt så lyfts hela arbetet med hållbarhetskarta upp i och med detta. Jag hoppas och utgår ifrån att en konkret tidsplan och ansvarsfördelning med detta arbete nu uppgörs i brådskande ordning.

AMKE frågar vidare hur målsättningarna förverkligas temavis:

Teemakohtaiset tavoitteet: Oppilaitoksen johto on sitoutunut kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen ja vie sitä käytäntöön yhdessä osaavan henkilöstön kanssa oman toimintansa sekä koko oppilaitoksen arvojen ja toimintatapojen kautta. Tavoitteellinen kestävyyskasvatus on integroitu opetukseen, mikä näkyy valitussa pedagogiikassa ja oppimisympäristöjen käytössä sekä opetuksen sisällöissä. Henkilöstön kestävyysosaamista ja toimijuutta kehitetään suunnitelmallisesti ja jatkuvasti. Osaaminen vastaa tulevaisuuden työelämän, yhteiskunnan ja planeetan tarpeisiin. Uudistamme yhdessä kumppaneidemme kanssa ammatillista koulutusta ja osaamista sekä yhteiskuntaavastuullisemmaksi ja kestävämmäksi vastaten samalla alueemme työllisyystarpeisiin. Ammatillinen koulutus on hiili-neutraali vuoteen 2035 mennessä. Koulutuksen järjestäjän hiilijalanjäljen määrittely ja sen perusteella sovitut toimenpiteet tukevat jalanjäljen pienentämistä ja koulutuksen kehittämistä.

Voisiko oppilaitoksenne sitoutua ammatillisen koulutuksen kestävyystiekarttaluonnoksentavoitteisiin? (Perustele vastauksesi)

Tulisiko osana kestävyystiekarttatyötä täsmentää toimenpide-ehdotukset ammatillisen koulutuksen toimijoille?

Dessa frågeställningar är mycket konkreta. För att svara på dessa frågor behövs mycket god kännedom om projektet och dess målsättningar i förhållande till utbildningsanordnarens vision, strategi och målsättning.

Ledningen, kvalitetschef och miljöchef för YA kommer att ha ett separat möte om detta. Jag kommer inte att närvara vid detta möte.

Svaren kommer att ha en mycket stor betydelse för YA:s arbete med att uppgöra hållbarhetskarta, ja för hela verksamheten.

4.8 Vecka 19, SÖFUK klimatplan

Under veckan har jag undersökt hur andra utbildningsanordnare börjat arbeta med hållbarhetskarta. Vamia har åtminstone på sin hemsida projektinformation med egna konkreta målsättningar. Andra utbildningsanordnare hänvisar till VASKI-hemsidan. Det förefaller som att nästan alla utbildningsanordnare väntar på att hållbarhetskarta för hela andra stadiets yrkesutbildning lanseras innan information ges om den egna skolans arbete med hållbarhetskarta. För mig är det intressant att också följa processen med vad och hur alla andra utbildningsanordnare gör för att utarbeta sina egna hållbarhetskartor.

Under veckan har flera diskussioner förts om YA:s svar på AMKE-enkäten. Speciellt hur svar ska utformas och närmare motiveras. Troligen svarar YA fredagen den 12 maj på AMKE-enkäten; ledningen har bokat in möte för detta.

Från utbildningsordnare Axell har Jerker Hagström tagit kontakt och vill komma den 5 juni 2023 och diskutera hur långt YA har kommit med VASKI-projektet. När SÖFUK formulerar sin klimatplan kommer följande att utgöra grunden, enligt A-M Haagensen:

- Ett klimatarbete baserat på forskningskunskap. Vi överväger delar som kan vara i konflikt med andra viktiga mål, såsom att främja biologisk mångfald och hållbar användning av naturresurser.
- Lokala åtgärder som bidrar till att hitta lösningar på globala problem. Vi skapar förutsättningar för spridning av kunskap som kan förhindra klimatförändringar och förlust av biologisk mångfald.
- Utveckling av våra beräkningsmodeller, liksom vår rapportering och våra åtgärder. Vi samarbetar med andra för att uppnå klimatmålen.
- Klimatarbetet berör all vår verksamhet, och all vår personal är delaktig i klimatarbetet. Vi strävar efter att resa, äta och konsumera på ett sätt som

är koldioxidsnålt och hållbart. Den energi som används ska produceras av förnybara energikällor.

SÖFUK är ägare till Yrkesakademin i Österbotten och med ägarstyrningen kommer klimatplanen att direkt att gälla all verksamhet inom YA. Utgående från samkommunens strategiska målsättningar kan utarbetande av klimatplan anses vara helt i linje med målsättningen. Speciellt utgående från tyngdpunktsområdet stabilitet och hållbarhet. Detta är helt i linje med att alla kommuner och samkommuner i Finland skall uppgöra klimatplaner.

4.9 Vecka 20, YA:s hållbarhetskarta del av klimatplanen för SÖFUK

Förberedelse inför den 8 juni i Yyteri där VASKI-projektets modell för den nationella hållbarhetskartan för yrkesutbildningen kommer att presenteras. Genomgång av nuläget med projektledare Henrik Ingo.

Arbete med klimatkartan 2023–2030 för SÖFUK och integrering av hållbarhetskartan. A-M Haagensen leder detta arbete. Min roll har varit att diskutera, kommentera och analysera innehållet.

SÖFUK:s klimatplan för åren 2023–2030 sätter riktlinjer för samkommunens miljöarbete mot ett utsläppsfritt samhälle, i linje med nationella mål. Samkommunen deltar i lokala, regionala, nationella och internationella projekt och strävar efter att vara en god och ansvarstagande aktör inom klimat- och energifrågor.

YA:s nuvarande miljöpolicy:

”Att lära ut miljömedvetenhet och ge kunskap om hållbar utveckling, genom vårt aktiva miljöarbete som ständigt förbättras och följer gällande lagstiftning och andra krav.”

Hållbarhetsarbetet inom YA sker inom ramen för miljöcertifieringen. Dessutom beaktas de globala målen för hållbar utveckling enligt FN:s Agenda 2030. Ledningen fastställer kortsiktiga och långsiktiga hållbarhetsmål för verksamheten. Hållbarhetsarbetet redovisas i samkommunens officiella bokslut.

Jag anser att det är viktigt att harmonisera och integrera yrkesutbildningens hållbarhetskarta i klimatplanen och beakta GreenComp.

4.10 Vecka 21, Genomgång av projektets nuläge

22.5. Genomgång med Henrik Ingo om projektets aktuella status. 24.5. Möte med rektor Anne Levonen och vice rektor Linda Öhman om VASKI-projektet och YA:s hållbarhetskarta. Förberedelse inför 8.6 i Yyteri och önskan om att rektor Anne Levonen deltar detta datum. Jag begärde att YA omgående utarbetar en tidsplan och ansvarsfördelning för YA:s hållbarhetskarta, med särskild tonvikt på att YA har förbundit sig att skapa en hållbarhetskarta för organisationen. Det är ytterst viktigt att ledningen klargör hur YA:s hållbarhetskarta kommer att utformas. Här krävs kunskap och förståelse för vilken roll skolan och olika utbildningsområden har och bör ha för hållbar utveckling.

Resultat av diskussionen är att rektor Anne Levonen deltar vid lanseringen av yrkesutbildningens hållbarhetskarta den 8.6 i Yyteri. Efter detta behandlas närmare YA:s arbete med uppgörande av hållbarhetskarta.

25.5 Genomgång för upplägget av hela klimatkartan för SÖFUK och kontroll att alla delar som berör VASKI-projektets arbete med utformningen av hållbarhetskarta finns med. Redan 12.6 skall SÖFUK godkänna klimatplan.

4.11 Vecka 22, Strategiska mål för FUI

Under strategiska mål för FUI-verksamheten inom YA föreslås implementering av VASKI-projektets vägkarta (här borde benämningen vara hållbarhetskarta) för grön omställning (Taulukko 2).

Taulukko 2. Implementering av vägkarta för YA i FUI-verksamheten, arbetsversion.

Strategiskt mål: FUI-verksamhet			
Åtgärd	Genomförande	Ansvarig part	Mätare
Vi satsar på övergripande projekt inom olika branscher, med utbildningsaktörer, näringslivet och offentliga sektorn.	2023 – 2030	FUI-koordinator, affärsutvecklingschef	Listade, aktuella projekt
Vi stärker våra partnerskap inom ramen för hållbar utveckling, bland annat genom internationella samarbetsprojekt.	2023 – 2030	Affärsutvecklingschef	Antalet dagar som används för projekten
Implementering av vägkarta för en grön omställning inom VASKI-projektet (Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus)	2023=>	FUI-koordinator, rektor	Genomförda åtgärder enligt VASKI

Ifall detta godkänns som planerat av samkommunens styrelse 12.6 2023 så är det klart att VASKI-projektets vägkarta skall implementeras i YA:s verksamhet och att FUI-koordinator Henrik Ingo och rektor Anne Levonen ansvarar för detta. Detta understryker betydelsen av att uppgöra en tidsplan och ansvarsfördelning för arbetet som helhet. Naturligtvis ligger det i mitt intresse att min roll och arbetsuppgift med detta blir klar. För att vara väl förberedd så har jag läst igenom alla dokument och övrigt material som finns tillgängligt inom VASKI-projektet.

Planen innehåller strategiska mål för YA:s pedagogiska lösningar och lärmiljöer. Vi säkerställer att målen för hållbar utveckling integreras i mål och innehåll för varje utbildningsprogram. Organisationens kunskap inom hållbarhet och Agenda 2023 förstärks i de strategiska målen (Taulukko 3).

Taulukko 3. Implementering av vägkarta för YA i FUI-verksamheten, arbetsversion.

Strategiskt mål: Pedagogiska lösningar och lärmiljöer			
Åtgärd	Genomförande	Ansvarig part	Mätare
Stärka kunskapen om Agenda 2030 hos lärare och utbildningschefer.	2023 – 2030	Rektor	Genomförda kurser, fortbildning
Temadagar inom området hållbarhet genomförs systematiskt för studerande och personal.	2023 – 2030	Rektor	Genomförda temadagar

Detta är en mycket ambitiös målsättning som kräver tid, kunskap och engagemang. Detta är verkligen en grund för yrkesutbildningens gröna omställning.

4.12 Vecka 23, Nya examensgrunder, möte med Axell, lansering av hållbarhets-karta

Möte den 5 juni med Jerker Hagström från Axell och miljöchef A-M Haagensen angående koldioxidberäkningar för Axell och YA. Jämförelse av nuläget för båda organisationerna. Ur diskussionerna framkom att båda organisationerna står inför liknande utmaningar när det gäller att beräkna koldioxidekvivalenter för matbe-
spisning, energiförbrukning, anskaffningar och resor. Båda organisationernas ekonomisystem behöver utvecklas för att enkelt kunna få fram data och följa upp verksamhetens miljöpåverkan. Detta är mycket viktigt för att få så exakt data som möjligt och för att kunna leda och styra verksamheten. Det är naturligtvis helt avgörande för att kunna sätta mål för att minska miljöpåverkan.

Det var givande att diskutera gemensamma frågeställningar och att kunna jämföra organisationernas nuläge. Den stora skillnaden är att SÖFUK, som äger YA, ska ha en klimatplan klar den 12 juni 2023. YA:s hållbarhetskarta är en del av klimatplanen. Det är viktigt att dessa två är integrerade.

Båda organisationernas vision, strategi och målsättningsarbete bör uppdateras för att beakta klimatplanen och hållbarhetskartan. För detta har inga beslut ännu fattats av ledningen.

6.6 Metsäalan perustutkinnon uudet perusteet on nyt julkaistu ePerusteissa.

OPH:n Tiedote:

Metsäalalla on tehty pitkään työtä kestävä metsätalouden puolesta. Viime vuosina kestävä metsien hyödyntäminen, luonnon monimuotoisuuden suo-
jelu ja metsien vaikutus ilmastomuutokseen ovat nousseet laajasti myös yhti-
teiskunnalliseen keskusteluun. Metsäalan perustutkintoa uudistettaessa ta-
lousmetsien kestävä käsittely oli vahvasti esillä, onhan se osa metsäamat-
tilaisen keskeistä osaamista.

Metsien kestävä käsittely oli vahvasti esillä metsäalan perustutkinnon pe-
rusteuudistuksessa. Metsäalan ammattilaiset tarvitsevat työssään sekä sy-
vällisempää tietoa että käytännön osaamista kestävästä talousmetsien käsit-
telytavoista. Tämän vuoksi pakollista tutkinnon osaa Kestävä metsähoito ja
hyödyntäminen laajennettiin ja siihen tuotiin aiempaa syvällisempää osaa-
amista metsäekologiasta, luonnon monimuotoisuudesta ja metsien vaikutuk-
sesta ilmastoon.

Jaana Villikka-Storm framhäver i ovanstående text motiveringen att personalen inom skogsbranschen behöver fördjupad kunskap om hållbart skogsbruk. Specifikt nämns områden som skogsekologi, naturens mångfald och klimatförändringar där ökad kunskap eftersträvas. Vidare belyses behovet av fortbildning för lärare. Det är positivt och betydelsefullt att behovet av förändring motiveras och tydligt framhävs. Detta kan tjäna som en modell för andra branscher.

Min slutsats är att det sker mycket inom hållbarhet på olika nivåer. Det är viktigt för mig att hålla mig uppdaterad om utvecklingen inom min bransch. Genom att arbeta med hållbarhetskarta för yrkesutbildningen i hela Finland, YA:s hållbarhetskarta och SÖFUK:s klimatplan strävar jag efter att förstå hur detta påverkar utbildningsverksamheten inom skogsbranschen. För att genomföra hållbar utveckling krävs både generell kunskap om hållbarhet och branschspecifik hållbarhetskunskap med färdigheter och förhållningssätt. Branschspecifika kompetenser inom hållbarhet möjliggör mera hållbara arbetsmetoder.

En grundförutsättning är att ha generell kunskap om klimatförändringar och biologisk mångfald för att förstå hur branschen i framtiden kan bli mer hållbar. För yrkesidentiteten är det viktigt att praktiskt kunna identifiera branschens miljöpåverkan och centrala hållbarhetslösningar. Förbättringar inom hållbarhet inom exempelvis skogsbranschen medför även nya förhållningssätt och förnyelse av yrkesidentitet. För denna förändringsprocess krävs tydliga visioner, strategier och mål. Dessutom behövs skickliga förändringsledare och framhävande av goda exempel för att skapa synlighet. Förändringsprocessen tar också tid.

8.6 Yyteri. Lansering av VASKI-projektets "hållbarhetskarta i Thinglinkform", och den finns för närvarande endast tillgänglig på finska. En svenskspråkig version kommer att göras tillgänglig under hösten 2023. Jag närvarade tillsammans med H. Ingo och A-M Haagensen. Tyvärr hade YA:s rektor Anne Levonen fått förhinder och kunde inte närvara.

Matti Isokallio, ordförande för Vaski ledningsgrupp från Sataedu, höll ett välkomsttal. Han betonade betydelsen av ansvarsfull och hållbar yrkesutbildning. En videohälsning från EU-kommissionär Nicolas Schmit framfördes, där han underströk projektets vikt för europeisk yrkesutbildning med temat "European skills for future green transmission in form of a roadmap". Han uttryckte även ett stort tack för det utvecklingsarbete som hittills genomförts. Vaski-projektet har fått tillstånd att publicera denna videohälsning.

Sini Raitaaho var föredragande för Thinglink-hållbarhetskartan. De pedagogiska lösningarna baseras på GreenComp. Dessa bör jag närmare studera och inkludera i slutarbetets teoridel.

Mia O'Neill, rektor för SYKLI, höll ett anförande om organisationsutveckling med fokus på vad man bör veta, hur det ska göras och hur modellen för hållbarhetskartan är gjord. Vidare gavs en nulägesbild och information om vart man är på väg. Förståelse för hur utbildningen påverkar samhället och dess utveckling betonades.

Värdet av utbildningsanordnarnas löften och hur målen uppnås lyftes fram. Tanken är att ge arbetsredskap för organisationsutveckling och visa på målbilder för detta, med metoden "Yhdessä vakuuttavuus" (gemensam påverkan) som en färdplan.

Maria Ruononen från Perho liiketalousopisto förespråkade "mahdollistava johtajuus" (möjliggörande ledarskap), där värdegrund omvandlas till konkret handling. Fortbildning inom hållbarhet, hållbarhet som en del av utvecklingssamtal och granskning av kunskap om hållbarhet vid rekrytering behandlades som konkreta steg för hållbarhetsutveckling.

Pauliina Lehtonen från Perho liiketalousopisto betonade att alla yrkeslärare behöver förstå principerna för hållbarhet för att kunna integrera det i alla examensdelar. Detta bör ske i miljöer som möjliggör framtidsfärdigheter och skapar en kultur för hållbar undervisning och framtidstänkande.

Karoliina Isomaa och Carita Jungar från Optima betonade vikten av kvalitativ utbildning och planerad hållbarhetsutbildning för hela personalen vid yrkesskolor. Fortbildningsbehov och förändringsberedskap hos personalen behandlades ur olika synvinklar.

Tiina Nurmi fokuserade på samarbete med arbetslivet och betonade vikten av att lära känna arbetslivets behov och anpassa sig till dess hållbarhetsinriktning för att möjliggöra gemensam tillväxt och skapa nya handlingsmodeller.

Timo Huurinainen från Luovi gick igenom det räkneverktyg som projektet har utvecklat för att beräkna koldioxidavtryck. Detta har skapats i samarbete med AMKE, Luke, Arene, Syke och olika forskare. Målet är att alla yrkesskolor ska kunna beräkna sitt koldioxidavtryck och jämföra det med andra skolor, vilket hjälper till att synliggöra koldioxidutsläpp.

Erkka Laininen från OKKA-stiftelsen ansåg att processen med hållbarhetskarta är omfattande med 61 yrkesutbildningsanordnare och att det är viktigt med forskning och att tredje sektorn involveras. Lärarutbildningen spelar en nyckelroll för att integrera hållbarhet i yrkesämnena och kräver också fortbildning av lärare.

Satu Ågren från AMKE betonade att yrkesutbildningens roll är viktig för samhällets gröna omställning, vilket också stöds av regeringsprogrammet. TUTKE4-arbetsgruppen kommer att påverka direkt genom att stärka kunskan i anslutning till digital och grön omställning i alla yrkesexamina.

Sammanfattningsvis diskuterades även behovet av att utveckla lärarutbildning, inlärningsmiljöer och arbetsplatshandledarutbildning för att bättre svara mot hållbarhetskraven och grön omställning. Denna hållbarhetskarta för yrkesutbildningen är bara en början, och det krävs vidare reflektion över vad som kommer att hända efter projektets avslut 31.12.2025, när undervisningsministeriet tar över ansvaret.

Vidare diskuterades brett vad som kan göras under återstående projekttid. Speciellt utvecklingen av ledningsfunktioner inom skolorna bör prioriteras. Utveckling av samsamarbetsgrupper både horisontellt och vertikalt inom utbildningssektorn bör främjas. Dessutom framfördes önskan om att få feedback från företag om deras syn på hållbarhetskartan inom yrkesutbildningen.

Sykli framförde att det är ett stort steg framåt, men det är nedslående att många skolor inte förstår betydelsen av hållbarhetsarbete och inte vill delta. Frågan ställdes om det behövs morot eller piska för att öka engagemanget för hållbarhetsarbete.

Jukka Lehtonen från Kultur- och undervisningsministeriet delade åsikter om fortsatt arbete med hållbarhetskartan. Han betonade att regeringsprogrammet inte utgör något hinder, snarare tvärtom. Han hänvisade till Nicolas Schmits hälsning med utgångspunkt från Agenda 2030 och konstaterade vikten av att följa med i

utvecklingen. Ministeriet har förbundit sig att fortsätta med VASKI-projektet och dess målsättningar. Utbildningsstrategin som för närvarande utarbetas kommer att beakta hållbarhet och förväntas vara klar hösten 2023 (TUTKE4). Ministeriet uppmuntrar klart och tydligt deltagarna att sträva mot koldioxidneutralitet. Vidare behöver det analyseras om det finns behov av att fortsätta VASKI-projektet, inklusive utvecklande av internationellt samarbete, riksomfattande mätningar och möjlig belöning för goda resultat, samarbete med forskning och högskolor, fria bildningsinsatser, gymnasieutbildning, svarande mot arbetslivets fortbildningsbehov samt tryggnad av lärarnas kompetens och vidareutbildningsmöjligheter.

Projektledare Maiju Salonen betonade det kunskapslyft som projektet medfört för hållbarhet inom yrkesutbildningen. Han tackade alla för ett gott samarbete och poängterade att arbetet fortsätter.

Det har verkligen varit mycket givande att vara med på detta seminarium, som är ett av de bästa jag varit med som deltagare. Hela upplägget och arrangemanget var synnerligen professionellt. Alla centrala aktörer var närvarande och presenterade sina aspekter och analyser av den nationella modellen för yrkesutbildningsanordnarnas färdplan inom hållbar utveckling. Detta kommer att ange riktningen för yrkesutbildningen i Finland, med en gemensam vision där modellen för hållbarhetsarbetet hjälper varje enskild skola att uppgöra sin egen färdplan i enlighet med de förutsättningar och behov de har. Det hade inte varit möjligt att utarbeta detta utan ett gemensamt projekt. Själv är jag imponerad och förvånad hur bra detta projekt har lyckats uppnå målsättningarna redan i detta skede. Det nätverk som byggts under projektiden och den samlade kunskapen ger goda förutsättningar för detta arbete. Det är varje enskild utbildningsanordnare ansvar att förverkliga uppgörande och implementering av hållbarhet i sin verksamhet. För YA:s del bedömer jag detta vara helt realistiskt och viktigt, men till detta behövs tid och resurser. För mitt slutarbete så är det nu många pusselbitar som fallit på plats. Jag har nu fått insikt och förståelse för vad en färdplan är och dess betydelse. Färdpla-

nen är omfattande, betydelsefull och genomsyrar hela verksamheten för yrkesutbildningen. Den är också en mycket viktig och betydelsefull del i Finlands arbete för grön omställning. Den insikt jag fått om vikten av den kunskap som behövs för grön kunskap för näringslivets behov, generellt och branschspecifikt, vilket är relevant för mitt slutarbete.

4.13 Vecka 24, SÖFUK klimatplan återremitterad

Klimatplanens behandling 12.6.2023 i samkommunstyrelsen:

Överraskande är att klimatplanen återremitterades. Detta var oväntat och detta har direkt betydelse för samkommunens strategiska arbete. Detta påverkar också YA:s arbete med hållbarhetskartan. Orsak till återremittering och analys av följdverkningar får jag återkomma till senare. Hur detta påverkar mitt slutarbete återstår att se. Helt klart sker en fördröjning i beslutsprocessen med klimatplan och YA:s hållbarhetskartan, samt verkställighet.

A-M Haagensen meddelade den 16 juni att det utkommit en ny handbok för beredning av kommunens klimatplan Miljöministeriets publikationer 2023:25. Det är nu viktigt att noggrant läsa igenom och analysera denna i förhållande till den återremitterade klimatplanen för SÖFUK. Denna handbok har inte alls beaktats i beredningen. Det blir intressant att närmare undersöka om SÖFUK:s klimatplan behöver kompletteras.

Under genomgången av projektets nuläge inför semesterperioden framkom det att projektledaren, Henrik Ingo, filmar undervisningsmaterial för personalen tillsammans med YA:s rektor Anne Levonen den 16 juni. Det är en del av personalutbildningen inom hållbar utveckling inom ramen för VASKI-projektet. Projektet strävar alltså inte bara efter att utveckla hållbarhetskartan utan också att integrera dessa hållbarhetsaspekter i personalutbildningen under hösten 2023.

Vidare har Henrik Ingo haft möte med SÖFUK:s direktör Ulrica Karp där de diskuterade klimatplanen och VASKI-projektet. Detta tyder på en samordning och dialog mellan olika nivåer och ansvariga inom projektet och organisationerna.

4.14 Vecka 32, YA:s pedagogiska program

Under sommaren har ett nytt regeringsprogram utkommit. STATSRÅDETS PUBLIKATIONER 2023:59 Ett starkt och engagerat Finland. Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (Statsrådet, 2023). Genomläsning av regeringsprogrammet för att närmare se planer för hållbarhet som berör andra stadets utbildning har jag gjort under sommarens lediga period. Här framkom en reform av finansiering och verksamhetsstyrning för yrkesutbildningen. Ändrad strategifinansiering, utveckling av yrkesexamina och att stärka stödet för lärande finns med i regeringsprogrammet och kommer att ha stor betydelse för utbildningsanordnarnas verksamhet.

Under genomgången av YA:s pedagogiska program med IT-pedagogen Kim Vesterbacka framkom det att det pedagogiska programmet "YA:s väg till personligt lärande" är uppgjort i ThingLink-format. Det liknar även VASKI-projektets "Kestävyystekartta". Det är intressant att notera att dessa två liknar varandra, men enligt Kim Vesterbacka har de inte koordinerats. Detta ger dock möjlighet att använda delar av VASKI-projektets kartläggning som en grund för att utveckla och komplettera YA:s version. Detta kan vara användbart för att bygga upp YA:s hållbarhetskarta om ett sådant behov uppstår.

Vidare genomgicks resursläget och VASKI-projektets nuläge med YA:s FUI-koordinator Henrik Ingo. Mer information förväntas komma nästa vecka.

Det gjordes även en genomgång av arbetet med SÖFUK:s klimatplan. Det framhölls att det bör beaktas i ljuset av det nya regeringsprogrammet och Miljöministeriets publikation 2023:25, som är en ny handbok för kommuner vid upprättande av klimatplaner.

Veckan avslutades med en uppdatering och planering för kommande arbete.

4.15 Vecka 33, Värdegrund och nyckelkompetenser

Under den kommande veckan kommer jag att ägna mig åt en närmare studie av hållbar utveckling som en nyckelkompetens och dess plats som en del av värdegrunden, särskilt hur den beskrivs i YA:s pedagogiska program. Målet är att få en fördjupad förståelse för dess betydelse vid utarbetandet av YA:s hållbarhetskarta.

Europeiska rådet (2006) har gett ut rekommendationer om nyckelkompetenser för livslångt lärande för att stödja individers möjligheter att utveckla dessa kompetenser genom utbildning eller andra former av lärande (EU. 2006). Rekommendationen betonar vikten av att använda olika metoder och lärmiljöer för att stödja individerna i att utveckla nyckelkompetenserna. Vidare bör FN:s mål för hållbar utveckling alltid beaktas inom utbildningen.

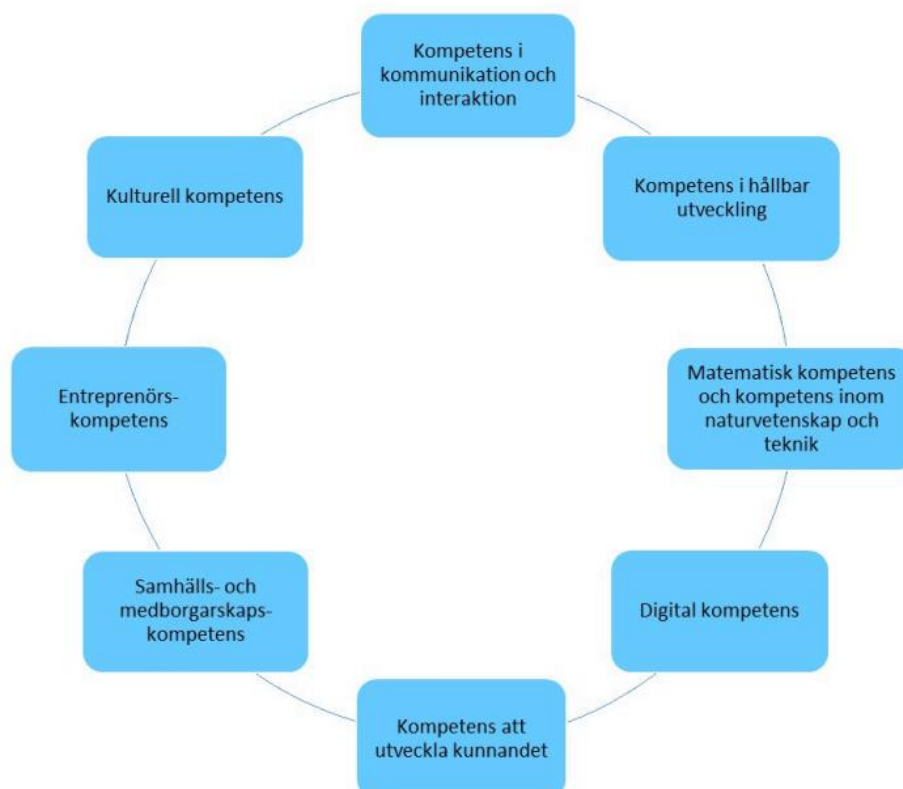
Nyckelkompetenserna representerar en kombination av kunskap, färdigheter och attityder och är av stor vikt för aktivt medborgarskap, fortsatta studier och arbetslivet. Kunskap innebär etablerade fakta och begrepp som underlättar förståelsen av ett ämne. Färdigheter refererar till förmågan och kapaciteten att utföra olika arbetsuppgifter och använda kunskap för att uppnå olika resultat och mål. Attityder beskriver benägenheten och inställningen till att agera och förhålla sig till människor och olika livssituationer. (Opintopolku, 2023)

Nyckelkompetenserna är avgörande för självförverkligande, personlig utveckling, anställbarhet, aktivt deltagande och en hållbar livsstil med hälsomedvetna val. Dessa kompetenser utvecklas mångfacetterat från tidig ålder och genom hela livet genom formellt, icke-formellt och informellt lärande. Kompetenserna överlappar och kompletterar varandra och stöder verksamhet inom flera olika områden. (Opintopolku, 2023)

Färdigheter som kritiskt tänkande, problemlösning, kommunikation och förhandlingsförmåga, analysförmåga, kreativitet och interkulturella färdigheter ingår i

samtliga nyckelkompetenser. Nyckelkompetenserna finns närmare beskrivna i en översiktbild på Opintopolku (Kuva 17).

Nyckelkompetenser för livslångt lärande

Kuva 17. Nyckelkompetenser för livslångt lärande. (Opintopolku, 2023)

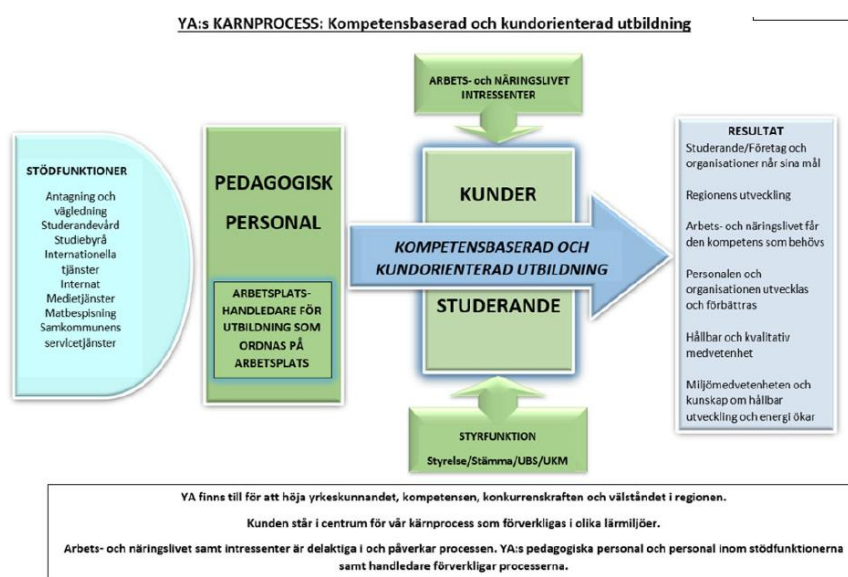
Kompetens inom hållbar utveckling inom yrkesutbildningen innebär att man har en bred förståelse för ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter samt hur dessa är sammankopplade i olika fenomen, frågor och funktioner. Inom området hållbar utveckling för arbetslivet inkluderas globalt ansvar, generationsövergripande perspektiv, samverkan och insikten om begränsningarna i naturens bärkraft. En integrerad del av hållbar utveckling är att förstå hur den egna livsstilen påverkar hållbarheten. För att bidra till hållbar utveckling krävs systematisk förståelse, kritiskt tänkande, kreativitet och empati. (Utbildningsstyrelsen, 2018)

Studering inom yrkesutbildningen bör kunna identifiera de största miljöförändringarna och förstå hur människan påverkar dem. Det är viktigt att ha kunskap och förståelse för hållbarhetsmålen samt hur olika fenomen växelverkar. Centrala inslag inkluderar en hållbar livsstil och ta ansvar för miljön. Studering bör också utveckla kritiskt tänkande vid utvärdering av verksamhet och vara kapabla att presentera förslag och lösningar för en mer hållbar framtid. (Opintopolku, 2022)

4.16 Vecka 34, Kvalitets- och miljöledningssystem

Under veckan har jag fördjupat mitt kunnande om SÖFUK:s kvalitets- och miljöledningssystem som gäller from. 1.8 2023. MILJÖHANDBOK ISO 14001:2015. Kärnprocessen visar kompetensbaserad och kundorienterad utbildning för YA (Kuva 18). (YA 2023)

Bild av YA:s kärnprocess:

Version	Uppgjord av	Granskad av	Godkänd av	Gäller fr.o.m.
10	AMH	TF	UK/AL	01.08.2023

© Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur Kontrollerad nätverkskopia, men som utskrift en informationskopia

Kuva 18. YA:s kärnprocess. Miljöhandbok 2023, sid 1.

Vidare har jag närmare studerat YA:s handbok för kvalitets- och ledningssystem som gäller from. 1.8 2023. Samma bild av kärnprocess finns i båda dokumenten. I

detta dokument beskrivs närmare YA:s verksamhetsidé, värdegrund, vision och policy. YA:s policy där hållbar utveckling och miljömedvetenhet framkommer (Kuva 19).

Vår policy:

- YA skapar de bästa förutsättningar för studerande att uppnå sina individuella mål.
- YA skapar de bästa förutsättningar för organisationer och företag att uppnå sina mål.
- YA skapar de bästa förutsättningar för regional utveckling med beaktande av de nationella målen.
- YA arbetar fortlöpande med ständiga förbättringar av verksamheten för personalen och organisationen.
- YA lär ut miljömedvetenhet och ger kunskap om hållbar utveckling genom vårt aktiva miljöarbete som ständigt förbättras och som följer gällande lagstiftning och andra krav

Kuva 19. YA:s policy. YA 2023, sida 6.

Dessa två dokument är fundamentala för YA:s verksamhet, och de bör utgöra grundvalen vid utformningen av YA:s hållbarhetskarta. Det är särskilt fördelaktigt att dessa dokument är nyligen uppdaterade och nyligen godkända. Dessutom är det viktigt att säkerställa att SÖFUK:s klimatplan, som för närvarande utarbetas, överensstämmer och beaktar dessa dokument. Vid utformningen av klimatplanen är det viktigt att inkludera VASKI-projektet och YA:s hållbarhetskarta i innehållet, så att deras roller är tydligt definierade och att ansvarsfördelningen är preciserad.

4.17 Vecka 35, VASKI-projektets slutfas och intern auditering

VASKI-projektet går nu in i sin slutfas. Utbildningsstyrelsen undersöker för närvarande hur projektet kommer att fortsätta efter projekttidens utgång. I november 2023 kommer ett seminarium att arrangeras för att diskutera den kommande fasen enligt projektplanen. Mer detaljerad information är för närvarande inte tillgänglig. Under oktober-december kommer seminarier och utbildningar om hållbart ledarskap och handledning kring hållbarhetskartor att arrangeras.

Både projektets fortsättning och utvärderingen av projektet är viktiga aspekter för mig att känna till och närmare redogöra för i mitt slutarbete.

29.8 Intern auditering för Naturbruk där jag medverkade. Detta för att i enlighet med kvalitets- och miljöledningssystemet för att följa upp och utvärdera verksamheten (Kuva 20). Fokusområden var kvalitet och hållbarhet under studerandes arbetslivsperioder. I detta sammanhang är studerandes personliga utvecklingsplan för kunnande och instruktionerna i enlighet med Ohjaan.fi relevanta.

INTERN AUDITERING

AUDITERINGSPERIOD:

1.4 – 15.9.2023

OMRÅDE:

Naturbruket (lantbr., skog, trädgård)

Fokusområden:	<p>1) ISO 9001:2015: Hur säkerställs den kvalitativa verksamheten för lärandeperioder i arbetslivet?</p> <p>2) ISO 14001:2015: På vilket sätt beaktas hållbarhet och cirkulär ekonomi under lärandeperioder i arbetslivet?</p>
Datum, auditeringstillfälle:	29.08.2023
Deltagare, intern auditering:	Ann-Britt Nylund, Roger Frants, Henrik Östman
Auditerare:	Thomas Fant, Alf-Martin Haagensen

Kuva 20. Program 29.8.2023, intern auditering, Naturbruket.

4.18 Vecka 36, Nya e-grunder för skogsbranschen på svenska

Nu har också den svenska översättningen utkommit för Skogsbranschens grundexamen. Under det senaste året har jag aktivt följt och deltagit i de tillfällen som Utbildningsstyrelsen har anordnat för att kommentera de färdigheter som behövs inom skogsbranschen. Detta anser jag vara en relevant del av mitt slutarbete med hållbarhetskarta eftersom det är viktigt att förstå branschspecifika hållbarhetsmål. Vid utarbetandet för skogsbranschen har en hållbar användning av ekonomiskogar

betonats, eftersom detta kunnande är centralt för dem som arbetar inom branschen.

Det som jag anser vara helt nytt är att det även har utarbetats en bilaga till examensgrunderna som innehåller en värdegrund. Förutom själva examensgrunderna har en värdegrund tillkommit, och detta är intressant. Jag tolkar detta som ett initialt incitament, eftersom värdegrunden är mycket viktig för utbildningsanordnare vid utformningen av vision, strategi och målsättningar.

Fokus har främst varit på den obligatoriska examensdelen "Hållbar skogsvård och användning", som har utvidgats för att omfatta omfattande kunskap om skogsekologi, naturens mångfald och skogarnas påverkan på klimatet. Yrkesutövare inom skogsbranschen behöver både fördjupad kunskap och praktiskt kunnande inom olika sätt att använda skogen hållbart. Det finns också ett behov av fortbildning för redan yrkesverksamma inom skogsbranschen, inte minst lärarna. Utbildningar anordnas redan inom områden som klimatsmart skogsbruk, kontinuerligt skogsbruk och expert på torvmarksskogsbruk.

Värdegrunden innehåller hållbarhet som jag lyfter fram i nedanstående citat:

I yrkesutbildningen förstår man nödvändigheten av en hållbar livsstil och bygger kompetensbasen på en ekonomi som främjar välmåendet både för miljön och medborgarna. Yrkesutbildningen ökar förståelsen för en hållbar användning av naturresurserna, begränsningen av klimatförändringen och anpassningen till den, samt för bevarandet av naturens mångfald. Ett säkert arbete, en företagande attityd och hantering av ekonomin utgör en del av yrkesskickligheten. Internationaliseringen och det globala ansvaret ökar.

Värdegrunden genomförs i verksamhetskulturen, förvärvandet och påvisandet av kunnandet samt i lärmiljöerna inom yrkesutbildningen, således omfattas hela verksamhetsidén av hållbarhet.

Bilagan till värdegrund för Grundexamen i skogsbruk är nödvändig att jämföra med Yrkesakademins i Österbottens värdegrund. YA:s värdegrund är Respekt, Professionalitet och Arbetsglädje. När jag försöker bilda mig en uppfattning om detta blir

det svårt. För de är mycket olika. Nu infinner sig frågan om YA:s värdegrund behöver uppdateras så att den beaktas examensspecifika värdegrunder.

4.19 Vecka 37, Förslag till utformning av YA:s hållbarhetskarta

Jag föreslog att YA:s pedagogiska program, tillgängligt i ThingLink-format, kunde utgöra grunden för YA:s hållbarhetskarta och kompletteras med en del som inkluderar koldioxidberäkning. Den senare delen finns redan tillgänglig i VASKI-projektets modell för yrkesutbildningens hållbarhetskarta. Denna sektion bör översättas till svenska. Dessutom kunde kompletteringen inkludera YA:s vision, strategi, målsättning, värdegrund, kvalitetssystem och hållbart ledarskap vid utformningen av hållbarhetskartan. Jag framförde detta för projektledare Henrik Ingo som vidare diskuterar detta med rektor Anne Levonen. Arbetet bör ledas av rektorn och enligt VASKI-projektplanen vara klart senast i december 2024.

4.20 Vecka 38, Nuläget för andra utbildningsanordnare

Genomgång av framsteg hos andra utbildningsanordnare i utarbetandet av hållbarhetskarta för sina organisationer genomfördes. Alla projektdeltagare förutom Vamia hänvisade till projektets hemsida.

Vamia hade kommit längre med projektinformationen i detta arbete, och jag genomförde därför en intervju med rektor, Åsa Stenbacka, angående deras arbetsprocess med VASKI-projektet. De uppdaterar Vamia:s plan för hållbar utveckling. Vamia har som mål att engagera personal och studenter i genomförandet av planen. Införlivning av hållbarhetsmodellen i vardagen genom att använda metoder för storytelling. Anpassning av skolans verksamhet för att motsvara stadens program för koldioxidneutralitet och dess mål. Vasa stad har en klimatplan. Uppgöra en kompetensutvecklingsplan för personalen inom hållbar utveckling och gröna övergångar. Utveckla en utbildningsmodell för tre olika nivåer och tre olika genomförandemetoder (närundervisning, hybrid och distans). Skapa ett nätverk av experter som fungerar som kompetensutvecklingsexperter. Främja en kultur av

livslångt lärande. Organiserar behovsbaserade tematiska workshops, webinarier och utbildningar för personalens kompetensutveckling i samarbete med andra delar av projektet. Utvecklar ett verktyg för kompetensuppföljning, testar dess funktionalitet och effektivitet. Definierar grunderna för att beräkna den koldioxidavtryck för yrkesutbildningen och använder projektets räkneverktyg. Organisering av gemensamma utvecklingsverkstäder: a) koldioxidavtryck för yrkesutbildningen och dess påverkande faktorer, b) grunderna för koldioxidavtrycksberäkning och verktyg, c) åtgärder för att minska koldioxidavtrycket, rapportering och kommunikation av koldioxidavtrycket, d) elektronisk publicering. Beräkning av Vamia:s koldioxidavtryck och producerar jämförelsedata för den gemensamma nätverksrapporten. Definierar åtgärder för att minska koldioxidavtrycket inom skolan. Vamia har en klar plan och målsättning för att erhålla maximal nytta av projektet.

Intervju med Carolina Isomaa på Optima. Översättningen av hållbarhetskartan från finska till svenska utförs av Sataedu. De delar som för närvarande finns tillgängliga på finska i Thinglink kommer att översättas till svenska som en del av projektet, men tidtabellen är ännu inte fastställd. Tre seminarier planeras på finska, men det har framförts till Utbildningsstyrelsen att det också behöver anordnas ett tillfälle på svenska. Optima har kommit långt i strukturarbetet för hållbarhetskartan men inväntar översättningen till svenska för att kunna slutföra arbetet.

Intervju med Jaana Villikka-Storm på Utbildningsstyrelsen. Undersökningen i juni 2023 om VASKI-projektets arbete med yrkesutbildningens hållbarhetskarta fick endast 7 svar av de 61 utbildningsanordnarna som deltar i projektet. Detta innebär att resultaten av undersökningen inte kommer att publiceras. Orsaken till den låga svarsprocenten är okänd. För närvarande planerar Utbildningsstyrelsen vad som skall göras efter projekttidens slut, när ansvaret övertas av Utbildningsstyrelsen och hur dess resultat och samarbetsnätverk kommer att användas. Detta inkluderar alla yrkesskolor i Finland, även de som inte har deltagit i projektet. Utbildningsstyrelsen, projektledningen och Finansministeriet undersöker och förbereder en

fortsättning. Resultaten från den tredje delen av OKKA-stiftelsens Delfoi-undersökning förväntas inom kort och kan ge mer information om framtida utvecklingsbehov.

4.21 Vecka 39, Skogsbranschens arbetslivskommission och YA:s hållbarhetsdag

Den 26 oktober anordnades en Hållbarhetsdag på YA för alla studerande och personal. Ett uppskattat inslag var "Hållbart på menyn", vilket direkt belyste kostens betydelse för hållbarhet. En bytesloppis organiserades där studerande och personal kunde byta saker de inte längre hade användning för mot saker som någon annan kunde ha nytta av. Stormossen informerade om sopsortering, och Vasa Elektriska gav information om grön energi och energilagring. Social hållbarhet betonades med pedagogiska övningar som "Säg mig vem jag är" och en blomövning genomfördes av lärare med sina elevgrupper. Detta var ett bra och konkret sätt att belysa social hållbarhet. Under de senaste åren har YA satsat på handledare i studievardagen och genomfört må bra-dagar med olika teman kring trygghet och psykiskt välbefinnande, inklusive föreläsningar från Mieli, vilket har stärkt den sociala tryggheten. Programmet var övergripande och belyste hållbarhet från olika perspektiv. Att ägna en hel dag åt hållbarhetstemat där studerande och personal deltar tillsammans bedöms ge ett mervärde åt hållbarhetsarbetet.

Skogsmaskinförarutbildningen fick besök via Teams-videosamtal på finska av Arbetslivskommissionen, bestående av Mari Nieminen och Juho Ikonen. Arbetslivskommissionens ansvar är att utvärdera kvalitetssäkringen av genomförandet av yrkesprov och bedömningen inom det egna yrket, i enlighet med statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017. Deras utvärdering fokuserar på genomförandet av yrkesprov på nationell nivå och granskar feedback, uppföljning och bedömning. Särskilt viktigt är hur den personliga tillämpningen för studerande genomförs i praktiken vid planeringen av yrkesprov och bedömningen av kunnande.

Två veckor innan besöket sände vi in alla relevanta dokument för granskningen. Som ansvarig handledare studerade jag noggrant alla dessa dokument och Arbetslivskommissionens arbetsprocess för att säkerställa att jag hade den nödvändiga kunskapen för granskningen och att alla dokument var i ordning. Kvalitetssäkringsprocessen var omfattande och sträckte sig över fyra timmar.

Genom att utgå från examensgrunder, arbetsrutiner, dokumentation och genomförandeplaner utvärderades anordnandet av yrkesutbildningen. Detta inkluderade också utbildning av arbetsplatshandledare och bedömare från arbetslivet, där YA använder programmet Ohjaan.fi för denna utbildning. Inom ramen för VASKI-projektet har Ohjaan.fi kompletterats med aspekter av hållbarhet. Det är betydelsefullt eftersom hållbarhet ingår i den värdegrund som är en bilaga till examensgrunden för skogsbruk.

Arbetslivskommissionen kontrollerade att vi var medvetna om och beaktade denna bilaga till examensgrunden samt YA:s kvalitets- och miljöledningssystem. Min egna bedömning är att YA har en väl fungerande kvalitetssäkring och att medlemmarna i Arbetslivskommissionen var mycket kompetenta. Den officiella granskningsrapporten kommer att vara klar i december och kommer att skickas in till Utbildningsstyrelsen. För mig var det lärorikt att vara med och se hur denna process genomförs. Det var första gången som arbetslivskommissionen besökt skogsbranschen vid YA.

Det som jag närmare vill undersöka är på vilket sätt värdegrunden som finns som bilaga till examensgrunden för skogsbruk verkligen tillämpas. Den finns nu på ett allmänt plan, men den finns inte med i plan för genomförande och plan för bedömning per examensdel som är obligatorisk för varje examensdel. Lagen om yrkesutbildning (531/2017, 53§) förutsätter att varje utbildningsanordnare för varje examen eller utbildning utarbetar en plan för hur bedömningen av kunnandet ska genomföras. Planen för bedömning av kunnandet utgör en del av utbildningsanordnarens kvalitetsledningssystem. För att förbättra och säkra kvaliteten på utbildningens genomförandeplanering och för att visa, bedöma och intyga kunnande

inom yrkesutbildningen per examensdel kommer jag att föreslå en revidering där värdegrunden också ingår. (Utbildningsstyrelsen, 2018) Detta skulle göra att hållbarhet som ingår i värdegrunden integreras i varje examensdel, detta kan med fördel omfatta alla olika examina och examensdelar vid YA.

4.22 Vecka 40, Personalfortbildning, DNV-revision, Webinarium ”Kestävä ja vastuullinen osaamisen johtaminen”

4.22.1 Fortbildningsdag för personalen

Den 2 november hölls en fortbildningsdag för personalen. Under dagen presenterade rektor Anne Levonen och Henrik Ingo VASKI-projektets utbildningspaket om Hållbar utveckling. Hela personalstyrkan deltog i utbildningen, som tillhandahålls via Teams med personliga länkar för varje individ. Personalen kan genomföra utbildningen vid lämpliga tillfällen, och en eftermiddag den 22 november 2023 är reserverad för teamdiskussioner om ämnet.

Rektorn betonade att nästa års tema för Yrkesakademin kommer att vara hållbarhet och att en klimatplan för SÖFUK (Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur) kommer att utarbetas 2023. Denna information ger klarhet till hela personalen om organisationens arbete med klimat och hållbarhet. Det är viktigt att säkerställa att alla i organisationen har en god kunskapsnivå och förståelse för dessa frågor.

Rektor Anne Levonen informerade även om förväntade konsekvenser av det nya regeringsprogrammet för yrkesutbildningen. Yrkesutbildningen spelar en central roll i att utbilda studerande och erbjuda fortbildning, vilket är av avgörande betydelse för samhällsförändringar, inklusive gröna omställningar.

4.22.2 4.10.2023 DNV-revision, Skogsbruk

10.30	Skogsbruk, Vasa <ul style="list-style-type: none"> - Kort presentation av verksamheten/verksamhetsplanerna och målsättningarna/utfall och ev. förändringar sedan senaste revision - Ev. egna miljömål/program - Fokusområdena - Diskussion med studeranden 	VASA, rum: Röda längan Sture Nordlin, Thomas Fant, Anders Grannas, Henrik Östman, Kaj-Magnus Lithén, 2-3 studerande
-------	---	--

Audit date	2023/10/03 – 2023/10/05
Audit type	RC
Audit site	Kungsgårdsvägen 30 A, 65380 Vasa, Finland
Contact	Thomas Fant
Team leader	Sture Nordlin, Sture.Nordlin@dnv.com,
Audit team	Curt Ruokolahti, Sture Nordlin
Service / Scope	ISO 9001:2015: Administration, educational administration and education. ISO 14001:2015: Administration, educational administration and education.
Audit criteria	<ol style="list-style-type: none"> 1) The requirements of the management system standard(s) 2) The defined processes and documentation of the management system
Key audit objectives	<ol style="list-style-type: none"> 1) Determination of the conformity of the management system with the standard 2) Evaluation of the effectiveness of the management system to ensure the organisation is capable to: <ul style="list-style-type: none"> • Meet applicable statutory, regulatory and contractual requirements, and • Achieve specified objectives 3) Identification of areas for potential improvement of the management system
Audit approach / Type of ICT used	☐ Blended audit ☐ Fully remote ☒ Fully on-site
Focus areas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yrkesutbildningens utveckling för att möta arbetslivets kompetensbehov 2. Utveckling och implementering av hållbar utveckling och miljömedvetenhet

Kuva 21. Program, DNV-revision, Skogsbruk 4.10.2023

DNV-revisionen (kuva 21) var omfattande och inkluderade en genomgång av YA:s handbok för kvalitets- och ledningssystem samt miljöhandbok enligt ISO 14001:2015. Särskild vikt lades vid branschens miljömål och förändringar sedan föregående revision. Flera betydande förändringar inom branschen identifierades, däribland:

- Förlängd läroplikt för studenter.
- Införande av nya skogsmaskiner, simulator och flyttbil.
- Ökad studentkapacitet och minskat antal lärare.

- Förnyad skogscertifiering enligt PEFC.
- Införande av Tapios hållbara skogsbruk, klimatsmart skogsbruk och expertis på torvmarksskogsbruk.
- Uppdaterade examensgrunder för skogsbruk och en bilaga med värdegrund.
- Pågående VASKI-projekt.
- Arbete med klimatplaner.
- Ökat samarbete med näringslivet, särskilt skogsmaskinentreprenörer.
- Utbildning av arbetsplatshandledare och bedömare genom Ohjaan.fi.
- Integration av hållbarhetsaspekter i utbildningen.
- Personalens kunskaper.
- Fokus på kvalitetsledning och dokumentation.

Denna omfattande genomgång ger en tydlig bild av de förändringar och insatser som YA genomför inom skogsbranschen för att möta kraven på kvalitet och hållbarhet. Detta är också ett led i att kvalitetssäkra verksamheten.

4.22.3 5.10 VASKI-projektets delområden diskuteras

De ansvariga projektmedlemmarna från delområden producerar innehållet för specifika delar av hållbarhetskartan. Alla projektmedlemmar har möjlighet att kommentera innehållet och bidra med kommentarer och förslag till innehåll. Sini Raita-aho ledde detta möte via Teams. Diskussioner om innehåll ledde till att det behövs fler praktiska handlingsmodeller för att genomföra olika delar av kartan.

Under mötet framförde jag att värdegrunderna som finns som bilaga till olika yrkesexamina bör ingå, eftersom de har central betydelse för helheten. Detta behov noterades direkt och kommer att införlivas i hållbarhetskartan. Jag frågade också när den svenska översättningen blir klar så att de svenskspråkiga utbildningsordnarna kan skapa sina egna hållbarhetskort. Svaret var att det kommer att vara klart i november 2023. Utbildningsstyrelsen planerar att hålla tre seminarier om

VASKI-projektet, och det sista seminariet kommer att fokusera på hur Utbildningsstyrelsen kommer att överta och fortsätta med VASKI-projektet. Detta söker fortfarande sina former.

4.22.4 6.10 Webinaari. Kestävä ja vastuullinen osaamisen johtaminen. Endast finskspråkigt.

Kestävyysmurros ja työelämä – Miten osaaminen uudistuu?

Definitionen av grön omställning ”kestävyysmurros” presenterade som inledning.

”Kestävyysmurros on ”moniulotteinen, monitoimijainen ja usein pitkäkestoinen prosessi, jonka seurauksena vakiintuneet järjestelmät siirtyvät kestäviin kulutuksen ja tuotannon muotoihin”

Forskare Fanni Moilanen från Työterveyslaitos redogjorde för behovet av grön omställning utgående från klimatförändring och att naturens mångfald minskar. För att den gröna omställningen skall kunna bli verklighet är det förändring i mänsklig verksamhet som bör vara utgångspunkt. Till detta behövs kunskap, fakta, teknologi, ekonomiska resurser och ledning. En försämrad miljö är också negativ för människor.

Detta av Arbetshälsoinstitutet (Työterveyslaitos) ”Ilmastonmuutos ja työ – systemaattinen tiedonkeruu ilmastonmuutokseen kytkeytyvistä työelämävaikutuksista (11/2020-12/2023)” projektets resultat presenterades. Resultatet visar klart på brister av klimatåtgärder i arbetslivet.

Hela föreläsningen var mycket bra och grundade sig förutom presentation av forskningsresultatet en välavvägd helhetsbild av grön omställning och arbetslivet i ett försök att närmare analysera vad som förändras i framtiden.

Lektor Eveliina Asikainen, Tampereen ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajakorkeakoulu, föreläste om betydelsen av att undervisningspersonal har kunskap

om hållbarhet och hur den kan utvecklas. Detta utgående från GeenComp (Kuva 22) och transformativt lärande om hållbarhet (Kuva 23).

Green Competences - Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys

Kestävyyssarvojen ilmentäminen, johon kuuluvat taidot

- **kestävyyden arvostaminen**
- **oikeudenmukaisuuden tukeminen**
- **luonnon tärkeiden tunnustaminen**

Kestävyyden monitahoisuuden hallinta, johon kuuluvat taidot

- **järjestelmälähtöinen ajattelu**
- **kriittinen ajattelu**
- **ongelman rajaaminen**

Kestävien tulevaisuuksien visiointi, johon kuuluvat taidot

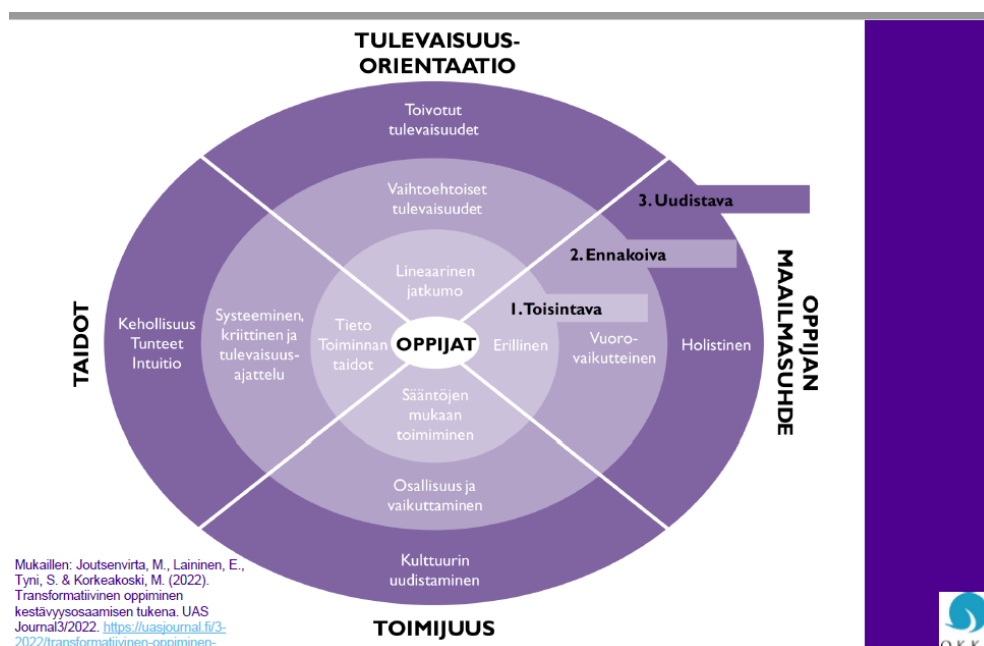
- **tulevaisuuslukutaito**
- **sopeutumiskyky**
- **tutkiva ajattelu**

Kestävyysoiminta, johon kuuluvat taidot

- **poliittinen toimijuus**
- **yhteistyö**
- **yksilön aloitteellisuus**

Kuva 22. Green Competences, 2022.

Kuva 23. Oppimisen kolme tasoa suhteessa kestävyys siirtymään neljän eri tekijän näkökulmasta (taidot, tulevaisuusorientaatio, yksilön maailmasuhde ja toimijuus).

Grundläggande identifierade områden för undervisningspersonal:

- lärares kunskap om hållbarhet

- GreenComp - förverkligande i undervisningen
- kunskap som ansluter till undervisningen, vilket möjliggör att studerandes färdigheter i hållbarhet utvecklas
- läroplansarbete
- planering av den didaktiska undervisningsprocessen
- växelverkan
- utvärdering
- handledning och stöd
- verksamhet i utbildningsorganisationen och samhället.

Min omedelbara reflektion är att detta är ju grunden för VASKI-projektet. Det är viktigt att kopplingen till referensramarna är klara och detta var ett mycket bra förtydligande. Ett mervärde är kopplingen till projektet Academy for Sustainable Future Educators (EduSTA) som utvecklar lärares kompetens inom hållbar utveckling. Detta projekt kände jag inte till och det är mycket intressant och viktigt för att utveckla lärarutbildningen.

Hållbarhetskoordinator Vappu Kunnaala-Hyrkki från ARENE:s arbetsgrupp för hållbarhetsledning och kompetensutveckling höll en föreläsning. Föreläsningen baserades på behovet av fördjupad kunskap om hållbarhet för personalen inom yrkeshögskoleutbildningen. Målet är att främja förverkligandet av hållbar utveckling och att verksamheten är ansvarsfull. För att uppnå detta krävs förståelse för utmaningarna med hållbar utveckling och hur kommunikationen kring hållbarhet fungerar. Vikten av att hållbar utveckling är en naturlig del av den egna verksamheten betonades.

En 21-punkts checklista för ett utbildningspaket om hållbar utveckling för personalens fortbildning hade utarbetats. Detta har testats och utvärderats av några yrkeshögskolor och fått positiv respons.

Kopplingen mellan yrkeshögskola och yrkesutbildning är viktig och borde vara självklar. Yrkeshögskolorna i Finland har kommit längre i arbetet med hållbarhet, och det är viktigt att yrkesutbildningen får ta del av deras erfarenheter. Här noterar jag kopplingen mellan VASKI-projektet och ARENE. En naturlig frågeställning är om personalutbildningen har samma innehåll för personalen inom andra och tredje stadiets utbildning?

Kvalitetsansvarig Staffan Sunabacka och Hållbarhetskoordinator, Carolina Iso-maa, båda från Optima, presenterade Optimas miljöpolicy som beskriver avsikter och ställningstaganden i miljöfrågor. All verksamhet vid Optima drivs och utvecklas med hänsyn till de förutsättningar som ett hållbart samhälle kräver. Det innebär att långsiktighet när det gäller ekologi och ekonomi genomsyrar hela verksamheten. Detta görs för att nuvarande och kommande generationer ska leva i en hälsosam och hållbar miljö.

Personalens miljömedvetenhet undersöktes 2022 med hjälp av ett frågeformulär utarbetat av VASKI-projektet. Baserat på detta formulär utvecklades miljö- och hållbarhetsfortbildningsdagar 2023. En utvecklingsplan för kompetens, där all personalutbildning dokumenteras, har tagits fram och inkluderar VASKI-projektets personalutbildning när den genomförs. Utvärdering sker på organisations- och individnivå för att vidareutveckla miljömedvetenheten. Personalen deltog också i en miljöpsykologidag anordnad av yrkesutbildaren Kvarnen. Denna dag fokuserade på social hållbarhet, närhet till naturen och hållbarhetsdiskussioner inom arbetsgemenskapen.

Det var lärorikt att ta del av hur personalens miljömedvetenhet systematiskt utvecklas och hur miljöpsykologi används för att öka social hållbarhet.

4.23 Vecka 41, Webinarium, Utbildningsstyrelsen, ”Ammatillisten koulutuksen yhteinen kestävyystiekartta”

Möte med A-M Haagensen angående arbetet med klimatplanen. Planen kommer att behandlas i samkommunens styrelse den 18 december 2023, vilket innebär ytterligare förseningar. Det är för närvarande omöjligt att avgöra hur detta kommer att påverka arbetet med hållbarhetskartan. YA:s arbete med hållbarhet kommer dock att fortsätta som planerat.

13.10.2023. Seminarium om innehållet och praktiska åtgärder för yrkesutbildningens hållbarhetskarta. I webinarseriens första del presenteras den gemensamma hållbarhetskartan för yrkesutbildning, dess vision, mål och åtgärder. Dessutom delas exempel på praktiska hållbarhetslösningar och det förs en dialog om vad hållbarhetsmålen faktiskt innebär för yrkesutbildningens verksamhet.

Jaana Villikka-Storm, Utbildningsstyrelsen, Redogörelse för bakgrunden till utvecklingsprogrammet för hållbar utveckling och en grön övergång (2022–2023) som stärker yrkesutbildningens övergång till kolneutralitet och en hållbar framtid. I utvecklingsprogrammet stärker man utbildningsanordnarna med statligt understöd.

Inom yrkesutbildningen innebär en grön övergång en omfattande förändring där målet om ett hållbart avtryck och ett minskat ekologiskt fotavtryck för utbildningen ska genomsyra all verksamhet som utbildningsanordnaren ordnar. Utvecklingsprogrammet utgör en del av en större projekthelhet för klimat- och hållbarhetsfostran, vars syfte är att stödja en förändring i yrkesläroanstalternas verksamhetskultur som tar sikte på en mer ekologiskt hållbar livsstil och som ska stärka elevernas färdigheter som hänför sig till att stävja klimatförändringen. Utvecklingsprogrammet stöder fastställandet och implementeringen av mål för en hållbar utveckling inom yrkesutbildningen.

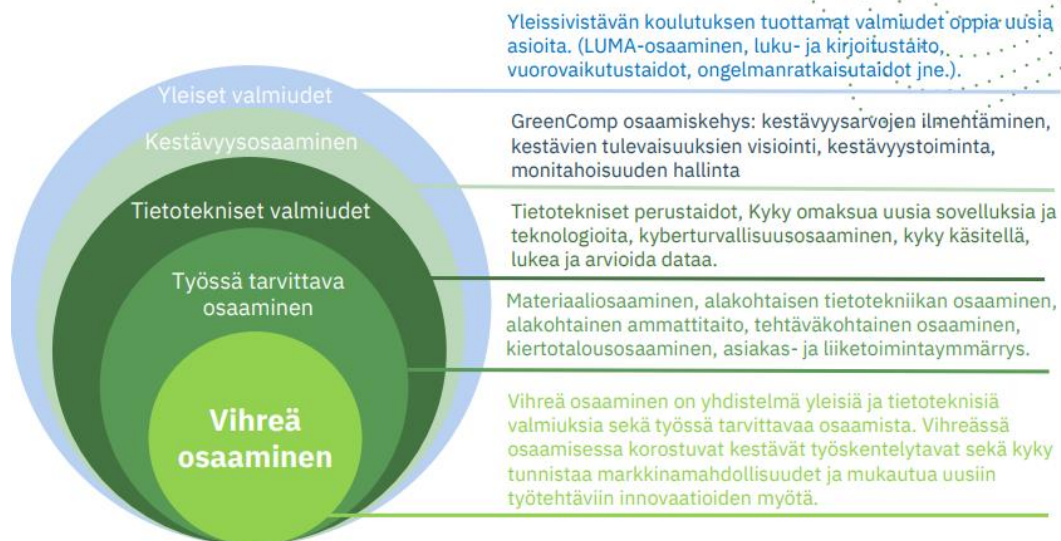
Programmet stöder också utvecklingen av nya innovativa försök och pilotprojekt i anslutning till dem. Inom utvecklingsprogrammet utarbetas en gemensam färdplan för hållbarhet inom yrkesutbildningen, som under projektets gång ska förankras i praktiken i form av mål och åtgärder för verksamheten vid yrkesläroanstalterna. Detta med hjälp av VASKI-projektets utarbetade vägkarta. Utbildningsanordnarna ska utifrån vägkartan utveckla egna program för hållbar utveckling, med vilka de säkerställer att hållbar utveckling på ett heltäckande sätt ingår i utbildningsanordnarens verksamhet och att utbildningsanordnaren på ett övergripande sätt bidrar till att skapa en hållbar framtid.

Vägkartan är utarbetad så att den omfattar lösningar för hållbarhet i anslutning till ledarskap, utveckling av verksamhetskulturen, lärmiljöer och utbildningsanordnarens övriga verksamhet. Utbildningsstyrelsen målsättning är att vägkartan ger stöd och är ett arbetsredskap för utbildningsanordnare, så att yrkesutbildningen arbetar proaktivt med hållbar utveckling. Efter projektiden slut planeras en fortsättning med utvecklande av yrkesutbildningens kvalitet via EQAVET-projekt. Där borde uppföljning av hållbarhetskartan göras. Också nationellt samarbetsforum för yrkesutbildningen behöver samverka för detta. Den enskilda yrkesutbildningsanordnaren har huvudansvaret hållbarhetsarbete för den egna skolan.

Sini Raita-aho från Sataedu presenterade det aktuella läget och innehållet i hållbarhetskartan. Den svenska versionen förväntas bli klar i november 2023.

Mikko Vieltojärvi, expert på EK, presenterade grunderna för kunskap om hållbarhet ur näringslivets perspektiv (Kuva 24). Denna information är av yttersta vikt för yrkesutbildningen, och jag kommer att fördjupa mig närmare i detta ämne i mitt slutarbete. Tillstånd att använda detta material i mitt arbete har beviljats via e-post den 17 oktober 2023.

Miten vihreä osaaminen rakentuu

Kuva 24. Vihreä osaaminen, EK-luento, kuvakaappaus 13.10.2023.

Rektor Juha Ojajärvi från Perho Liiketalousopisto betonade vikten av ledningens engagemang och styrning inom hållbar utveckling. Detta bör vara en grundläggande värdegrund för ledningssystemet och följas upp systematiskt.

Koulutusasiantuntija Anna-Leena Rantala från Lounais-Hämeen kky framhöll vikten av kvalitetsarbete i samband med hållbar utveckling (Kuva 25).

Kuva 25. Laatu ja kestävä kehitys. Opetushallitus, 2022.

Organisationen mål och kvalitetsmätare berör alla i organisationen.

4.24 Vecka 43, DNV-revisionsrapport 3.–5.10.2023 och arbetslivkommissionen för skogsbranschens rapport för granskningsbesöket 26.9.2023

Jag har granskat DNV:s revisionsrapport för Yrkesakademien i Österbotten från den 3–5 oktober 2023, enligt ISO 14001:2015 och ISO 9001:2015. En närmare beskrivning av revisionen finns i dagboken för vecka 40.

Slutsatserna för fokusområdet "Utveckling och implementering av hållbar utveckling och miljömedvetenhet" visade att graden av styrning var 4 på en skala av 1–5. Positiva iakttagelser inkluderade bland annat att projektverksamheten (t.ex. VASKI) stöder fokusområdet och att social hållbarhet var ett tema för 2023. Ett förbättringsområde föreslogs vara en bättre koppling mellan miljömål och övergripande miljöaspekter.

Min reflektion är att det långsiktiga miljöarbetet vid YA har gett goda resultat och behöver utvecklas ytterligare med hänsyn till kvalitetssäkring och mätning av miljömål. Detta kan genomföras genom användningen av hållbarhetskartan för YA.

Slutsatser för fokusområdet "Yrkesutbildningens utveckling för att möta arbetslivets behov" visade att graden av styrning var 4 på en skala av 1–5. Positiva iakttagelser inkluderade att projektverksamheten Ohjaan.fi bland annat stöder fokusområdet och att karriärplanen i studerandes utvecklingsplan för kunskande är kopplad till valbara examensdelar och utbildningsavtal. Återkommande möten med företag och organisationer skapar förutsättningar för samarbete och en flexibel övergång till arbetslivet för studerande. Ett förbättringsområde föreslogs vara att utveckla kvalitetsmätare för affärsutveckling och projektverksamhet.

Min reflektion är att det långsiktiga samarbetet med arbetslivet vid YA har gett goda resultat och behöver utvecklas ytterligare med hänsyn till kvalitetsmätning och arbetslivssamarbete. Detta kan ske genom att använda Ohjaan.fi för att utbilda arbetsplatshandledare och yrkesprovbedömare inom företagen.

Jag har tagit del av arbetslivskommissionen för skogsbranschens rapport för granskningsbesöket 26.9.2023 kl. 11.30–15.45. Själva granskningsbesöket är närmare beskrivet i dagboken V 39. Själva granskningen var mycket omfattande och jag väljer här att lyfta fram den språkliga aspekt som ger utmaningar för svenskspråkig yrkesutbildning. Det mesta materialet och information kommer på finska och fås inte på svenska. Detta gör att min dagbok är delvis tvåspråkig (svenska och finska), vilket enligt min mening speglar den arbetssituation jag arbetar med i praktiken. Detta förutsätter att jag har goda kunskaper i finska. Det viktiga är att få allt att fungera professionellt och att få verksamheten att fungera i en tvåspråkig miljö. Ytterligare att beakta är att mycket intressant material ex. forskning kommer enbart på engelska. Det är närmare en trespråkig arbetsmiljö som jag verkar inom. Ur granskningsrapporten framkommer att det inte är helt enkelt för arbetslivskommissionen när utbildningsspråket och dokument är på svenska;

Ett utdrag ur granskningsrapporten med identifierade styrkor:

Keskeiset vahvuudet

Keskeisimmiksi vahvuuksiksi havaittiin seuraavat kokonaisuudet:

- Koulutukseen hakeneiden määrä
- Valmistuneiden työllistyminen
- Hyvät opettajat
- Hyvä opiskelijoiden antaman opintojen alussa tehtävän Arvo-palautteen vastausprosentti
- Opiskelijahallintajärjestelmä Wilma – toimiva
- Ympäristökäsikirja ja kestävyystiekartta hyvät
- Oppilaitoksen halu kehittyä ja kehittää toimintatapoja. Oppilaitos tunnistaa nykytilanteen ja omaa vision mitä kohden edetä.

Det är glädjande att miljöhandbok och arbetet med hållbarhetskarta noterats som styrkor. Naturligtvis är det även fint med omdömet att lärarna är bra.

Ett utdrag ur granskningsrapporten med utvecklingsområden:

Keskeisimmiksi kehittämiskohteiksi havaittiin seuraavat kokonaisuudet:

- Työelämälähtöisyyden lisääminen
- Yhteistyön lisääminen työelämän kanssa
- Työpaikkaohjaajia määrän kasvattaminen (työpaikkaohjaajapankki)
- Näyttöjen osuuden kasvattaminen työelämässä (YA:n yleinen tavoite 94 %)
- Resurssien ja opettajien määrällinen lisäys (esim. Oppivelvollisuus tuonut lisäkuluja, mutta ei lisärahoitusta. Hankkeiden kautta saatu toteutettua joitain laitehankintoja, kuten simulaattorin hankinta. Opetusmetsän kompensatioraha kattaa joitain kuluja)
- Opiskelijat toivovat lisää konetyöaika
- Arvo-palautteista saadun tiedon hyödyntämispotentiaalin laadullinen ja määrällinen kasvattaminen toiminnan ja opetuksen kehittämisessä.

- Valmistuneiden ARVO-palautteen vastausprosentin nostaminen.

Det är helt riktigt att det behövs en fortsatt utveckling av samarbetet med näringslivet. Till denna del anser jag att rapporten inte till alla delar beaktar YA:s verksamhet. Under granskningstillfället visades inte modellen för gemensam planering med arbetslivet, med målsättningen interaktivt kompanjonskap (Kuva 26). Rent praktiskt så skall det vara en trepartsförhandling mellan utbildningsanordnare, studerande och arbetslivet i enlighet med YA:s modell. Ytterligare kunde rapporten gärna ha lyft fram att det finns utmaningar med att få undervisningsmaterial och information på svenska.

Kuva 26. Gemensam planering av lärande i arbetslivet. (YA, 2023)

4.25Vecka 44, SÖFUK:s klimatplan och VASKI-självutvärderingsblankett

Uppföljning av klimatplanarbetet vid SÖFUK med A-M Haagensen genomfördes. Det inkluderade en genomgång av VASKI:s beräkningsmodell för koldioxid samt en diskussion om beräkningsgrunden för avfall, där resultatet inte var helt logiskt. Jag har fått i uppdrag att närmare kontrollera detta med Timo Huurainen, som ansvarar för beräkningsmodellen. Överlag ser förslaget till klimatplan bra ut och

skickas nu till nyckelpersoner inom organisationen för kommentarer. Behandlingsdatum i SÖFUK:s styrelse är planerat till den 18 december 2023.

Under veckan mottogs en självutvärderingsblankett från VASKI-projektet. Utvärderingen fungerar som en del av själva VASKI-projektets slutrapportering, och senast den 8 december 2023 ska YA ha besvarat utvärderingsblanketten. FUI-koordinator Henrik Ingo föreslår att utvärderingen görs den 4, 5 eller 7 december på ett gemensamt möte med Henrik Ingo, A-M Björkell-Holm, A-M Haagensen, Anne Levonen och Henrik Östman.

Det är bra att alla personer som har arbetat med projektet gör utvärderingen tillsammans för att kunna mångsidigt bedöma alla projektdelar. Det är mycket aktivitet i november som rör projektet. Personalfortbildning i hållbar utveckling och själva VASKI-projektets hållbarhetskarta i ThingLink-version förväntas finnas i svenskspråkig version. Dessa är av central betydelse för att kunna slutföra projektet för YA:s del i december. Det är mycket bra att denna utvärderingsblankett kom i ett tidigt skede så att det finns tid att verkställa alla delar av projektet och detta ger också stöd för YA att säkerställa att projektets målsättningar uppfylls.

Grunderna för utvärderingen; (utvärderingsblanketten enbart finskspråkig):

Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekarttaa on yhteiskeitetty vuosien 2022 ja 2023 aikana VASKI- hankkeessa, jota Opetushallitus rahoittaa. Kestävyystiekarttaan liittyen laajassa verkostoyhteistyössä on muodostettu muun muassa yhdessä tavoiteltava tulevaisuuskuva vuodelle 2030, tavoitteet tulevaisuudensaavuttamiseksi ja toimenpidepolku, jolla tavoitteet voidaan saavuttaa. Kestävyystiekartta toimii myös tämän itsearviointilomakkeen taustamateriaalina, jota voi hyödyntää arvion laadinnassa: Kestävyystiekartta
(<https://www.thinglink.com/card/1675139763587252226>)

Tämän itsearviointilomakkeen avulla ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat arvioida toimintansa kestävyden nykytilaa. Nykytilaa arvioi- dessa visio ammatillisesta koulutuksesta vuonna 2030 (ks. alla) toimii vertailupohjana.

Itsearviointilomake rakentuu toimenpidepolun avulla ja jokaisen toimenpiteen toteutumista arvioidaan neljän tason asteikolla (puuttuva, alkava, kehittyvä ja edistynyt). Itsearviointilomake on tarkoitus täyttää siten, että se kuvaa mahdollisimman kattavasti oppilaitoksen kestävyyttä.

Tässä esitetään itsearviointin yleiset tasokuvaukset, joiden lisäksi syksyn aikana muotoutuvaan liitetiedostoon kirjataan yksittäisiin toimenpiteisiin liittyviä esimerkkejä, joiden avulla oman oppilaitoksen tasoa on helpompi arvioida.

Puuttuva: Oppilaitos ei ole ryhtynyt edistämään toimenpiteen saavuttamista.

Alkava: Toimenpiteen mukainen tapa toimia on tunnistettu hyväksi kehityssuunnaksi ja suunnittelu oppilaitoksen sisällä on käynnistynyt. Ensimmäiset askeleet on otettu.

Kehittyvä: Toimenpiteen kuvaus on tunnistettu kehityskulku, johon on sitouduttu strategisesti. Työstä viestitään sisäisesti ja ulkoisesti, sekä työtä suunnitellaan ja toteutetaan määrätietoisesti.

Edistynyt: Toimenpiteen toteutumiseen tähdätään määrätietoisesti. Toimenpide voidaan arvioida saavutetuksi, vaikka sen ylläpitäminen ymmärretäänkin jatkuvana prosessina. Toimenpiteen mukainen toiminta on sekä strategista että käytännössä tapahtuvaa, ja siitä viestitään sisäisesti ja ulkoisesti.

Projektsekreterare Sini Raita-Aho framförde önskan om exempel på hur hållbarhet inom skogsbranschen kan inkluderas i avsnittet med positiva exempel för olika branscher. Jag lovar att skicka ett konkret förslag som kan ingå i VASKI-modellen.

4.26 Vecka 45, Hållbarhetskartans betydelse för yrkesutbildningen

Kontroll av beräkningsgrunderna med Timo Huurinainen för avfall har genomförts. Koldioxidberäkningens ekvivalenter har verifierats och överensstämmer även med eurobelopp beräkningen. När det gäller vatten är volymerna mycket stora och avfallsmängden från YA är liten, vilket gör att de ligger på samma nivå. Vid diskussion med A-M Haagensen framkom det att upplägget för uppföljning av SÖFUK:s koldioxidberäkning kommer att diskuteras och planeras nästa vecka. Det är viktigt att få ett enkelt system där nödvändiga uppgifter kommer från bokföringen.

8.11 Webbinarium "Vad innebär hållbarhetskartan för undervisning, handledning och arbetslivssamarbete" översättning från finska. Seminariet hölls på finska. Utbildningsstyrelsen, Undervisningsråd Anne Liimatainen framförde att hållbarhetskartan kan ses som ett samhälle eller en karta vars vision eller målsättning är att uppnå hållbar yrkesutbildning. Målsättningen är att denna modell ska ge stöd och vara ett arbetsredskap för yrkesutbildningen att kunna svara mot behovet av en grön övergång och att vara en framtida hållbar aktör. För en enskild yrkesskola kan hållbarhetskartan vara en spelplan eller en väg att beskriva hur utbildningsanordnaren ämnar förverkliga en kvalitativt hållbar verksamhet. VASKI-projektets fortsättning kommer att följas av ett EQAVET-projekt där ett uppföljningssystem ska utvecklas för att följa hur kvaliteten inom yrkesutbildningen utvecklas utgående från yrkesutbildarnas hållbarhetskartor. Här kommer yrkesutbildarnas egna kvalitativa hållbarhetsverksamhet att utvärderas, till exempel hållbarhetslöften, program för hållbarhet och kvalitetscertifikat.

En stark inledning där Utbildningsstyrelsen tydligt anger riktningen och förväntningarna för yrkesutbildningen i Finland. Ansvar ligger på skolorna att förverkliga den gröna övergången. Jag kommer självklart omedelbart att framföra detta till YA:s ledning, detta är särskilt viktigt eftersom jag var den enda från organisationen som deltog i seminariet. Betydelsen av arbetet och utformningen av YA:s egen hållbarhetskarta stärktes. Min bedömning är att en anordnare av yrkesutbildning i Finland inte kan vara utan en hållbarhetskarta och att det är mycket viktigt att den upprättas omedelbart.

Lektor Pauliina Lehtinen från Sykli föreläste om pedagogik som stöder hållbar utveckling, utgående från Agenda 2030. Hon diskuterade betydelsen av en vision för god utbildning inom ramen för GreenComp och hur det påverkar framtida yrkesmän. Att ha en tydlig vision för framtiden underlättar planeringen för att uppnå framtida mål. Hon presenterade en fyra stegs modell där studerande kan delta och

utforma en vision för en hållbar framtid. Modellen innefattar en inledande bakgrund och redogörelse för behovet, utmaningen, framtidsmöjligheter och hur vi kan och bör agera för att uppnå den utarbetade visionen.

Karin Sandbacka från Vamia, som är chef för internationella ärenden, betonade samarbetspartners betydelse för att stärka den gröna övergången. Greenovet - European VET Excellence Platform for Green Innovation är ett projekt som främjar utvecklingen av toppkunskapscentra (CoVEs) för yrkesutbildningen i Europa. Dessa centra ska möjliggöra en inkluderande, innovativ och hållbar ekonomi. Vasanejden Green Innovation and Knowledge Centers (CoVE) har som mål att främja innovativt tänkande, färdigheter och kunskap för att utveckla en grön och livskraftig övergång för Vasanejden. Centren inkluderar grön och innovativ utbildning, aktiv dialog och samarbete samt en modern och experimentell verksamhetsmiljö.

Projektet har kartlagt behoven av teknisk expertis och viktiga generiska färdigheter för den gröna övergången inom Vasanejden. Ett omfattande utvecklande av samarbetsnätverk inom regionen har skett inom ramen för Vasanejdens energikluster, med nationella och internationella samarbeten. Detta har redan möjliggjort utveckling av nya utbildningar inom energiteknik och nya examensdelar som svarar mot arbetslivets behov. Vamia, lärare och studerande har fått värdefull kunskap om den gröna övergången, och det betonas att yrkesutbildningsanordnare behöver kunna anställa personal med de nödvändiga kunskaperna för framtiden.

YA deltar också i detta projekt sedan maj 2022 genom ett samarbetsavtal. Diskussionen som nu uppstår handlar om hur detta kan integreras i YA:s hållbarhetskarta, särskilt med tanke på toppkunskapscentra. Detta kommer att diskuteras med YA:s ledning.

Expert Kati Lundgren från Sakky presenterade olika samarbetsformer som de har utvecklat tillsammans med arbetslivet för hållbar utveckling. Organisationen har åtagit sig att vara föregångare inom hållbar utveckling gentemot arbetslivet. Studerande har fått löfte om att utbildningen kommer att ge dem färdigheter för att

arbete hållbart inom sina yrken och att de får möjlighet att verka hållbart. Personalen har i sin tur fått löfte om att alla arbetar för en hållbar framtid. Det görs satsningar på vidareutbildning under temat grön övergång där man använder utbildningen för att implementera forskningsresultat och dra nytta av olika utvecklingsprojekts resultat. Att höja kunskapsnivån om hållbarhet inom olika yrkesgrupper är avgörande för att kunna möta förändringarna i arbetslivet.

Det är av stor betydelse att en av Finlands största yrkesutbildningsanordnare satsar på ett omfattande och hållbart samarbete med näringslivet. Detta är helt i linje med EK:s linje om "vihreä osaaminen" (grön kompetens), Green Comp och OKKA-stiftelsens "Ammatillisten koulutuksen indikaattorit" (yrkesutbildningens indikatorer), samt lagstiftningens krav för kvalitativ yrkesutbildning,

Hållbarhetskoordinator Carolina Isomaa från Optima presenterade organisationens modell och uppföljning av hur personalens kunskaper utvecklas. En utvecklingsplan för att höja kunskapsnivån omfattar hela personalen, baserat på en kartläggning av kunskaper som gjordes vid starten av VASKI-projektet. Utvecklingsplanen inkluderar både organisations- och individnivå. Ett utbildningspaket på svenska har utvecklats i samarbete med YA, och båda organisationerna kommer att använda detta i sin personalutbildning. Hållbarhetsutbildning för YA:s personal kommer att genomföras den 22 november 2023.

Lektor Eveliina Asikainen från lärarutbildningen vid Tammerfors yrkeshögskola redogjorde för yrkeslärarutbildningens roll i att utveckla hållbarhetskunskaper. Hon betonade vikten av att alla lärare bör ha kunskaper om hållbar utveckling och förstår helheten, vilket utgör en viktig del av en lärares yrkesidentitet. Kan lärarutbildningen för yrkeslärare, genom temautbildning i hållbar utveckling, beskriva transformativt lärande mot en hållbar framtid? Är detta inom ramen för GreenComp? Helt klart är att betydelsen av detta inom lärarutbildningen är stor, och om det ska påskyndas bör nuvarande yrkeslärare få fortbildning. (Kestävän ammattikorkeakoulutuksen käsikirja. 2023)

Jag testade utbildningspaketet "Grundläggande hållbarhetskurs för personal inom yrkesutbildningen". Detta utbildningspaket är avsett för hela YA:s personal och utgör en del av VASKI-projektet. Det består av fem delar och är integrerat i Workseed, där all personal har ett eget användarkonto:

- Välkommen att lära dig mer om hållbarhet!
- Hållbar utveckling
- Naturen och miljön
- Från linjär till cirkulär ekonomi
- Hållbar utveckling inom yrkesutbildningen – VASKI.

Det gick inte att fortsätta i programmet efter den tredje delen. Jag rapporterade omedelbart detta till projektledare H. Ingo. Vid närmare undersökning av problemet framkom det att det fanns en inbyggd bugg som behövde åtgärdas. Detta åtgärdades under veckan.

Det är viktigt att testa att utbildningspaketet fungerar i Workseed innan hela personalen ska använda det. Det är en stor fördel att de ansvariga för personalfortbildningen kan säkerställa att alla i personalen avlägger hela utbildningen, vars deadline är 10 december 2023. Således uppfyller också YA delmålsättningen i VASKI-projektet genom att säkerställa personalens kunskaper i hållbar utveckling. Detta kommer jag att följa upp i mitten av december. Det är mycket bra att hela personalen i detta skede får kännedom om att YA håller på att utarbeta en hållbarhets-karta och att SÖFUK utarbetar en klimatplan detta år. Dessa kommer att vara styrande dokument, och det är genom implementering i verksamheten dessa får betydelse. Det är bra att informationen inom YA fungerar och att fokus kan sättas på temat för år 2024, som är hållbarhet. Detta ger en bra grund för vidare utvecklingsarbete.

4.27 Vecka 46, Hållbar utveckling och utveckling av yrkesexamina

Under veckan har jag deltagit i utbildningstillfället "Kartalle kestävstä tulevaisuudesta" del 1 den 14.11, som ordnades av VASKI-projektet. Föreläsare var Aura Piha, Katriina Mustonen och Tiina Taipale. En begreppsdefinition om vad hållbar utveckling är enligt Brundtlands kommission 1987 utgjorde en begreppsram för dagens tema. Planetens bärkraft och analys utifrån modell för hållbarhetsanalys uppdelad i ekologisk, social, etisk, kulturell, ekonomisk och ledning presenterades. Detta framställdes i enlighet med FN:s Agenda 2030 målsättningar. Hållbarhetsförändring, minskad produktion och användning, och vad som är relevant, det mest centrala i kärnverksamheten behandlades ingående. Slutsatsen att mänsklig verksamhet borde hålla sig inom planetens bärformåga är välgrundad.

Del 2 ordnades den 16.11, och som föreläsare var Leena Honkasalo, Riikka-Veera Kankaanpää och Katriina Mustonen. Sociokulturell hållbarhet enligt samhällsvetare Kate Raworths donitsmodell, som förenar social hållbarhet och jordklotets bärkraft, fungerade som inledning. Detta för att övergå till kulturell hållbarhet och dess betydelse. Detta utgör grunden för den sociala hållbarheten inom yrkesutbildningen. Den globala ojämlikheten är ett av de största hållbarhetsproblemen. Styrmedel för hållbar utveckling i form av EU:s Green Deal, vilket är EU:s gröna utvecklingsprogram, betonades. Med programmet styrs utvecklingen mot en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. Företagens sociala ansvar i detta sammanhang betonades. Förändringarna i verksamhetskultur medför risker och möjligheter, och det är viktigt att fästa uppmärksamhet och leda förändringsprocessen. Här gäller det att minska de negativa förändringarna och öka de positiva som möjliggörs. Högklassig utbildning och rejäl hållbarhet borde vara en självklarhet för utbildningsanordnarna.

Under veckan publicerades en slutrapport (publikation 2023:38) från Undervisnings- och kulturministeriet som ger förslag till utveckling av yrkesexamina i Finland. Detta är högaktuellt och viktigt att känna till för utbildningsanordnare. Slut-

rapporten beskriver arbetsgruppens synpunkter och förslag för att stärka kompetensen inom den gröna omställningen och digitaliseringen, samt de grundläggande färdigheterna och inlärningsfärdigheterna inom yrkesexamina.

Yrkesutbildningen ska ge studerande en yrkesinriktad kompetensbas till ett yrke samt allmänbildning och grundläggande färdigheter för kontinuerligt lärande och arbetslivet. Arbetsgruppen anser det nödvändigt att klargöra möjligheterna att utveckla de grundläggande färdigheterna och hur de förverkligas genom individuella val samt olika arrangemang för stöd för undervisning och lärande, bland annat genom att utveckla handledningen för studerande.

Arbetsgruppen ser ett samband mellan kompetensen inom den gröna omställningen och den digitala kompetensen och föreslår att dessa stärks inom yrkesexamina. Vidare föreslår arbetsgruppen att examensgrunderna ses över så att de ännu bättre motsvarar de kompetensbehov som förutsätts i arbetslivet. Detta kan göras genom att examensgrunderna kompletteras med examensdelar som hänförs till den gröna omställningen och digitaliseringen.

Arbetsgruppen betonar också att personalen inom undervisningsväsendet bör ha tillräcklig kompetens om den gröna omställningen och digitaliseringen. För att säkerställa detta föreslås kontinuerlig fortbildning.

Under veckan testade jag utbildningspaketet "Grundläggande hållbarhetskurs för personal inom yrkesutbildningen" och kunde konstatera att problemet med en bugg som gör att en kursdel inte kan färdigställas kvarstår för de i personalen som har påbörjat utbildningspaketet. Detta innebär att den ansvariga för kursen måste kvittera uppgiften som utförd innan nästa kursdel kan påbörjas. För de som inte har påbörjat utbildningspaketet i förtid fungerar det utan problem.

4.28 Vecka 47, Personalutbildning i hållbar utveckling

22.11 hade alla i YA:s personal en tre timmar lång fortbildning för att genomföra den grundläggande hållbarhetskursen för personal inom yrkesutbildningen. Kursen måste vara avslutad senast den 10.12.2023. Jag har överenskommit med kursansvarig Henrik Ingo om att få tillgång till information om hur många i YA:s personal som har genomfört kurspaketet. Detta är viktigt för VASKI-projektets redovisning och utgör en kvalitetssäkring av personalens kunskaper inom hållbarhet. Det utgör också grunden för YA:s satsning på hållbarhet 2024 och implementeringen av YA:s hållbarhetskarta i verksamheten. Detta diskuterade jag närmare med projektledare H. Ingo och EK:s expert inom yrkesutbildning, M. Vieltojärvi. Vi diskuterade även "ammattillisten tutkintojen kehittäminen työryhmän loppuraportti", som ger förslag till utveckling av yrkesexamina i Finland. (Opetus ja kulttuuriministeriö, 2023) Denna är högaktuell och viktig för YA. Rapporten beskriver arbetsgruppens synpunkter och förslag om att stärka kompetensen kopplad till den gröna omställningen och digitaliseringen, samt betoningen av grundläggande färdigheter och inlärningsfärdigheter inom yrkesexamina. Vi diskuterade förslag om att möjliggöra och utveckla en valbar kurs som kunde omfatta 15 sp. En möjlig struktur skulle innefatta en allmän del och en branschspecifik del. Andra yrkesutbildningsanordnare erbjuder redan något liknande. Detta utbildningsmaterial kunde utvecklas på svenska och användas av dem som har svenskspråkig utbildning.

Ämnet hållbar utveckling är redan väl integrerat i dagens examensgrunder och värdegrunder för yrkesutbildningen. Men vi behöver omsätta mål och innehåll till färdigheter och handlingar, och detta i samarbete med näringslivet, särskilt med tanke på de globala utmaningar vi står inför. Det finns ett klart behov av att öka hållbarhetskompetensen för att möta framtidens utmaningar. Det behöver ske en ökning av kunskapen både individuellt och kollektivt, i handling och i värderingar, för att säkra ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Vi är medvetna om de hot som människan själv har skapat mot miljön, men vi måste också vara nyckeln till

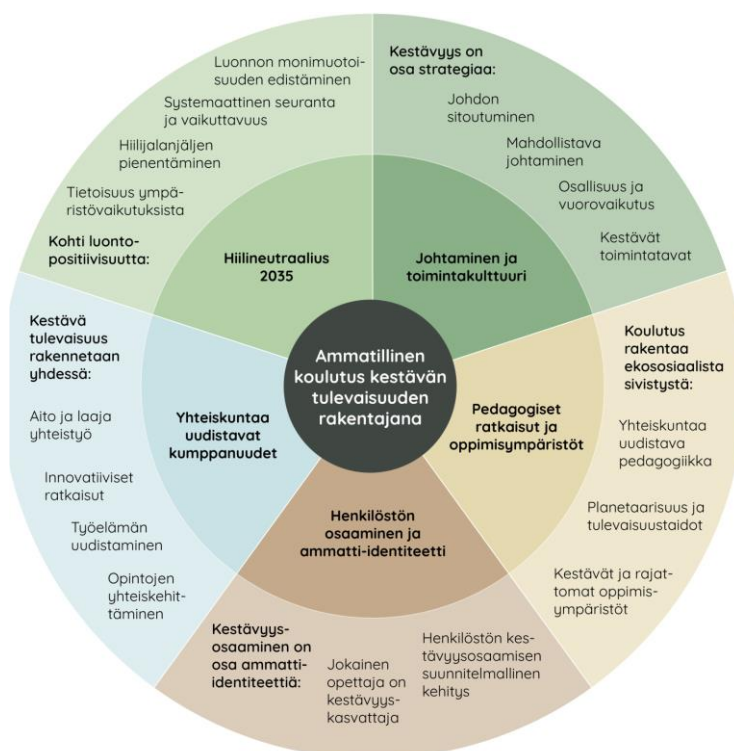
lösningen. Samhället och arbetslivet förändras snabbt och kompetensen behöver kontinuerligt förnyas. Det vore viktigt att kunna erbjuda fördjupad, branschspecifik utbildning i hållbarhet för YA.

4.29 Vecka 48 Hållbarhetsrapportering och grön omställning

Tiedoksi VASKI - Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus -verkostolle! (Vaski.info, 2023)

OPH on myöntänyt jatkoaikaa tiekartan implementoinnille. Jatkoaika koskee työtä vain Sataedun ja Syklin osalta, eli TP1 ja TP8 osalta. Muiden osatoteuttajien osalta rahoitus päättyy alkuperäisen suunnitelman mukaisesti 31.12.2023. Maiju Salonen.

Det är bra att projektet beviljats tilläggstid för arbetet med att tillämpa hållbarhetskartan och stöda utbildningsordnarna i detta arbete. Det är givet att tiden speciellt för svenskspråkiga utbildningsanordnare är alldeles för kort, eftersom materialet ännu inte finns att tillgå på svenska. Webbinarium om Sykli's material för rapportering av hållbarhet för utbildningsanordnare hölls. Detta är en väsentlig del när arbetet har nått en punkt där det kan presenteras. Olika aspekter av yrkesutbildning, och terminologin behandlades ingående och så presenterades nedanstående modell för hur yrkesutbildningen bygger hållbar framtid (Kuva 27).

Kuva 27. Ammatillinen koulutus kestävän tulevaisuuden rakentajana. (Kuvakaappaus VASKI.web)

Ammatillinen koulutus kestävyysmurroksessa

Koulutusta ohjaavat Suomen sitoumukset Agenda2030-tavoitteisiin, Pariisin ilmastopöytäkirjaan, YK:n biodiversiteettisopimukseen ja EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan 2022 GreenComp kestävyyskompetenssien viitekehys tukemaan ohjelman toteutusta.

Lisäksi osaa oppilaitoksista saattavat ohjata omistajien tavoitteet (kunta, kuntayhtymä, jne.)

På finska kallas hållbarhetsomställningen "kestävyysmurros", men även "kestävyys siirtymä" eller "vihreä siirtymä" av vilka Janne Hukkinen, professor i miljöpolitik, talar för det förstnämnda.

– "Kestävyysmurros" är ett välfungerande och beskrivande ord. Efterledet "murros" kan översättas med brytning eller omställning. Man ställer om för att skapa

något nytt. Numera råder en något optimistisk hype om att hållbarhetsomställningen innebär en smidig övergång till ett helt nytt, hållbart samhälle där allt fungerar fint. Först och främst är det ändå fråga om att bryta med gamla tillvägagångssätt.

Definition av begrepp är viktigt och detta lyftes fram under seminariet.

4.30 Vecka 49, YA:s självutvärdering av VASKI-projektet, strategi för hållbarhet

VASKI web TP8: Hållbar utveckling i strategin. Rektor Juha Ojajärvi från Perho Liiketalousopisto presenterade organisationens strategiarbete. Organisationen innehar OKKA-stiftelsens certifikat för hållbar utveckling och erhöll Undervisnings- och kulturministeriets kvalitetspris 2022. Affärsplanen för 2024–2027, med en helhetlig vision som omfattar mission, värderingar, vision och strategi, presenterades. Utifrån detta har en strategisk ledningsplan för 2024–2027 utarbetats med OKKA-stiftelsens indikatorer som referensram. Dessa omfattar 11 punkter:

- Utvärdering av tidigare strategins framgång (personal, studenter, samarbetspartners)
- Utvecklingstrender och prognoser för utbildningssektorerna
- Det nya regeringsprogrammet 2023
- Utbildnings- och kulturministeriets tjänstemannasynt på prioriteringar under regeringsperioden.
- SITRA:s megatrender 2023
- Forum för kompetensprognostisering
- Arbets- och näringslivets färdplan för att säkerställa arbetskraften
- Utbildningsstyrelsens publikation "Digital kunskap i yrkesutbildningen" (Oppaat ja käsikirjat 2023:1)
- Rapport 11/2022 med motiveringar för kvalitetspriset 2022
- Utvärderingar av verksamheten

- VASKI-projektets hållbarhetskarta och AI:s inverkan på verksamheten.

Målsättningar för perioden inkluderar att bevara den utmärkta strategiska kapaciteten med hållbar utveckling och studerande i centrum. Detta ska åstadkommas genom en välskött ekonomi och en välmående, effektiv teamorganisation. Satsningar kommer att göras för att utveckla utbildningar och öka deras attraktionskraft, med fokus på spetskompetens och att vara föregångare inom vissa områden. Organisationens och personalens kunskap kommer att stärkas för att möta framtidens utmaningar.

Under perioden kommer systematisk utvärdering att genomföras med UBS-resultatfinansiering och strategiska målsättningar. Det planeras också för förnyande av OKKA-certifikatet och hållbarhetsrapportering år 2025. Årliga planer och rapporter kommer att vara en integrerad del av verksamheten.

Det är betydelsefullt och intressant att notera betoningen på att satsa på kvalitet i det strategiska hållbarhetsarbetet. Det här exemplet visar tydligt hur hållbar utveckling är central i strategin och genomsyrar hela verksamheten. Det är tydligt att organisationen har kommit långt i sitt hållbarhetsarbete och att ledningen aktivt styr hållbarhetsverksamheten genom ett framtidsinriktat ledarskap. Detta kräver en djupgående kunskap om hållbarhets- och miljöledning.

5.12 hölls ett möte för självutvärdering av hållbarheten inom yrkesutbildningen. Självutvärderingen ska vara klar senast 8.12 och skickas in till Utbildningsstyrelsen. Vid mötet deltog utvecklingschefen, miljöchefen, FUI-koordinatören och jag själv. Rektorn kunde tyvärr inte delta och kommer att ta del av förslaget till självutvärdering.

Självutvärderingsformuläret "Ammatillisen koulutuksen kestävyys itsearviointilomake" på finska består av 20 frågor. Svaren på frågorna ska motiveras och klassificeras enligt följande:

1. **Puuttuva (Saknas):** Skolan har inte vidtagit åtgärder för att främja målfyllelsen. 3 svar i denna kategori, inkluderande hållbar utveckling inom personalledning, framtidsperspektiv och utvärdering av personalens hållbarhetskunskaper.
2. **Alkava (Påbörjad):** En plan för åtgärder har identifierats som en lovande utvecklingsinriktning, och planeringen har påbörjats inom skolan. De första stegen har tagits. 13 svar i denna kategori, innefattande arbete som har påbörjats inom ledning och förvaltningskultur. Detta inkluderar även pedagogiska lösningar, verksamhetsmiljöer, personalens kompetens och yrkesidentitet. Arbetet med att beräkna skolans koldioxidavtryck har också påbörjats. Initiativ har tagits för att utveckla samarbete med näringslivet inom hållbarhet.
3. **Kehittyvä (Utvecklas):** Beskrivningen av åtgärden har identifierats som en utvecklingsriktning som skolan engagerar sig i strategiskt. Arbetet kommuniceras internt och externt, och det planeras och genomförs med bestämdhet. 3 svar i denna kategori, inkluderande utveckling av kunskap och förståelse för en hållbar framtid inom yrkesutbildningen. Mål har fastställts för skolans hållbarhetsarbete och systematisk uppföljning. Resurser har allokaterats för att utveckla mångsidig kompetens hos personalen inom hållbarhet.
4. **Edistynyt (Framsteg):** Åtgärden är inriktad på att förverkligas bestämt. Åtgärden kan bedömas som uppnådd, även om dess upprätthållande förstås som en kontinuerlig process. Åtgärden genomförs strategiskt och praktiskt, och det kommuniceras internt och externt. 1 svar i denna kategori, inkluderande partnerskap inom regionen, i Finland och internationellt.

Det framkommer tydligt att det finns viktiga delområden inom YA som ännu inte har prioriterats i verksamheten, men som är avgörande för att utveckla och genomföra en hållbarhetskarta enligt VASKI-modellen. Trots att mycket har påbörjats, såsom koldioxidberäkningen, kräver dessa områden fortsatt arbetsinsats, engagemang och uppföljning. För att effektivt gå vidare och utarbeta YA:s hållbarhetskarta är det nödvändigt att använda resultaten från självutvärderingen och skapa en tydlig tidtabell och ansvarsfördelning. Det blir särskilt viktigt när SÖFUK:s klimatplan godkänns, då ansvarsfördelningar och tidtabell kommer att klargöras. Utbildningsstyrelsen kommer, genom de 61 utbildningsanordnarnas självutvärderingar, att få en övergripande bild av nuläget för de 61 skolor som deltar i VASKI-projektet. Detta kommer att vara värdefullt för att sätta in insatserna i ett större sammanhang och underlätta samordning och samarbete mellan skolorna inom projektet. Att uppnå den framtida visionen som beskrivs i vägkarta för hållbarhet inom yrkesutbildningen kräver att läroanstalter engagerar sig i programarbete för hållbar utveckling. Detta kräver i sin tur kompetens inom ansvarsfull och miljövänlig ledning från utbildningsanordnare.

Har YA tillräcklig kompetens inom hållbarhets- och miljöledning i sin verksamhetsplanering? Detta är en fråga för ledningen på YA att överväga och säkerställa.

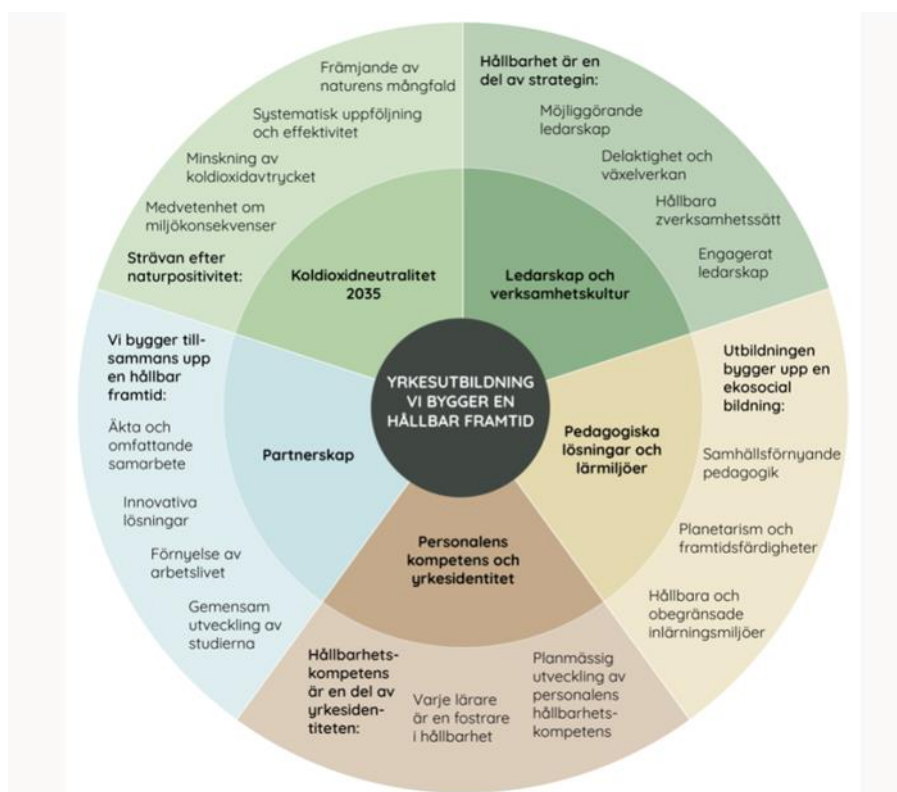
4.31 Vecka 50, Hållbar utveckling inom skogsutbildning och koldioxidberäkning

VASKI-projektets slutseminarium 12.12.

”VASTUULLINEN JA KESTÄVÄ AMMATILLINEN KOULUTUS 2030 – Valtakunnallisen kestävyystiekartan ohjelmapaperi, också en svenskspråkig powerpointpresentation lanserades. Det dokumentet heter ”Åtgärdsväg för den riksomfattande färdplanen för hållbarhet inom yrkesutbildningen”.

Översättningen i sig är inte optimal. Ordet "åtgärdsväg" skulle jag inte använda i detta sammanhang. "Handlingsplan" skulle vara mer språkligt korrekt. Dessutom bör "färdplan" översättas till "hållbarhetskarta". Det framgår att det finns brister i

den digitala översättningen. Den svenska versionen innehåller bara grundläggande delar, medan den finskspråkiga är mycket mer omfattande. Den finskspråkiga versionen inleds med att hållbarhet inom yrkesutbildningen presenteras i samarbete med och genom presentation av VASKI-projektet och dess målsättningar. De centrala målsättningarna och visionen för hållbarhetskartan presenteras klart och kortfattat för att ge en bild av struktur och innehåll för yrkesutbildningen i Finland. Utbildningsanordnarnas målsättning är att vara koldioxidneutrala och integrera de verksamhetsmetoder som krävs för hållbar utveckling och en grön omställning på ett genomgående sätt i hela verksamheten. Thinglink-versionen innehåller mycket mer material och exempel på utförande. De överenskomna centrala delarna med åtgärder inom projektet utgör en konkretisering som gör det möjligt att följa upp och utvärdera hållbarhet inom yrkesutbildningen. Målsättningen är att åstadkomma bestående funktionella och strukturella förändringar så att yrkesutbildningen fungerar som en proaktiv faktor för en hållbar framtid. Den framtida målbilden innefattar yrkesutbildningens uppgift, värdegrund och roll. Den beskriver hur utbildningen stöder övergången till en hållbar livsstil och hållbarhet i arbetslivet.

Kuva 28. Yrkesutbildning vi bygger en hållbar framtid. (Vaski.info, 2023)

Varje utbildningsanordnare kan använda denna modell för att skapa sin egna hållbarhetskarta i olika steg (Kuva 28). Detta möjliggör anpassning till den specifika organisationens förutsättningar och behov. Modellen inkluderar även verktyg för utvärdering, där de mest betydelsefulla är en kartläggningsmodell för personalens kunskaper inom hållbarhet, koldioxidberäkning och en självutvärderingsblankett för skolans hållbarhet. Utbildningsstyrelsen stödjer yrkesutbildarna i arbetet med att skapa hållbarhetskartor och utvecklar ett nationellt uppföljningssystem.

Jaana Villikka-Storm från Utbildningsstyrelsen har gett sina kommentarer om hur arbetet kommer att fortsätta. Sykli har åtagit sig att underhålla och uppdatera VASKI-projektets hållbarhetskarta och koldioxidavtrycksräknare fram till 2024. Strapetsi-projektet kommer att driva arbetet med framtida hållbart och visionärt ledarskap. Infosidan och Teams-sidan kommer att vara tillgängliga tills vidare. Dessutom har en projektfortsättning på 6 månader beviljats för Sataedu och Sykli.

Självutvärderingen som alla utbildningsanordnare ska genomföra kommer att sammanställas tematiskt och ge en bild av hållbarhetssituationen för de 61 skolorna, vilket utgör cirka 80 procent av all yrkesutbildning i Finland. 55 av 61 skolor har svarat inom utsatt tid, så förväntas att alla svarar och resultatet kommer att publiceras.

Möjligheten att jämföra YA:s hållbarhetsarbete med andra utbildningsanordnare i projektet ger definitivt ett mervärde till mitt slutarbete och möjliggör en djupare lägesanalys. VASKI-projektet följs även upp från EU och har redan fått uppmärksamhet i publikationen "Vocational Education and Training and the Green Transition" från juni 2023. När projektet är avslutat kommer det sannolikt att generera ytterligare publicitet.

15.12. genomfördes seminarium Koldioxidberäkning för skog med ISO 14067: Greenhouse gases – Carbon footprint of products – Requirements and guidelines for qualification som grund för beräkningsmodellen. Att analysera koldioxidavtrycket för produkter och användning av landområden inom skogsbruket har varit en utmanande uppgift.

Vaski-räknarverktyget ger skolorna möjlighet att beräkna sitt eget koldioxidavtryck och stöder målen för att uppnå hållbar utveckling. Den här kunskapen om beräkning behövs av både personal och studenter inom deras egna utbildningsområden. Huvudfokus ligger inte bara på själva beräkningen utan också på möjligheten att sätta mål och prioritera åtgärder, vilket är avgörande.

I seminariet presenterades också (GEP)-initiativ (Unescos Global Greening Education Partnership) som har som mål att alla studenter runt om i världen ska få kunskap, kompetens, färdigheter och en sund inställning till klimatförändringar. Genom initiativet strävar man efter att stärka politiska åtaganden för att motverka klimatkrisen genom utbildning.

4.32 Vecka 51, SÖFUK:s klimatplan och VASKI-projektet, hållbarhetsledning

Detta exempel som jag sände in V44 finns nu med i den slutliga Thinglink-versionen under positiva exempel ”*Kestävyyden käsittely metsäalan opetuksessa*”:

Metsäalalla on tuotettu paljon kestävyiden eri teemoista kertovaa materiaalia, jota voi hyödyntää alan opetuksessa. Tällaista materiaalia hyödyntäessä pitää tietysti muistaa lähdekriittisyys ja tiedostaa opetusmateriaalin tuottajien intressit.

Erilaisissa hankkeissa ja projekteissa tuotettua materiaalia on metsäalalla koottu yhteiseksi materiaalipaketiksi, jotta sen hyödyntäminen on helpompaa. ”Materiaalien käyttäjät suosittelivat vastaavaa toimintatapaa myös muille koulutusaloille”.

Detta påvisar att jag aktivt och konkret har varit med och utformat VASKI:s hållbarhetskarta och också kunnat lyfta fram den specifika hållbarhetsutbildningen inom min egen bransch, skogsbranschen. Detta känns bra.

Den 18 december behandlades SÖFUK:s klimatplan i styrelsen, och samkommunstyrelsen godkände planen för åren 2024–2035 enligt det föreslagna förslaget. Styrelsen beslutade att eventuella avvikelser från planen kommer att behandlas vid en första uppföljning om två år. (SÖFUK, 2024)

Klimatplanen anger riktlinjerna för samkommunens miljöarbete mot ett utsläppsfritt samhälle i enlighet med de nationella målen. Den ska användas som grund i det strategiska arbetet och inkluderar strategiska mål och konkreta åtgärder för hela samkommunen när det gäller planering och genomförande av hållbarhetsåtgärder. Klimatplanen utgör grunden för att utveckla hållbara, kostnadseffektiva och klimatsmarta lösningar inom samkommunen. Den kommer att beaktas vid fastställande av bindande mål och i budgetberedningsarbetet.

Samkommunen omfattar en gemensam förvaltning och tre ansvarsområden: Yrkesakademin i Österbotten (YA), Wasa Teater (WT) och KulturÖsterbotten (KÖ).

Det nuvarande klimatarbetet styrs av ledningen genom kort- och långsiktiga beslut, strategival kring hållbarhet inom ramen för miljöcertifieringen och med hänsyn till de globala målen för hållbar utveckling enligt FN:s Agenda 2030.

Verksamheten inom YA och den gemensamma förvaltningen är miljöcertifierade enligt ISO 14001:2015, där fastställande och uppföljning av miljömål ingår som en viktig del av miljöledningsarbetet. Hållbarhetsarbetet redovisas i samkommunens officiella bokslut.

Klimatplanen kommer att följa styrelsens mandatperiod och revideras en gång vart fjärde år, oftare vid behov. Ett klimatbokslut kan utvecklas i anslutning till samkommunens lagstadgade bokslut. Formerna för uppföljning utvecklas under programperioden, och samkommunens direktör har övergripande ansvar för hållbarhetsarbetet. YA:s kvalitets- och miljötjänster ansvarar för sammanställning och uppföljning av hållbarhetsmålen, och uppdateringar av klimatplanen görs i en arbetsgrupp bestående av miljökoordinator (ledare), kvalitetsansvarig, fastighetschef, utbildningschef naturbruk och en representant från Wasa Teater.

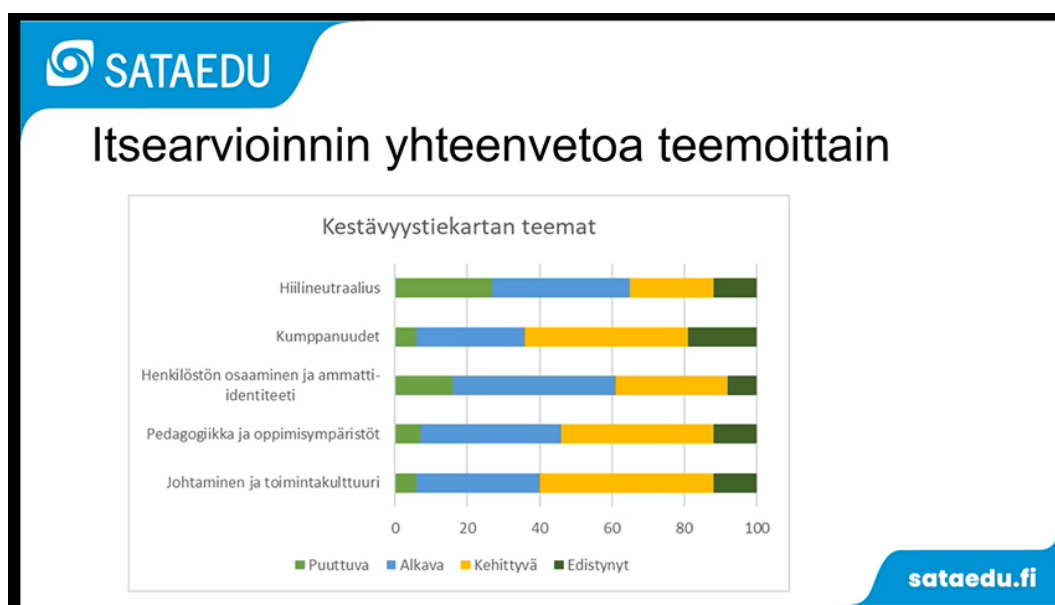
Det är mycket positivt att SÖFUK:s klimatplan har blivit godkänd. För projektet hade det varit önskvärt att få den godkänd redan i juni 2023. VASKI-projektets svenskspråkiga material kom dock först den 12 december 2023, vilket var sent med tanke på att projektets slutdatum är den 31 december 2023. Dessa faktorer har tydligt försenat arbetet med YA:s egen hållbarhetskarta, som nu är halvfärdig.

Globala hållbarhetsmål är avgörande att känna till och ger förutsättningar för att hantera de förändringar som sker och behöver ske på arbetsmarknaden och inom yrkesutbildningen. Kompetens är den främsta faktorn för att framgångsrikt uppnå hållbar utveckling, tillväxt och livskraft i Finland. Förnyelse av utbildning och verksamhetskultur blir möjlig när personalen inom yrkesutbildningen förbinder sig till och visar engagemang för att utveckla olika nivåer av hållbarhetskompetens och antar en yrkesidentitet som strävar efter att bygga en hållbar framtid.

Lärarnas yrkesidentitet och dess omvandling kan ses som en social och kollektiv handling, kopplad till det gemensamma vardagsarbetet i skolan. Ledning och förvaltningskulturen är av avgörande betydelse för ett hållbart ledarskap. Detta kräver konkreta resurser för utbildningsanordnare, konsekvent och pedagogiskt ledarskap, möjlig personalfortbildning och andra former av utveckling, i samarbete med näringslivet som stöd för en hållbar utveckling. Personalens kompetens och engagemang inom hållbarhetsområdet bör utvecklas systematiskt och kontinuerligt så att de kan vara förebilder med kompetens som svarar mot kraven i framtidens utmaningar.

VASKI-projektets utvärdering behandlades under veckan. Det är viktigt att alla projektdeltagare lämnar in alla rapporter, dokument och fakturor enligt givna tidsramar för att färdigställa projektets slutrapport.

Taulukko 4. Temavis självutvärdering av hållbarhetskarta, ej slutgiltig. (Vaski.web kuvakaappaus, 2023)

Självutvärdering kommer att ingå i projektets slutrapport, 55 av 61 projektdeltagare har gjort självutvärdering som finns i denna tabell, så den är ännu inte fullständig (Taulukko 4). När jag får VASKI:s slutrapport där alla deltagare svarat så

kan jag jämföra hur långt YA är i förhållande till andra deltagare. Detta ger en uppfattning om hur lång YA har kommit i detta arbete i förhållande till övriga projektdeltagare.

4.33 Vecka 52 YA:s hållbarhetskarta, resultatuppföljning och analys

Under arbetets gång har jag tagit del av de senaste publikationerna, artiklar, handböcker mm. om hållbarhet. Jag har sett hur mycket som verkligen händer och planeras för grön omställning, samt erhållit en fördjupad förståelse för att det är en mycket krävande process tex. professor Lasse Peltonen ”vihreä siirtymä ei onnistu ilman konfliktien ennakointia ja hallinta” och transformativt lärande.

Själva dagboken betraktar och använder jag som ett verktyg för att analysera arbetsprocessen och det kunnande som jag själv och YA erhållit under arbetets gång, men det är också i detta sammanhang viktigt att konstatera att alla deltagare i utvecklandet av modellen för hållbarhetskarta har fått ett större kunnande och att en professionell projektledning tillsammans med utomstående experter har utvecklat en modell som kan vara viktig för yrkesutbildningen också för hela Europa.

Hela arbetet med och mina arbetsuppgifter inom projektet har varit mycket mera omfattande än vad jag inledningsvist kunde föreställa mig. Jag har kunnat använda mina kunskaper, fått arbeta i ett nätverk och erhållit mycket nya kunskaper och fördjupad förståelse. Dessa erfarenheter gör att jag är mycket glad över att få delta i projektet och är nöjd med min egna insats. Lika nöjd är jag inte med att YA:s arbete med vår egna hållbarhetskarta inte är klar inom utsatt projekttid, men jag har förståelse för att yttre faktorer, som SÖFUK:s klimatplan och att svenskspråkig översättning har fördröjt arbetsprocessen.

Jag avser ännu att göra en sista intervju med projektledare Maiju Salonen (VASKI), Henrik Ingo (YA) och A-M Haagensen (YA) för att få deras åsikt om projektets process och resultat.

För YA så behöver jag få veta hur arbetet med hållbarhetskartans färdigställande är tänkt att fortsätta efter projekttidens slut sista december 2023.

Jag behöver också få tillgång till projektets slutrapport som skall vara klar senast i februari 2024 och YA:s deltagarantal i personalfortbildning.

På basen av dagboksanteckningar, teoretisk analys, forskningens syfte och frågeställningar sammanställer jag slutarbetet.

19.1 Möte med Henrik Ingo. 128 av 180 har under år 2023 helt avklarat personalutbildningens hållbarhetskurs. Detta är ett konkret resultat för YA:s arbete med hållbarhetskarta. YA:s arbete med hållbarhetskarta blev ej klart under utsatt projektid, med kommer att fortsätta inom ramen för STAPETSI-projektet.

Taulukko 5. Itsearviointin taulukko. Yhteenveto. LIITE 1 ja 3.

Fråga	Svar YA	SVAR ALLA (62 skolor, en skola har svarat 2 ggr)				
		Puuttuva	Alkava	Kehittyvä	Edistynyt	
1	Kehittyvä	0	12	41	9	Johtaminen ja toimintakulttuuri
2	Alkava	1	21	35	5	Johtaminen ja toimintakulttuuri
3	Puuttuva	1	27	23	11	Johtaminen ja toimintakulttuuri
4	Alkava	15	25	18	4	Johtaminen ja toimintakulttuuri
5	Alkava	2	22	31	7	Johtaminen ja toimintakulttuuri
6	Alkava	5	30	22	5	Pedagogiikka ja oppimisympäristöt
7	Alkava	0	24	32	6	Pedagogiikka ja oppimisympäristöt
8	Alkava	11	32	16	3	Pedagogiikka ja oppimisympäristöt
9	Alkava	0	14	37	11	Pedagogiikka ja oppimisympäristöt
10	Alkava	4	25	29	4	Henkilöstön osaaminen ja ammattiidentiteetti
11	Puuttuva	7	35	18	2	Henkilöstön osaaminen ja ammattiidentiteetti
12	Puuttuva	20	28	12	2	Henkilöstön osaaminen ja ammattiidentiteetti
13	Kehittyvä	4	24	25	9	Henkilöstön osaaminen ja ammattiidentiteetti
14	Edistynyt	0	9	29	24	Kumppanuudet
15	Alkava	3	26	27	6	Kumppanuudet
16	Alkava	4	11	39	8	Kumppanuudet
17	Alkava	7	28	22	5	Kumppanuudet
18	Alkava	13	23	15	11	Hiilineutraalisuus
19	Alkava	17	25	12	8	Hiilineutraalisuus
20	Alkava	18	25	14	5	Hiilineutraalisuus

Jag har gjort en sammanställning av självutvärdering för arbetet med hållbarhetskarta (Taulukko 5). Syftet med utvärderingen som Sataedu har gjort är att kartlägga hur långt alla projektdeltagare kommit i sitt arbete med hållbarhetskarta.

LIITE 1 är yrkesakademin i Österbottens självvärdering och är primära undersökningsdata där jag själv deltagit i utvärderingen. LIITE 3 är sekundära undersökningsdata som jag fått tillgång till av Sataedu. Ur LIITE 3 framgår att 62 deltagare svarat på självvärderingen. Detta konstaterade jag att inte kan stämma när jag närmare granskade forskningsdata, för det finns endast 61 projektdeltagare. Jag kontaktade omgående Sataedu och när de kontrollerade insamlade data så visade det sig att en projektdeltagare svarat på självvärderingen 2 gånger. Det går inte att ta bort en enskild självvärdering som en projektdeltagare svarat på ut den automatiska konfidentiella svarsinsamlingen. Detta gör att den projektdeltagares svar som avgett självvärderingssvar två gånger får en högre påverkan på undersökningsresultatet. Till denna del försvagas undersökningens reliabilitet eftersom det är viktigt att säkerställa att resultaten går att upprepa. Validiteten i datainsamlingen påverkas negativt att det inte säkerställts att endast ett svar kan avges från en projektdeltagare. Hur respondenten uppfattar frågeställningar och hur denne analyserar sin egen organisations verksamhet försvagar validiteten.

Det har varit viktigt att kritiskt granska resultat av projektet och jag är tillfreds med att jag upptäckte att en projektdeltagare svarat på undersökningen två gånger. Svaresresultaten överraskar mig speciellt hur olika långt olika projektdeltagare hunnit med hållbarhetsarbetet i sin egna organisation. Detta visar på att några har hunnit förverkliga målsättningarna, vilket i sin tur påvisar att det är helt realistiskt att förverkliga målsättningarna för yrkesutbildningens olika hållbarhetsmål. Till detta är det nödvändigt att fortsätta och förverkliga målsättningarna.

Ur Taulukko 5 framgår hur Yrkesakademin i Österbotten har svarat på självvärderingen i förhållande till alla projektdeltagare. Ett sammandrag av frågorna i självvärderingen (Taulukko 6) ger en helhetsbild av frågeställningarna. Detta analyserar jag närmare i slutsatserna i slutarbetet.

Taulukko 6. Itsearvioinnin kysymykset, kooste (LIITE 1).

Fråga	Frågeställning
1	Ylläpidämme ja kehitämme rohkeasti osaamistamme ja ymmärrystämme kestäväen tulevaisuuden rakentamisesta ja sen merkityksestä ammatillisessa koulutuksessa.
2	Mahdollistamme ja varmistamme koko henkilöstön ja opiskelijoiden osallisuuden kestävyystyössä.
3	Olemme asettaneet organisaatiomme kestävyystyölle tavoitteet, ja työtä edistetään, seurataan, mitataan ja raportoidaan systemaattisesti.
4	Sisällytämme kestäväen kehityksen tavoitteet läpileikkaavasti henkilöstöjohtamiseen kuten rekrytointiin, perehdytykseen ja kehityskeskusteluihin.
5	Viestimme oppilaitoksen kestävyystyöstä sisäisesti ja ulkoisesti.
6	Meillä on pedagogiset linjaukset, jossa määritellään kestävyysosaamisen kartuttaminen.
7	Koulutusalamme tunnistavat oman alansa kestävyyshaasteet ja edistävät kestävyysratkaisuja pedagogisin, ohjauksellisin ja koulutuksellisin menetelmin.
8	Meillä on selkeä kestäväen kehityksen osaamispolku, jonka toteutumista seuraamme.
9	Kehitämme aktiivisesti ratkaisuja pedagogiikkaan ja investoimme oppimisympäristöihin, joilla vastataan tulevaisuusosaamisen tarpeisiin.
10	Ennakoimme tulevaisuuden kestävyysosaamistarpeita.
11	Painotamme osaamisen kehittämisessä yhteiskuntaa uudistavaa systeemistä ajattelua ¹ ja tulevaisuusorientaatiota.
12	Varmistamme henkilöstön kestävyysosaamisen arvioinnin, osaamistasokohtaiset kehittämissuunnitelmat ja seurannan systemaattisesti.
13	Resursoimme henkilöstön monipuolisen ja jatkuvan kestävyysosaamisen kehittämisen (esim. koulutukset, tutkinnot, työelämäjaksot, hankkeet ja muu kehittämistoiminta).
14	Toimimme aktiivisesti verkostoissa alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.
15	Kehitämme yhdessä työelämän kanssa alamme kestävää tulevaisuutta hyödyntämällä mm. työelämäjaksoja.
16	Osallistamme alueiden työ- ja elinkeinoelämää koulutussisältöjen kehittämiseen.
17	Vahvistamme systemaattisesti alojen ja koulutusasteiden välistä TKI-toimintaa.
18	Laskemme hiilijalanjälkemme vuosittain ja raportoimme luvut yhteiselle alustalle.
19	Määrittelemme hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistavat toimenpiteet ja niiden aikataulutuksen.
20	Seuraamme toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

5 TULOS

Ammatillisen koulutuksen kestävän tulevaisuuden vision ja tavoitteiden merkitystä muutoksessa sekä muutoksentekemisen prosessia tarkasteltiin vahvistamaan ymmärrystä muutosprosessista käyttämällä GreenCompin viitekehystä (Kuva 4) ja OKKA-säätiön tulevaisuuden indikaattoritaulukkoa (Kuva 6). GreenComp-osaamiset ovat kokonaisuus, jossa eri osaamiset tukevat toisiaan ja rakentuvat toistensa varaan. Yksittäisten osaamisen tason ja laadun tarkastelu voi olla ongelmallista erityisesti, jos kestävyysarvojen ilmentämiseen ja toimivuuteen liittyvät kompetenssit unohtuvat tarkastelusta. VASKI-projektissa oppiminen on prosessi, jonka tavoitteet muuttuvat ja kehittyvät prosessin aikana, ja jossa ei voi etukäteen tietää, mitä opitaan.

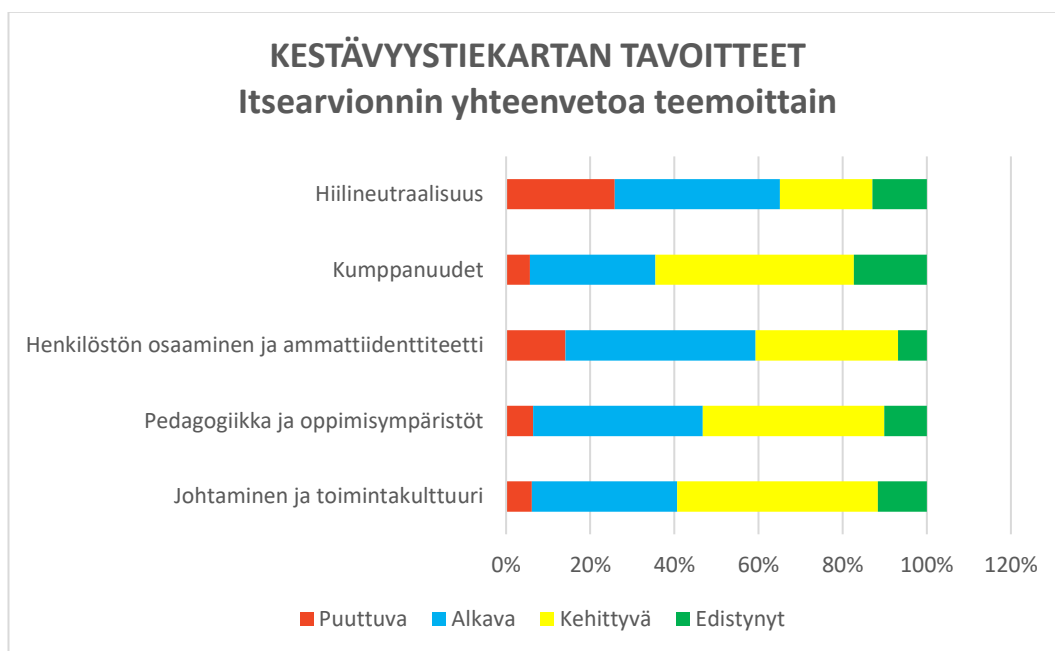
Kestävyyden arvostamiseen liittyvät osaamiset ovat ammattitaidon ydintä. Tavoite on tunnistaa, minkälaiselle luonto- tai ympäristösuhteelle oma ala ja ammatikäytäntö rakentuvat työpaikalla. Ammattikoulutuksen täytyy saada opiskelijat oivaltamaan, millaisia vaikutuksia kestävyyskriiseillä ja kestävyys siirtymällä on heidän opiskelemaansa alaan tai elämäänsä jo nyt ja tulevaisuudessa. Elinkeinoelämän keskusliiton (2024) mallissa kuvaillaan, miten vihreä osaaminen muodostuu. Tietoperustassa kuvataan laadukkaan kestävän ammattikoulutuksen vihreän siirtymän osaamisen- ja koulutustarpeet.

VASKI-hankkeen laatima Suomen ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta (Kestävyystiekartta, 2024) on tärkeä osa laajempaa ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen kokonaisuutta, missä osana tuetaan ammatillisten oppilaitosten toimintakulttuurin muutosta kohti ekologisesti kestävää elämäntapaa ja vahvistetaan koko koulutusorganisaation ilmastonmuutoksen hillintään liittyviä taitoja. Kestävyystiekartta on yhtenäinen toimintamalli ja se luo pohjan ammatillisten koulutusten kestävyystyöhön. Suomen kestävän kehityksen strategian seurannassa todetaan, että VASKI-hanke on esimerkki siitä, miten kestävyyskoulutusta voidaan tehdä onnistuneesti ammatillisissa oppilaitoksissa. (Valtioneuvoston kanslia, 2024. s 11–13)

Opinnäytetyössä olen tutkinut, miten kansallisen ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta luodaan ja mitä keskeisiä osa-alueita se sisältää. Tavoite on ymmärtää, miten se edistää kestävästä kehitystä ja vihreää siirtymää ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteet ja missä vaiheessa toteutukset kouluissa ovat, esitän teema-analyysissä VASKI-projektin itsearviointia (Kuva 29). Tämä on ollut mahdollista tehdä vasta projektin jälkeen, loppuraportin perusteella.

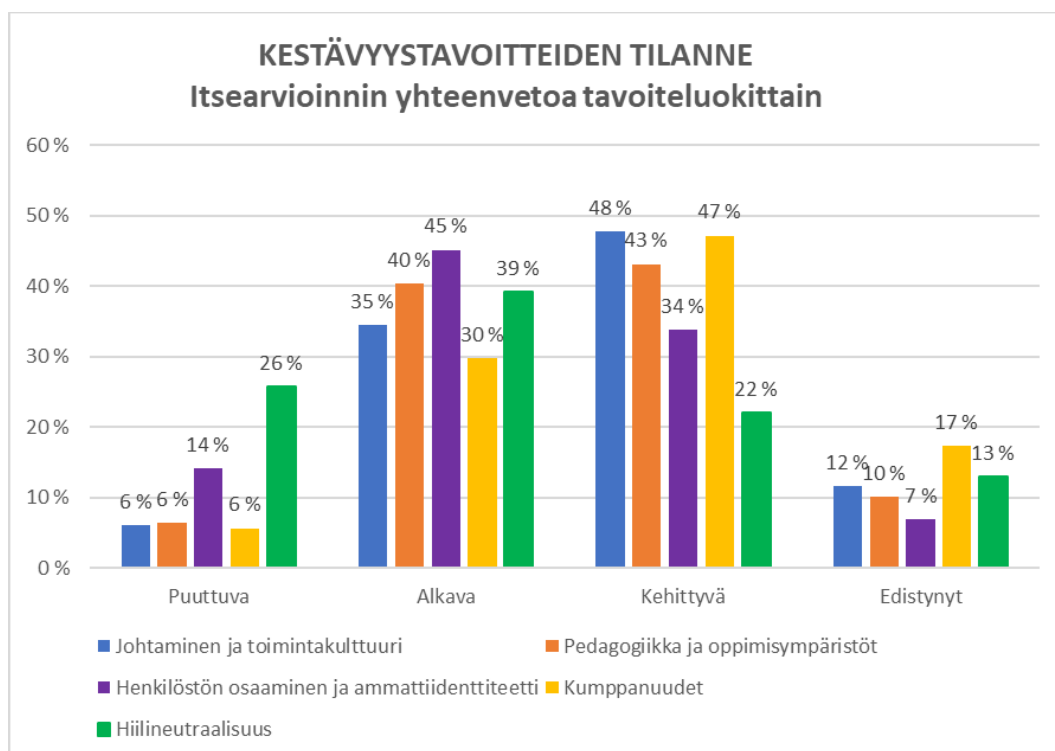
Kestävän toimintakulttuurin määrittely ei ole yksinkertaista eikä yksiselitteistä, mutta opettajuuden tulee olla merkityksellistä sekä opettajille että opiskelijoille, ja tässä avainasemassa vaikuttaa kollegiaalinen oppiminen. Näkemystä ammatillisen opettajan roolista on laajennettava entisestään yksilöllisestä käytännöstä kohti kollegiaalista, alan rajat ylittävää, elinkeinoelämään ja yhteiskuntaan kiinnittävää tehtävää. Vasta silloin voimme luoda koulutusjärjestelmän, jossa opettajilla on juuret, jotka ulottuvat yksittäisen opiskelijan todellisuudesta ammatilliseen koulutukseen ja ympäröivän elinkeinoelämän sekä yhteiskunnan tarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartan itsearviointikyselyssä 8.12.2024 kaikki koulut vastasivat kestävyystiekartan tilanteeseen oman organisaation osalta (LIITE 3). Tarve on saada syvempi näkemys ja tietoa ammattikoulutuksen pedagogisen ja oppimisympäristöjen kehittämisen osaamistarpeesta. Tutkimus perustuu sekundääriaineistoon tiedosta, jonka Sataedu teki Vaski-hankkeen loppuraporttia varten. Luonteeltaan se on ns. formatiivinen kehittävä arviointi, jonka lähtökohtana on auttaa suuntaamaan toiminnan prioriteetteja ja toimenpiteitä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. On huomioitava, että suuri osa ohjelman aikana käynnistetyistä toimenpiteistä on vasta alkuvaiheessa, minkä vuoksi tässä vaiheessa on mahdollista arvioida indikaattorit ja vaikutukset vain rajallisesti.

Kuva 29. Kestävyystiekartan tavoitteet, teemoittain analyysi itsearvioinnista.

Itsearvioinnin vastaukset (LIITE 1 ja 3) teemoiteltiin käyttämällä ammatillisten koulutuksen kestävän valtakunnallisen kestävyystiekartan osa-alueet. Excel-taulukossa oli kaikki kaksikymmentä teemaa erikseen ja kaikki vastaukset analysoitiin ja tulkittiin teemoittain. Tutkimustulokset ovat esitetty Excel-taulukoissa pääteemoittain (Kuva 29). Pääteemat ovat hiilineutraalisuus, kumppanuus, henkilöstön osaaminen ja ammatti-identiteetti, pedagogiikka ja oppimisympäristöt, johtaminen ja toimintakulttuuri. Kaikki 5 teemaa ovat luokiteltu luokkiin puuttuva, alkava, kehittyvä ja edistynyt. Jokaisesta teemasta löytyy vastauksia kaikissa luokissa. Pää-tavoitteessa hiilineutraalisuudesta löytyy eniten puutteita. Pää-tavoitteessa kumppanuudessa löytyy eniten edistyneisyyttä. Tavoitteiden saavuttamisesta voidaan tulkita, että osa kouluista ovat hyvin edistyneitä. Tämä osoittaa, että jotkut ovat ehtineet toteuttaa tavoitteet, mikä puolestaan osoittaa, että ammatillisten koulutusten eri kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttaminen on täysin realistista. (Kuva 30). Koulutuksenjärjestäjät ovat edistyneet hyvin eri tavoin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. Koulutuksenjärjestäjien ja opetushallituksen pitää tehdä paljon töitä saavuttamaan kestävyystiekartan kunnianhimoiset tavoitteet. Tähän vaaditaan tahtoa, aikaa ja rahaa.

Kuva 30. Kestävyystavoitteiden tilanne päätavoiteluokittain. (Puuttuva-alkava-kehittyvä-edistynyt)

Yrkesakademin i Österbotten:in itsearviointi (LIITE 1 ja päiväkirja V 52, Taulukko 5) on primääriaineisto, missä minä itsekkin on ollut mukana vastaamassa. Kestävyystavoitteiden luokittelussa 3 on tasolla puuttuva, 16 alkava, 1 kehittyvä ja 1 edistynyt. Se osoittaa, että kestävyystyö on alkanut. Hiilineutraalisuuslaskenta on alkanut, kumppanuustyö on alkanut, henkilöstön osaaminen ja ammatti-identiteetti vahvistetaan, pedagogiikka ja oppimisympäristöt vahvistetaan ja johtaminen ja toimintakulttuuri kehitetään. Kuinka kehittää Yrkesakademin i Österbotten:ille tasokas ja toimiva kestävyystiekartta VASKI-hankkeessa, on ollut yksi tutkimuskysymys. Vastaus on seuraamalla ohjelmatyöllä kohti oppilaitoksen omaa tiekarttaa. Todettakoon, että se on vielä vaiheessa (Taulukko 5), mutta kaikki edellytykset ovat olemassa kehittää tasokas kestävyystiekartta.

Arvopohja on liitteenä jokaisessa uudistuneessa tutkinnossa. Koulutuksen ja osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat laaditaan tutkinnon kaikkiin osaa-

misaloihin. Päiväkirjassa V 39 ilmenee, että arvopohja liitteenä helposti jää huomaamatta toteuttamissuunnitelmassa ja arvioinnissa. Laadun parantamiseksi ja varmistamiseksi on syytä integroida arvopohja. Se myös takaa, että jokaiselle osaamisalalle saadaan kestävyyttä. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on arjen työkalu, jota opettajat, ohjaajat ja osaamisen arvioijat käyttävät opiskelijan osaamisen arvioinnissa. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on seurata toteuttamissuunnitelman toimivuutta ja tarvittaessa muuttaa suunnitelmaa ja toimintatapoja.

Valinnainen tutkinnon osa, Ilmastovastuullinen toiminta 15 osaamispistettä, puuttuu. Se ei vielä ole käytössä Yrkesakademin i Österbotten:in koulutustarjonnassa. Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskentelemällä ilmastovastuullisesti omalla alallaan. Voidaan kyseenalaistaa, miksei se vielä ole osaamisalana kaikilla koulutusjärjestäjillä. Se vahvistaisi opiskelijoiden mahdollisuus saada syventävää kestävyysosaamista ja on täysin linjassa vihreään siirtymiseen tarpeista ammatillisessa koulutuksessa. Monessa ammattikoulussa sitä tarjotaan ja on yksi ammatillisista tutkinnon valinnaisista osista. (Opintopolku, 2023).

6 POHDINTA

Visio on helppo hyväksyä periaatteellisella tasolla. Sen toteuttaminen käytännössä on jo paljon vaikeampaa. Se pätee myöskin visioon Ammatillinen koulutus 2030 – Kestävän tulevaisuuden rakentaja (Kuva 9) ja visioon ammatillisesta koulutuksesta 2030 – kohti erinomaisuutta (Kuva 6). Suomi on tiiviisti kiinni globaalien toimintaympäristön muutoksissa. Tulevaisuuden rakentaminen samanaikaisesti taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille vaatii kokonaisuuksien hahmottamista ja ymmärtämistä. Meidän on tunnistettava arvoja ja toimintaa, jotka edistävät kestävästä kehitystä paikallisella ja globaalilla tasolla. EU kannustaa opetus- ja koulutusala osallistumaan vihreän siirtymän edistämiseen ja vahvistamaan kestävyysosaamista. Kestävyyskasvatus (Education for Sustainable Development, ESD) käsittelee keskeisiä kestävästä kehityksen kysymyksiä, motivoi ja auttaa ihmisiä arvioimaan sekä muuttamaan käyttäytymistään kestävämmän tulevaisuuden rakentamiseksi. Koulujen arvopohjassa tämä on tärkeä elementti ja kestävä johtajuuden kannalta lähtökohta.

Planetaarinen sosiaalipedagogiikka antaa planetaarisen sosiaalipedagogiikan idean ja kuvaa teorian soveltamista työn tulkinnan ja ammattilaisen toimijuuden uudistumiseen. Työn planetaarinen tulkinta tarjoaa uuden lähestymistavan kestävyysosaamisten kuten GreenComp-viitekehyksen soveltamiselle ja antaa mahdollisuus uudistaa käsityksiä työstä ja ammatillisesta osaamisesta.

Käyttämällä OKKA-säätiön taulukkoa kestävästä tulevaisuuden indikaattori (LIITE 2), joka antaa tarkastelukehysten, voidaan tunnistaa, miten organisaatio heijastaa toiminnassaan olemassa olevaa toisintavaa, tulevaisuutta ennakoivaa ja yhteiskuntaa uudistavaa orientaatiota. Systemisen muutoksen näkökulma korostuu myös tarkasteltaessa, millaista laajempaa toisen asteen koulutusmuutosta VASKI-hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan. Delfoi-menetelmätutkimus on kyselytutkimusta lähestyvä laadullinen menetelmä, jolla pyritään ennustamaan

tulevaisuuden näkymiä ja muutoksia tai saamaan selkoa asioista, jotka ovat epäselviä ja arvaamattomia. OKKA-säätiö on projektin aikana esittänyt tutkimustiedot ja niiden pohjalla projekti on edennyt. Lisätutkimuksena olisi hyvä käyttää Delfoi-tutkimus saadakseen laajempi ja syvempi ymmärtämys, miten ammatillinen koulutus heijastaa toiminnassaan olemassa olevaa toisintavaa, tulevaisuutta ennakkoivaa ja yhteiskuntaa uudistavaa orientaatiota vihreän siirtymän ja kestävän kehityksen projektin jälkeenkin.

Kestävästä elämäntavasta ollaan Suomessa vielä hyvin kaukana, joten kestävyysosaamisten ja –taitojen kartuttaminen on ammatilliselle koulutuksellekin ajankohdainen ja elinikäisen oppimisen haaste. Nykyisessä järjestelmässä monet ristiriitaiset tavoitteemme ja elämäntapamme tarvitsevat kokonaisvaltaista ajatteluna muutosta. Kyselytutkimus paljastaa suomalaisten ristiriitaiset näkemykset vihreään siirtymään (Sweco, 2024). Eturistiriidat ja kiistat voivat jatkossa olla vihreän siirtymän haasteita (Peltonen, L. 2023). Planetaarisen sosiaalipedagogiikan on kuvailtu olevan oppimiseen ja ihmisenä kasvamiseen perustuva vastaus aikamme kriiseihin, jotka kytkeytyvät ekologiseen ja sosiaaliseen todellisuuteen. Teorialle on esitetty sovelluskohteita niin formaalissa koulutuksessa kuin informaalisen oppimisen kentällä esimerkiksi työelämässä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden parissa.

Vihreä osaaminen rakentuu kerroksittain EK:n silppumallissa (Kuva 7). Se on yhdistelmä yleisiä ja digitaalisia valmiuksia sekä työssä tarvittavaa osaamista. Työssä tarvittava osaaminen kysytään mallissa, ja tarkoitus on, että jokainen itse oivaltaa, mitä vaaditaan omassa työssä. Vihreässä osaamisessa korostuvat laaja ymmärrys kestävyysnäkökulmista sekä kyky tunnistaa markkinamahdollisuudet ja mukautua uusiin työmurroksiin.

EK:n vihreää tietoa koskevaa sipulimallia ei ollut vielä olemassa, kun aloitin loppu-työtäni. Päiväkirja viikko 41 esitettiin ensimmäinen versio (Kuva 24) päiväkirjassa. Mallia kehitettiin edelleen (Kuva 7) teoriaosassa. Teoreettisessa osassa olen valinnut korostaa tätä näkemystä tiedosta, joka täydentää viitekehyksiä, kuten OKKA-

indikaattoriviitekehys (LIITE 2) ja Greencomp-viitekehys (Kuva 4). Tämä tarjoaa monipuolisemman kuvan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tarpeista sekä näkemyksestä tiedon roolista vihreässä siirtymässä. Kysymykset siitä, millaista tietoa tarvitaan työssä, muutoksista tiedon kehittymisessä ja kriittisestä osaamisesta nousevat esille. Tämä mahdollistaa lähempänä työpaikkakohtaisia analyysejä, jos tätä käytetään tutkimuskysymyksinä laatu- ja ympäristöjohtamisjärjestelmissä. Lisäksi malli kuvaa, että vihreän tiedon tulisi olla toimiala- ja työkohtaista. Yli puolet vihreästä siirtymästä suoritetaan ammattikoulutetun työvoiman toimesta ja se on olennaista Agenda 21:n toteuttamisessa.

Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla -selvityksestä arvioidaan, että kestävyysajattelu sisältyy kaikkien alojen työtapoihin vuoteen 2030 mennessä, ja osaamisen lisääntyvän joko kulutustottumusten muuttuessa tai toimijoiden muutosjohtajuuden myötä. (Visios, 2023. Sivun 75) On siis korkea aika saada ammatillisten opintojen ylläpitäjät ryhtyä toimeen.

Kestävyyskysymysten pitäisi leikata läpi koko koulutusjärjestelmän, koska koulutus vaikuttaa maailmankuvaan ja sivistykseen. Suomen kestävä kehitysstrategian seurannassa todetaan, että VASKI-hanke on esimerkki siitä, miten kestävyyskoulutusta voidaan tehdä onnistuneesti ammatillisissa oppilaitoksissa. (Valtioneuvoston kanslia, 2024. s 8–13) Se antaa ymmärtää, miten se edistää kestävä kehitystä ja vihreää siirtymää ammatillisessa koulutuksessa, mikä onkin tämän tutkimuksen ydinkysymys.

Kestävyysajattelu ja vihreä osaaminen ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa korostaen kestävä kehityksen periaatteiden merkitystä kuten Agenda 2030. Vihreässä osaamisessa painotetaan ympäristöystävällisiä käytäntöjä ja innovaatioita, jotka ovat keskeisiä kestävyysajattelun toteuttamisessa. Koulutus ja tiedon jakaminen ovat keskeisiä molemmille vastaten työelämän tarpeisiin kestävyden edistämiseksi.

Yrkesakademin i Österbotten:in kestävyystiekarttatyö on jo käynnissä. Koulun teemana 2024 on juuri kestävyys, mikä luo todella hyvät edellytykset ja voi toimia pohjana vielä kehittyneempään kehitystyöhön. Ammatillisten koulutuksen kestävyystiekarttamalli antaa kestävyysmuutoksen tienviittaa. On monta osa-aluetta, joita pitää sisällyttää kehitystyöhön mm. ilmastosuunnitelma, visio, strategia, johtaminen, koulutus, laatu- ja ympäristösystemi, itse seuranta, itsearviointi, tahto, aika ja raha. Valinnainen tutkinnon osa, Ilmastovastuullinen toiminta 15 osp, pitäisi sisällyttää Yrkesakademin i Österbotten:in koulutustarjontaan.

Tästä syntyy itselleni paljon kysymyksiä siitä, kuinka voitaisiin kehittää Yrkesakademin i Österbotten:ille tasokasta ja toimivaa kestävyystiekarttaa VASKI-hankkeessa? Lisäksi on syytä pohtia mitä vaiheita ja toimenpiteitä muutosprosessin läpivienti ja onnistuminen vaativat? Organisaation pitää satsata omistautuneeseen henkilökuntaan, kestävyysjohtamiseen ja yhteyksiin työelämään.

Millaista osaamista tarvitaan tulevaisuuden tavoitteeseen pääsemiseksi? Minulle tulee mieleen sellaiset asiat kuin vihreä osaaminen, kestävyysjohtaminen, pedagogiikka, kumppanuus, tulevaisuusorientaatio, seuranta ja kehitys, oivaltava oppiminen, sosiaalipedagogiikka, toimiva vuorovaikutus, systeemiajattelu, arvopohja integroitu tutkintojen osaaminen alueisiin. Ehkä olisi mahdollista saada jonkinlaista syventyvä ja systemaattista yhteistyötä kolmannen asteen koulutuksen kanssa, erityisesti kestävyysoppimisesta ja henkilöstökoulutuksesta? Ammatillisen osaamisen huippuyksiköt, Centres of Vocational Excellence (CoVE) on yksi yhteistyöesimerkki. CoVE:t edistävät ekologista, sosiaalista ja taloudellista kehitystä Euroopassa vihreällä ja kestäväällä innovaatioprosessilla. Hankkeessa tuetaan ammatillisista opinnoista valmistuvien opiskelijoiden tulevaisuuden työelämävalmiuksia ja työllistymismahdollisuuksia sekä yritysten osaavan työvoiman saantia vahvistamalla innovatiivista, yrittäjämäistä ja kestäväää ajattelutapaa. Ammatillisten opettajien ja opiskelijoiden vihreän innovaation huippuosaamista kehitetään vastamaan elinkeinoelämän osaamistarpeita mm. kouluttamalla opettajia, tuottamalla

uusien koulutussisältöjen ja edistämällä opiskelijoiden yritysyhteistyötä vihreän innovaation kehittämissuunnitelmissa.

Lainsäädäntö edellyttää koulutuksen järjestäjiltä toimivaa laadunhallintajärjestelmää ja laadunhallintaa kaikilla tasoilla. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017) Laatu- ja toimintajärjestelmä on rakenne, jonka avulla johdon määrittelemä laatu- ja tavoitteet viedään systemaattisesti läpi koko organisaation. Käsitettä toimintajärjestelmä käytetään usein, kun halutaan korostaa sitä, että laadunhallinta on kiinteä osa toimintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019. Sivu 54).

EU:n neuvoston suositukseen perustuvat elinikäisen oppimisen avaintaidot pitää ottaa huomioon valmisteltaessa ammatillisten tutkintojen perusteita. Kestävän kehityksen osaaminen on yksi kahdeksasta avaintaidosta. Ammatillista koulutusta ja sen laadunhallinnan kehittämistä ohjaa kansallisten linjausten ohella EQAVET, joka on eurooppalainen laadunvarmistuksen viitekehys.

Ammatillisten koulunjärjestäjien kestävyystiekartta tarvitsee olla osa organisaation laatu- ja ympäristösystemiä. Ilmastolakiin (423/2022) lisättiin maaliskuussa 2023 kunnille velvoite laatia ilmastosuunnitelma, jos koulutusorganisaation omistaja on kunta tai yhteiskunta. Siten kestävyystiekartta pitää olla osana ilmastosuunnitelmaakin. (Ympäristöministeriö, 2023)

Ammatillisen koulutuksen arvoperusta liitetään uudistuneisiin tutkintoperusteisiin liitteenä. Arvoperusta kuvaa, miten tuotettu osaaminen uudistaa ja kehittää yksilöitä, työelämää ja yhteiskuntaa. Ammatillisen koulutuksen pitää antaa valmiuksia yksilöille ja yhteisöille tehdä ratkaisuja eettisen ja kriittisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Osallisuus, aktiivinen toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat ammatillisen koulutuksen toiminnassa. Ammatillinen koulutus pitää edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus,

erilaisuus ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja ne toteutuvat koulutuksessa. Avoimuus luo turvallisuutta ja luottamusta. (Opintopolku, 2024)

Ammatillinen koulutus perustuu työelämän osaamistarpeisiin ja tarjoaa opiskelijan tavoitteisiin ja elämäntilanteeseen sopivia osaamisen kehittämisen tapoja. Henkilökohtaistaminen HOKS:issa (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) on tärkeää. Toimintaympäristöjen muuttuessa ammatit muuttuvat ja jokaisen vastuu osaamisensa kehittämisestä korostuu. Ammatillinen koulutus vastaa yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan osaamistarpeiden muutoksiin joustavasti ja vaikuttavasti. (Opintopolku, 2024)

Ammatillisessa koulutuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys ja rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Ammatillinen koulutus lisää ymmärrystä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Agenda 21 ja GreenComp ovat viitekehykset. Turvallinen työskentely, yrittäjämäinen asenne ja talouden hallinta ovat osa ammattitaitoa. Kansainvälistyminen ja globaali vastuu vahvistuvat. Arvopuusta toteutuu ammatillisen koulutuksen toimintakulttuurissa, osaamisen hankkimisessa ja osoittamisessa sekä oppimisympäristöissä. Vihreän osaamisen merkitys korostetaan ja selkeytetään arvopohjassa ja tarkoitus on, että se toteutetaan jokaisessa työssä. (Opintopolku, 2024) Katson ongelmallisena, että se on vain liitetty liitteenä tutkintoperusteisiin, missä se helposti unohtuu. Ehdotan, että arvopuusta nostetaan jokaiseen tutkintoperusteisiin osaamisalan kuvaukseen, miten osaamisala suunnitellaan ja toteutetaan.

Longan (2014) viiden k-avainsanan ”kunnioita, kuuntele, kiinnostu, kannusta, kiitä” merkitys työlleni on ollut suuri ja sanat ovat antaneet päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön laatimiseen erinomaisen lähtökohdan. Ne ovat kantaneet läpi hankkeen teorian, käytännön toteutuksen ja pohdinnan. Päiväkirjamerkintöjä kirjoitin hyvin suoraan päivittäisiin työtehtäviini liittyen ja välillä olin itsekin ihmeissäni, miten asiat linkittyivät toisiinsa ja mitä haasteita ja onnistumisia työssäni tuli

esiin punaisen langan päivätyöni ja päiväkirjaopinnäytetyön välillä. Olen monta kerta palannut päiväkirjamerkintöihin ja tehnyt oivalluksia niiden avulla. Tämän opinnäytetyön aikana korostui yhteistyön tekemisen ja kehitystyön tärkeys.

Peilaten opinnäytetyön kokonaisuuteen se on yllättävän laaja. Laajan informaation kanssa on ollut haasteellista arvioida, mikä on ollut ajallisesti relevanttia ka-dottamatta omat tunteet. Olen yrittänyt ajatella kriittisesti, tarkistaa onko tämä oleellista ja miten se liittyy tutkimuskysymyksiin. Oma arviokykyni on ollut koetuk-sella, ja olen huomannut, että normaali työaika ei ole riittänyt oivaltamiseen. Oma haasteensa on ollut, että VASKI-projektin työkieli on ollut suomi ja Yrkesakademin i Österbotten:in työkieli ruotsi. Se on vaatinut lisätöitä, ja mahdollisesti käännöksiä ei aina tulkita samalla tavalla. Itse opinnäytetyöprosessi on ollut läsnä viikot 10–52 vuonna 2023 koko ajan. Olen oppinut paljon ja ammatti-identiteettini on kas-vanut. Tutkimuksen luotettavuudella eli reliabiteetillä tarkoitetaan sitä, kuinka toistettavasti tutkimuksen tulokset voidaan esittää. Tutkimuksen reliabiteetti olisi voinut olla korkeampi, jos tutkimusaineistoa olisi kerätty pidemmältä ajalta jo VASKI-projektin alusta.

Tässä tutkimuksessa oli käytännön validiteetti, eli siitä on käytännön hyötyä työn-antajalle, sillä kehitystyön päämäärät ovat oikeita haasteita. Tutkimuskysymykset osoittautuivat oikeiksi, ja tällä tutkimusmenetelmällä saatiin osittaiset vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Yrkesakademin i Österbotten:in oma kestävyys-tiekartan luomisen prosessi on vielä kesken. Tämä autoetnografinen tutkimus eli tutkijan omiin havaintoihin ja muistiinpanoihin perustuva tutkimusmuoto oli hyvä ja oikea vaihtoehto tämän tutkimusongelman tarkistamiseen. Minulle osallistu-vana suorittajana muodostuu hyvä käsitys prosessin haasteista. Tutkimuskysymys-ten asettelu antoi hyvän pohjan ongelmien analysoimiselle, joten varsinainen tut-kimusongelma oli vahvasti läsnä ja mielessä koko tutkimuksen tekemisen ajan. Tutkimuksen empiiriset havainnot kohdistuivat ajallisesti hyvin tutkimusongelman

ytimeen, missä myös on löydetty korkeatasoisia lähteitä, ja se on hyvin ajankoh-
tainen. Tutkimusta voidaan siis pitää onnistuneena, sillä se toteutettiin suunnitel-
man mukaisesti.

LÄHTEET

- Bianchi, G., Pisiotis, U., CabreraGiraldez, M., 2022. GreenComp – Eurooppalainen kestävä kehityksen osaamiskehys. Kestävä kehitys koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Bacigalupo, M., Punie, Y. (toimittajat), doi: 10.2760/595099
- Colchester, J. 2019. Viheliäisten ongelmien ratkaiseminen systeemiajattelulla. <https://www.sitra.fi/blogit/viheliaset-ongelmat-systeemiajattelu/> Viitattu 1.10.2023.
- Elinkeinoelämän keskusliitto, 2020. 90 prosenttia jatkuvasta oppimisesta tapahtuu työpaikalla – edelläkävijät avaavat käytäntöjään. <https://ek.fi/ajankoh-taista/uutiset/90-prosenttia-jatkuvasta-oppimisesta-tapahtuu-tyopai-kalla-edellakavijat-avaavat-kaytantojaan/> Viitattu 31.12.2023.
- Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024. Osaaminen vihreän siirtymän perustana. https://ek.fi/wp-content/uploads/2024/01/EK_Osaaminen-vihrean-siirty-man-perustana_final.pdf Viitattu 2.2.2024.
- EU, 2006. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS REKOMMENDATION om nyckel-kompetenser för livslångt lärande (2006/962/EG). eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=DE
- European Council. 2022. Council adopts recommendation to stimulate learning for the green transition and sustainable development. [Council adopts recommendation to stimulate learning for the green transition and sustainable development - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/en/press-communications/22-1000/). Viitattu 1.2.2024.
- European Union. 2023. Vocational Education and Training and the Green Transition- A Compendium of inspiring practices. doi: 10.2767/183713

Euroopan unionin neuvosto, 2023. Neuvoston päätelmät vihreässä siirtymässä tarvittavista taidoista ja osaamisesta. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7089-2023-INIT/fi/pdf>

Joutsenvirta, M., Laininen, E., Tyni, S. & Korkeakoski, M. 2022. Transformatiivinen oppiminen kestävyysosaamisen tukena. AMK-lehti. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022101161564>.

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Viitattu 11.4.2023.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylä.

Karvi, 2023. Koulutus- ja kasvatustieteiden laadunhallinnan keskeiset elementit. Tiivistelmät 10:2023. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. ISBN 978-952-206-766-1 pdf

Asikainen, E. & Kangastie, H. 2023. Kestävän ammattikorkeakoulutuksen käsikirja. Lapin ammattikorkeakoulu Oy. Pohjoisen tekijät – Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja 17/2023. ISBN 978-952-316-480-2 (pdf)

Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030> Viitattu 2.4.2023.

VASKI, 2024. Kestävyystiekartta <https://vaski.info/kestavyystiekartta/> Viitattu 28.3.2024

Kestävyyspaneeeli, 2022. Myönteinen tulevaisuus Suomelle. ISBN 978-952-69830-2-8 (PDF)

Koulun korjausopas – Kohti hiilineutraalisuutta <https://koulunkorjausopas.fi/koulu yhteisolle/ohjeet-koulu yhteisöille/> Viitattu 13.4.2023.

- Kukkurainen, M L. 2019. Autoetnografia – päiväkirjaan perustuva tutkimus. LAMK Pro. Saatavissa: <http://www.lamkpub.fi/2019/01/04/autoetnografia---paivakirjaan-perustuva-tutkimus/> Viitattu 2.4.2023.
- Laininen, E., & Salonen, A. O. 2019. Koulutusorganisaatiot yhteiskunnan uudistajina. *Sosiaalipedagogiikka*, 20, 61–72. <https://doi.org/10.30675/sa.80443>
- Laininen, E. & Salonen, A. 2019. Koulutusorganisaatiot yhteiskunnan uudistajina (): <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/80443>
- Laininen, E., & Salonen, A. O. 2023. Planetaarinen sosiaalipedagogiikka uudistaa käsityksiä työstä ja ammatillisesta osaamisesta. *Sosiaalipedagogiikka*, 24, 105–124. <https://doi.org/10.30675/sp.127973>
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. Ammattikoululaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2017/20170531> Viitattu 14.8.2023
- Launikari, M. 2023. Vihreästä osaamisesta hyötyvät yksilö, työelämä ja yhteiskunta. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023042638931>
- Lonka, K. 2014. Oivalta oppiminen. ISBN 978-951-1-28993-7
- Ympäristöministeriö, 2023. Handbok för beredning av kommunens klimatplan. Miljöministeriets publikationer 2023:25. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-430-7>
- Mykrä, Niina. 2021. Peruskoulu ekologista kestävyyttä edistämässä- Toiminnan-teoreettinen tutkimus koulun monitasoisesta muutoshaasteesta. Tampereen yliopiston väitöskirjat 384. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1878-9>
- Ohjaan.fi-verkosto. [Ohjaan.fi | Tukea ja työvälineitä työelämässä oppimisen ohjauseen.](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&)<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&>

cd=&ved=2ahU-KEwi268H5mueECAxAIHcYXAVIQFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fohjaan.fi%2F&usg=AOvVaw2jfon12dy8SDAARR7uIMxR&opi=89978449. Viitattu 7.12.2023.

OKKA-säätiö, 2020. Ammatillisten oppilaitosten kestävä tulevaisuuden indikaattori. Noudettu 15.04.2023 osoitteesta: <https://koulujaymparisto.fi/haesertifikaattia/ammattilliset-oppilaitokset/kestavan-kehityksen-kriteerit/>

Opetushallitus, 2021. Transformatiivinen koulutus - koulutus muutoksen väli-
neenä. Oppaat ja käsikirjat 2021:6. ISBN 978-952-13-6786-1 (pdf)
Alkuperäinen julkaisu: Transformative Education Bridging Education for
Change Written by Dr. Jana Arbeiter and Dr. Maja Bučar

Opetushallitus, 2022. Laatu ja kestävä kehitys yhdessä. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kest%C3%A4v%C3%A4%20kehitys%20osana%20laadunhallintaa%2010.10.2023.pdf>

Opetushallitus, 2023. Laaja-alainen osaaminen 2030-luvulla. Laaja-alaisen osaamistarpeiden kehitys vuoteen 2030 mennessä. Osaamisen ennakoitintilaisuuden 2021–2024 tuloksia. Raportit ja selvitykset 2023:1. ISBN 978-952-13-6885-1 (pdf)

Opetushallitus. Tiedote 6.6.2023. Kestävä talousmetsien käsittely on keskeistä metsäalan ammatillisen osaamista. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/kestava-talousmetsien-kasittely-keskeista-metsaalan-ammattilaisen-osaamista>

Opetushallitus, 2024. Työelämätoimikuntien uusi toimikausi käynnistyi. [Työelämätoimikuntien uusi toimikausi käynnistyi | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) Viitattu 20.1.2024

- Opetus ja kulttuuriministeriö, 2023. Ammatillisten tutkintojen kehittäminen Työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2023:38. ISBN pdf: 978-952-263-738-3
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019. Kohti huippulaatua. Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:29 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-657-7>
- Viiltojärvi, M. 2023. Osaaminen vihreässä siirtymisessä. Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta –webinaari 10.10.23. Noudettu 28.10.2023 osoitteesta <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/VihreaOsaaminen.pdf>
- Opintopolku, 2023. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/ammattillinen-koulutus>. Viitattu 15.6.2023
- Opintopolku, 2024. Arvoperusta. Viitattu 17.2.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/8419761/tekstikappale/8419784>
- Laininen, E. 2022. Oppilaitosten kestävän tulevaisuuden indikaattorit. Taulukko. Ammatillinen koulutus kestävän tulevaisuuden rakentajana. VASKI-hanke, Perho liiketalousopisto 11.3.2022. Seminaari.
- Peltonen, Lasse. 2023. Konfliktien hallinta ei onnistu ilman konfliktien ennakkointia ja hallintaa. Artikkelit 5.10.2023. <https://www.mustread.fi/artikkelit/vihrea-siirtyma-ei-onnistu-ilman-konfliktien-ennakkointia-ja-hallintaa/> Viitattu 21.2.2024
- Salonen, Laininen, Hämäläinen, Sterling 2023a Kuva X PSP. [Planetaarinen sosiaalipedagogiikka - OKKA-säätiö \(okka-saatio.com\)](https://www.okka-saatio.com) Viitattu 24.2.2024
- Salonen, A. O., Laininen, E., Hämäläinen, J. & Sterling, S. 2023b. A Theory of Planetary Social Pedagogy. Educational Theory 73(4). <https://doi.org/10.1111/edth.12588>

Schmit, N. 2023. European skills for future green transmission in form of a roadmap, Vaski tervehdys 8.6.2023.
<https://www.youtube.com/watch?v=NapYwZsnTZA>

Statsrådet, 2023. Ett starkt och engagerat Finland Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering 20.6.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-795-9>

SÖFUK, 2024. Klimatplan 2024-35. Samkommunstyrelsen, 18.12.2023 [Webplan Intra - Klimatplan 2024-2035 godkänd 18.12.2023.pdf - Alla dokument \(sharepoint.com\)](#) Viitattu 18.1.2024

SÖFUK, 2023. Svenska Österbottens förbund för utbildning ock kultur. <https://www.sofuk.fi/index.php/tietoja-meista>. Viitattu 15.9.2023

Sweco, 2024. Tutkimus - Joka kolmas suomalainen ei luota vihreään siirtymään. 15.1.2024. Tutkimuksen data kerättiin Bilendi Oy:n kuluttajapaneelissa 10.11.2023 16.11.2023. Tutkimustulokset saatu 25.1.2024 ja lupa käyttää tiedot opinnäytetyössä. Tutkimus ei ole avoin yleisölle.

Sykli, 2023. Opiskelijan kestävä opintopolku ja kasvu aktiivisen kansalaisuuteen. <https://sykli.fi/sykli/syklin-pedagoginen-ohjelma/> Viitattu 28.4.2023

SÖFUK 2023. MILJÖHANDBOK ISO 14001:2015

Talvio, M. & Klemola, U. 2017. Toimiva vuorovaikutus. (Siv 18-20) ISBN 978-952-451-736-2

Thinglink. N.d. <https://www.thinglink.com/> Viitattu 21.3.2024.

Ekokumppanit. N.d. Tietopaketti ilmastoystävällisestä kouluruokailusta, Ympäristövastuullinen lautasmalli. [PowerPoint Presentation \(ekokumppanit.fi\)](#) Viitattu 28.4.2023.

Utbildningsstyrelsen 2020. Anvisningar och material. Nyckelkompetenser för livslångt lärande i yrkesutbildningen. Bild sida 2.

Utbildningsstyrelsen, 2018. Kvalitetsledning för att visa, bedöma och intyga kunskande inom yrkesutbildningen. Guider och handböcker 2018:7b. ISBN 978-952-13-6533-1 (pdf)

Vaasan ammattikorkeakoulu, 2023. Opinnäytetyöntekijän ohjeet VAMK. Opinnäytetyön eri muodot - Opinnäytetyöntekijän ohjeet VAMK - LibGuides at VAMK University of Applied Sciences. Viitattu 15.11.2023

Dufva, M., Grabtchak, A., Ikäheimo, H.P., Lähdemäki-Pekkinen, J. & Poussa, L., 2021. Vaikuta tulevaisuuteen – Haasta, kuvittele ja toimi. . Sitran selvityksiä 174. ISSN 1796-7112 (PDF) www.sitra.fi

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2017. Syödään ja opitaan yhdessä – kouluruokailusuositus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-722-6>

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta (2017/673). Valtioneuvoston asetus ammatillisesta... 673/2017 - Sädökset alkuperäisinä - FINLEX®

Valtioneuvoston kanslia, 2024. Suomen kestävä kehityksen strategian seurantasivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat. Viitattu 8.3.2024.

<https://shorturl.at/yNT59> [https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/5709755/Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+seuranta+%E2%80%93+Sivistys,+osaaminen+ja+kest%C3%A4v%C3%A4t+el%C3%A4m%C3%A4ntavat+\(1\).pdf/1f840276-f386-3536-9d3d-ec332b9455b8/Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+seuranta+%E2%80%93+Sivistys,+osaaminen+ja+kest%C3%A4v%C3%A4t+el%C3%A4m%C3%A4ntavat+\(1\).pdf?t=1706517213574](https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/5709755/Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+seuranta+%E2%80%93+Sivistys,+osaaminen+ja+kest%C3%A4v%C3%A4t+el%C3%A4m%C3%A4ntavat+(1).pdf/1f840276-f386-3536-9d3d-ec332b9455b8/Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+seuranta+%E2%80%93+Sivistys,+osaaminen+ja+kest%C3%A4v%C3%A4t+el%C3%A4m%C3%A4ntavat+(1).pdf?t=1706517213574)

Valtiovarainministeriö, 2023. Suomen kestävän kasvun ohjelma – vauhtia uudistuksiin ja investointeihin. <https://vm.fi/kestava-kasvu> Viitattu 17.10.2023

Valtionvarainministeriö, 2024. Vihreä siirtymä - Valtiovarainministeriö (vm.fi). <https://vm.fi/vihrea-siirtyma> Viitattu 18.2.2024

Valtioneuvosto, 2023. Vihreän siirtymän osaamis- ja koulutustarpeet VISIOS. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:31. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-463-7>

Vaski-hanke. Etusivu - VASKI - Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus. Viitattu 3.1.2024

VASKI INFO. 2023. På svenska - VASKI - Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus Kuva X. Temagrupper för Vaski-projektet Viitattu 19.5.2023

Vocational Education and Training and the Green Transition. European Commission. ISBN 978-92-68-04413-1 doi: 10.2767/183713

YA 2023. YA:s Handbok för kvalitets- och ledningssystem. (Godkänd 1.8 2023)

Ympäristöministeriö, 2024. Mitä on vihreä siirtymä? <https://ym.fi/mita-on-vihrea-siirtyma> Viitattu 18.2.2024

LIITTEET

LIITE 1. Itsearviointilomake Yrkesakademin i Österbotten. 7.12.2023

Yhteenvetosivu: Ammatillisen koulutuksen kestävyiden itsearviointilomake

1. Taustatiedot

Oppilaitos	Yrkesakademin i Österbotten
Lomakkeen täyttäjän nimi	Henrik Ingo
Sähköposti	henrik.ingo@yrkesakademin.fi
Millä kokoonpanolla itsearvio on laadittu? (esim. kestävä tulevaisuuden ryhmä tai johtoryhmä)	rektor, utvecklingschef, miljöchef, FUI-koordinator och 1 lärare.

Johtaminen ja toimintakulttuuri

2. Ylläpidämme ja kehitämme rohkeasti osaamistamme ja ymmärrystämme kestävä tulevaisuuden rakentamisesta ja sen merkityksestä ammatillisessa koulutuksessa. *

Kehittyvä

3. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Ingår i det pedagogiska programmet, ISO 14001-certifierad. Vision och kommunikation svag.
--	---

4. Mahdollistamme ja varmistamme koko henkilöstön ja opiskelijoiden osallisuuden kestävyystyössä. *

Alkava

5. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Hållbarhetsdag ordnas, studerande medtagna i ISO arbetet. Allas medverkan följs inte upp eller säkras.
--	--

6. Olemme asettaneet organisaatiomme kestävyystyölle tavoitteet, ja työtä edistetään, seurataan, mitataan ja raportoidaan systemaattisesti. *

Kehittyvä

7. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Arbetsmiljömätningar görs och följs upp systematiskt. Mätare finns för ISO 14001. Klimatplanen är under beredning och godkänns förhoppningsvis av styrelsen i december 23 men de mätningarna verkställs inte ännu.
--	--

8. Sisällytämme kestäväen kehityksen tavoitteet läpileikkaavasti henkilöstöjohtamiseen kuten rekrytointiin, perehdytykseen ja kehityskeskusteluihin. *

Puuttuva

9. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Har inte systematiskt varit del av rekryteringsprocessen
--	--

10. Viestimme oppilaitoksen kestävyystyöstä sisäisesti ja ulkoisesti. *

Alkava

11. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

+ Vi var med och skapade konceptet "Hållbarhetsveckan", som numera är en nationell satsning. Men, vi har inte systematiskt framhållit hållbarhetsarbete trots att vi var bland de första med ISO 14001-certifikat samt har hållbarhet i det pedagogiska programmet.

Pedagogiset ratkaisut ja oppimisympäristöt

12. Meillä on pedagogiset linjaukset, jossa määritellään kestävyysosaamisen kartuttaminen. *

Alkava

13. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Ei vastauksia

14. Koulutusalamme tunnistavat oman alansa kestävyysaasteet ja edistävät kestävyysratkaisuja pedagogisin, ohjauksellisin ja koulutuksellisin menetelmin. *

Alkava

15. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Stor variation mellan olika branscher

16. Meillä on selkeä kestävä kehityksen osaamispolku, jonka toteutumista seuraamme. *

Alkava

17. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Ei vastauksia

18. Kehitämme aktiivisesti ratkaisuja pedagogiikkaan ja investoimme oppimisympäristöihin, joilla vastataan tulevaisuusosaamisen tarpeisiin.

*

Alkava

19. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Digitalisering och användning av simulatorer körs fram. Mer behövs och t.ex. vid planering av nytt Närpes-campus kunde mycket mer göras.

Henkilöstön osaaminen ja ammatti-identiteetti

20. Ennakoimme tulevaisuuden kestävyysosaamistarpeita. *

Alkava

21. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Via Vaski-projektet har hela personalen gått grundutbildning i hållbarhet. Vi försöker planera för det eventuella batteri-klustret i Vasa. Eget systematiskt framtidsarbete är dock på låg nivå.

22. Painotamme osaamisen kehittämisessä yhteiskuntaa uudistavaa systeemistä ajattelua¹ ja tulevaisuusorientaatiota². *

¹ Yhteiskuntaa uudistava tarkoittaa sitä, että ei tyydytä vain ennakoimaan todennäköisiä tulevaisuuksia, vaan etsitään vaihtoehtoisia ja toivottavia tulevaisuuksia, joiden toteutumista lähdetään omalla toiminnallaan edistämään. Systeminen ajattelu tarkoittaa sitä, että ymmärretään maailman monimutkaisuus ja asioiden yhteenkuuluvuus, ja otetaan huomioon eri näkökulmat ja vaikutukset.

² Tulevaisuusorientaatio tarkoittaa sitä, että avataan mieli erilaisille mahdollisuuksille ja unelmille, ja pyritään aktiivisesti vaikuttamaan toivotun tulevaisuuden syntymiseen.

Puuttuva

23. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Målbilden är otydlig.

24. Varmistamme henkilöstön kestävyysosaamisen arvioinnin, osaamistasokohtaiset kehittämissuunnitelmat ja seurannan systemaattisesti. *

Puuttuva

25. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Följs inte systematiskt upp, är t.ex. inte ännu del av utvecklingssamtal
--	--

26. Resursoimme henkilöstön monipuolisen ja jatkuvan kestävyysosaamisen kehittämisen (esim. koulutukset, tutkinnot, työelämäjaksot, hankkeet ja muu kehittämistoiminta). *

Kehittyvä

27. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Alla har gått grundutbildning i hållbarhet och vi har en aktiv projektverksamhet även kring hållbarhetsfrågor. DNV auditerar årligen skolan även ur hållbarhetssynvinkel
--	--

Kumppanuudet

28. Toimimme aktiivisesti verkostoissa alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. *

Edistynyt

29. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.	Vi har en med tanke på skolans storlek mycket aktiv projektverksamhet, även internationellt. Vi medverkar i många nätverk och har en positiv inställning till det.
--	--

30. Kehitämme yhdessä työelämän kanssa alamme kestäväää tulevaisuutta hyödyntämällä mm. työelämäjaksoja. *

Alkava

31. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Vi utvecklar och använder Ohjaan.fi Vi kunde dock göra mycket mer.

32. Osallistamme alueiden työ- ja elinkeinoelämää koulutussisältöjen kehittämiseen. *

Alkava

33. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Känns som om vi inte riktigt hinner göra det såsom vi borde. Några goda exempel finns dock.

34. Vahvistamme systemaattisesti alojen ja koulutusasteiden välistä TKI-toimintaa. *

Alkava

35. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Samarbete finns med Novia Yrkeshögskola. FUI-koordinatorstjänst är inrättad. Söker sina former och är nog i barnskor ännu.

Hiilineutraalius

36. Laskemme hiilijalanjälkemme vuosittain ja raportoimme luvut yhteiselle alustalle. *

Alkava

37. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Arbetet har påbörjats och blir systematik då styrelsen godkänner den klimatplan som gjorts delvis tack vare Vaski-projektet.

38. Määrittelemme hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistavat toimenpiteet ja niiden aikataulutuksen. *

Alkava

39. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle.

Ei vastauksia

40. Seuraamme toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta. *

Alkava

41. Perustelu

Vapaavalintainen ja -muotoinen perustelu tason valinnalle. Via ISO-ledningssystemen ja, mer på kommande.

LIITE 2

Taulukko 3. Ammatillisten oppilaitosten kestävän tulevaisuuden indikaattorit. OKKA-Säätiö vahvistettu 12.2.2020

	Indikaattori	Olemassa olevaa toisintava	Tulevaisuutta ennakoiva	Yhteiskuntaa uudistava
OPETUS	1. Koulutuksen toteutus	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana työelämän nykyiset vaatimukset • Toteutuksena henkilökohtaistaminen • Tavoitteena ammatissa toimiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana toimintaympäristön muutos • Toteutuksena kestävyysosaamisen painotus • Tavoitteena kestävä elämäntapa ja globaalivastuu 	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtökohtana globaalisuus ja kestävyys • Toteutuksena tulevaisuuden osaamiskokonaisuudet • Tavoitteena yhteiskunnan uudistaminen
	2. Kestävyystaitojen oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä ammatin perustiedot ja -taidot • Näkökulmana työprosessi ja työympäristö • Oppiminen toimintatapoja harjoittelemalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennus ajattelun taitoihin ja yhteisötaitoihin • Näkökulma avartuu yhteiskuntaan • Oppiminen toimintatapoja kehittämällä 	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennus ekososiaaliseen sivistykseen • Näkökulma avartuu globaaliin ulottuvuuteen • Oppiminen innovoimalla uudistavia ratkaisuja
	3. Oppimis-ympäristöt	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristöt tukevat heikosti kestävyyttä • Työpaikkojen kestävyysnäkökohtia ei selvitetä • Opiskelijat sopeutuvat toimintakulttuuriin 	<ul style="list-style-type: none"> • Käytännöt ja teknologia tukevat kestävyyttä • Kestävyystaitoja opitaan työelämän ympäristöissä • Opiskelijat uudistavat oppilaitoksen toimintatapoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuki globaalin kysymysten ymmärtämiselle • Oppiminen tutkimus- ja innovaatioympäristöissä • Opiskelijat uudistavat työpaikkojen toimintatapoja
TOIMINTAKULTTUURI	4. Oppiva yhteisö ja kumppanuudet	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä yksilöiden osaaminen ja oppiminen • Yhteisö mukautuu sääntöihin • Suhde yhteiskuntaan erillinen 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskiössä yhteisön osaaminen ja oppiminen • Oppilaitos uudistuu kriittisen dialogin avulla • Suhde yhteiskuntaan vuorovaikutteinen 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppiminen laajenee verkostoihin • Yhteiskuntaa uudistavat kumppanuudet • Suhde yhteiskuntaan verkostoitunut
	5. Oppilaitoksen ympäristövastuu	<ul style="list-style-type: none"> • Normien vaatimusten täyttäminen • Ympäristö ja eettisyys eivät painotu hankinnoissa • Arjen käytäntöjä muutetaan kestävämmiksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksen kestävä kehityksen tavoitteet • Ympäristö ja eettisyys hankintojen prioriteettina • Ympäristövastuu läpäisevänä toimintatapana 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena oppilaitoksen hiilineutraalius • Oppilaitos osana kiertotaloutta • Kohtuutus toiminnan perustana
	6. Yhteisön hyvinvointi	<ul style="list-style-type: none"> • Normien vaatimusten täyttäminen • Painopisteenä fyysinen ympäristö • Puutteisiin reagointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoiden ja henkilöstön tarpeet • Yhteisöllisyys, osallisuus, moninaisuus • Kehittäminen sidosryhmien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> • Jokaisen saama tuki, arvo ja tunnustus • Kohtaaminen, myötätunto, merkityksellisyys • Alueellista hyvinvointia edistävät kumppanuudet
JOHTAMINEN	7. Oppilaitoksen strategia	<ul style="list-style-type: none"> • Vain johto osallistuu strategiatyöhön • Oppilaitoskeskeisyys • Strategia reagoiva ja säilyttävä 	<ul style="list-style-type: none"> • Prosessi yhteisöä osallistava • Yhteiskuntalähtöisyys • Strategia ennakoiva ja oppilaitosta uudistava 	<ul style="list-style-type: none"> • Prosessi yhteinen kumppaneiden kanssa • Kestävyyslähtöisyys • Strategia yhteiskuntaa uudistava
	8. Johtaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana talous ja tuottavuus • Keinoina vastuut ja seuranta • Heikko vuorovaikutus, yhdenmukaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana toimintaympäristön muutos • Keinoina yhteiset tavoitteet • Yhteydet, vuorovaikutus, moniäänisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaajana kestävä tulevaisuus • Keinoina jaetut arvot ja visiot • Verkostot ja itseorganisoituminen
	9. Henkilöstön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Painotus työn perustiedoissa ja -taidoissa • Kestävyysosaamisen tarpeita ei tunnisteta • Kehittäminen on satunnaista 	<ul style="list-style-type: none"> • Toimintaympäristön tuntemus ja pedagogiikka • Kestävyysosaamisen tarpeita ennakoidaan • Kehittäminen on suunnitelmallista 	<ul style="list-style-type: none"> • Globaalit haasteet ja ekososiaalinen sivistys • Oppilaitos luo uutta kestävyysosaamista • Työ ja osaamisen kehittäminen yhdistyvät
	10. Toiminnan arviointi ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävyysmittareita ei ole määritelty • Kestävyyttä ei arvioida suunnitelmallisesti • Yhteisön osallistuminen kehittämiseen heikkoa 	<ul style="list-style-type: none"> • Sisäiset kestävyysmittarit käytössä • Osallistava arvioinnin ja kehittämisen kulttuuri • Kumppanit oppilaitoksen kehittämisen tukena 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskunnalliset vaikuttavuusmittarit käytössä • Yhteinen arviointi kumppaneiden kanssa • Kestävien innovaatioiden yhteiskehittäminen

LIITE 3

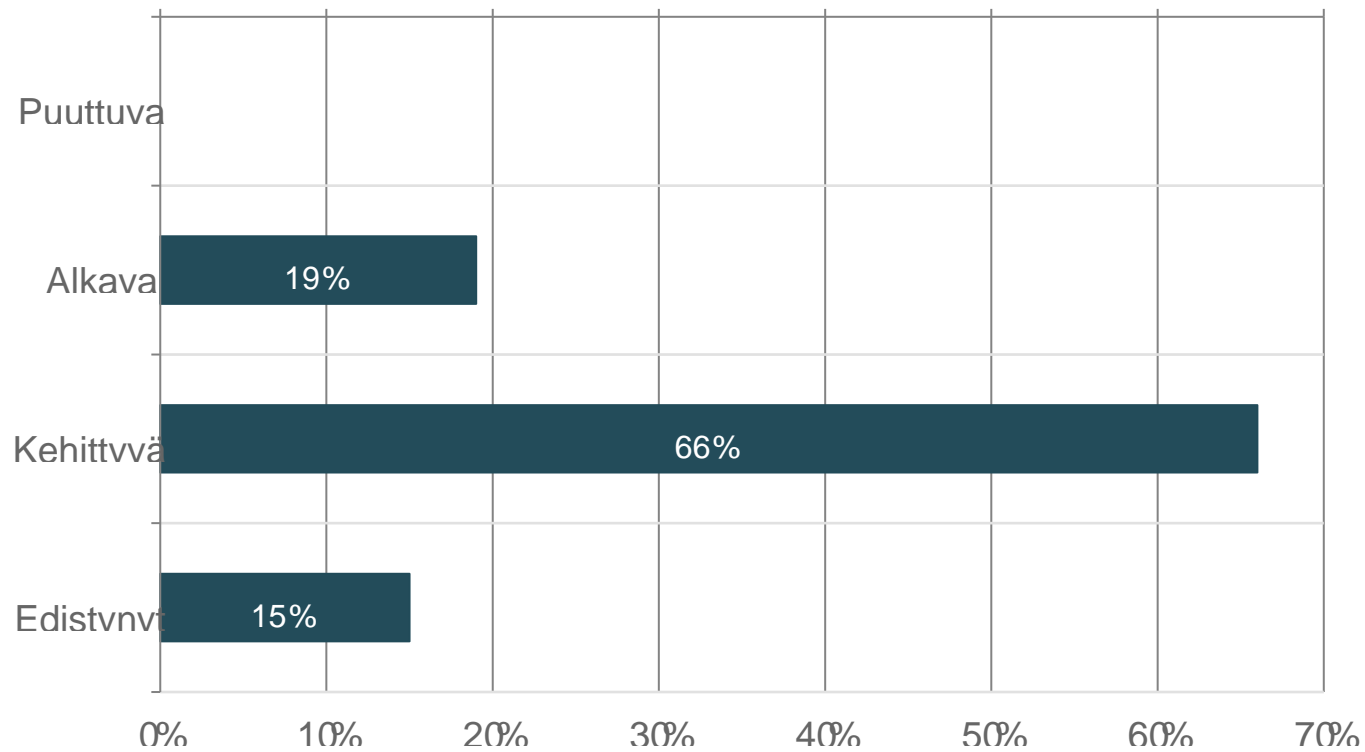
VASKI-vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus -
hanke

Ammatillisen koulutuksen kestävyuden it-
searviointi KOONTI TULOKSISTA

Vastaajien kokonaismäärä: 62

Ylläpidämme ja kehitämme rohkeasti osaamistamme ja ymmärrystämme kestävän tulevaisuuden rakentamisesta ja sen merkityksestä ammatillisessa koulutuksessa.

Vastaajien määrä: 62

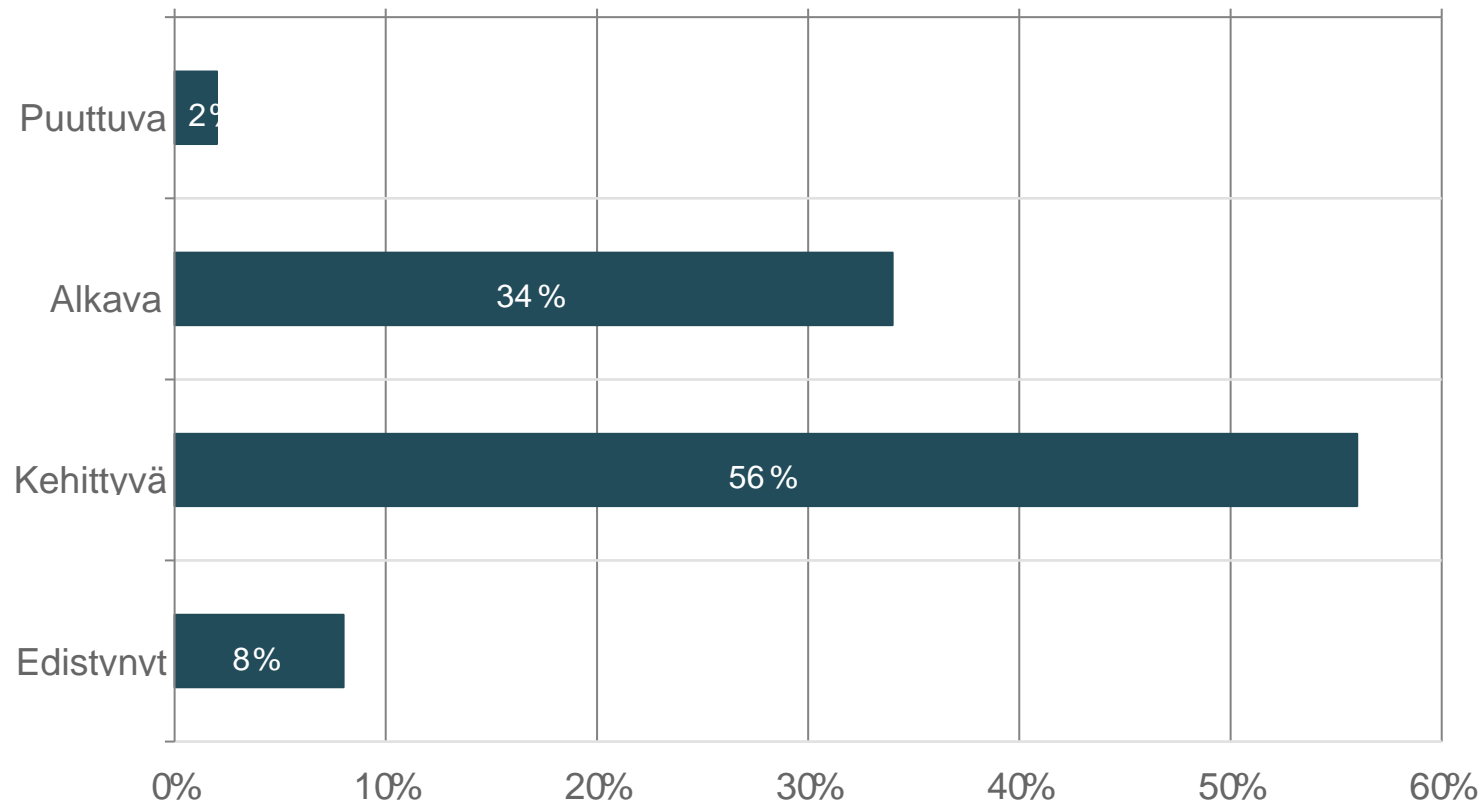
Ylläpidämme ja kehitämme rohkeasti osaamistamme ja ymmärrystämme kestävän tulevaisuuden rakentamisesta ja sen merkityksestä ammatillisessa koulutuksessa.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	0	0.0%
Alkava	12	19.4%
Kehittyvä	41	66.1%
Edistynyt	9	14.5%

Mahdollistamme ja varmistamme koko henkilöstön ja opiskelijoiden osallisuuden kestävyystyössä.

Vastaa: 62

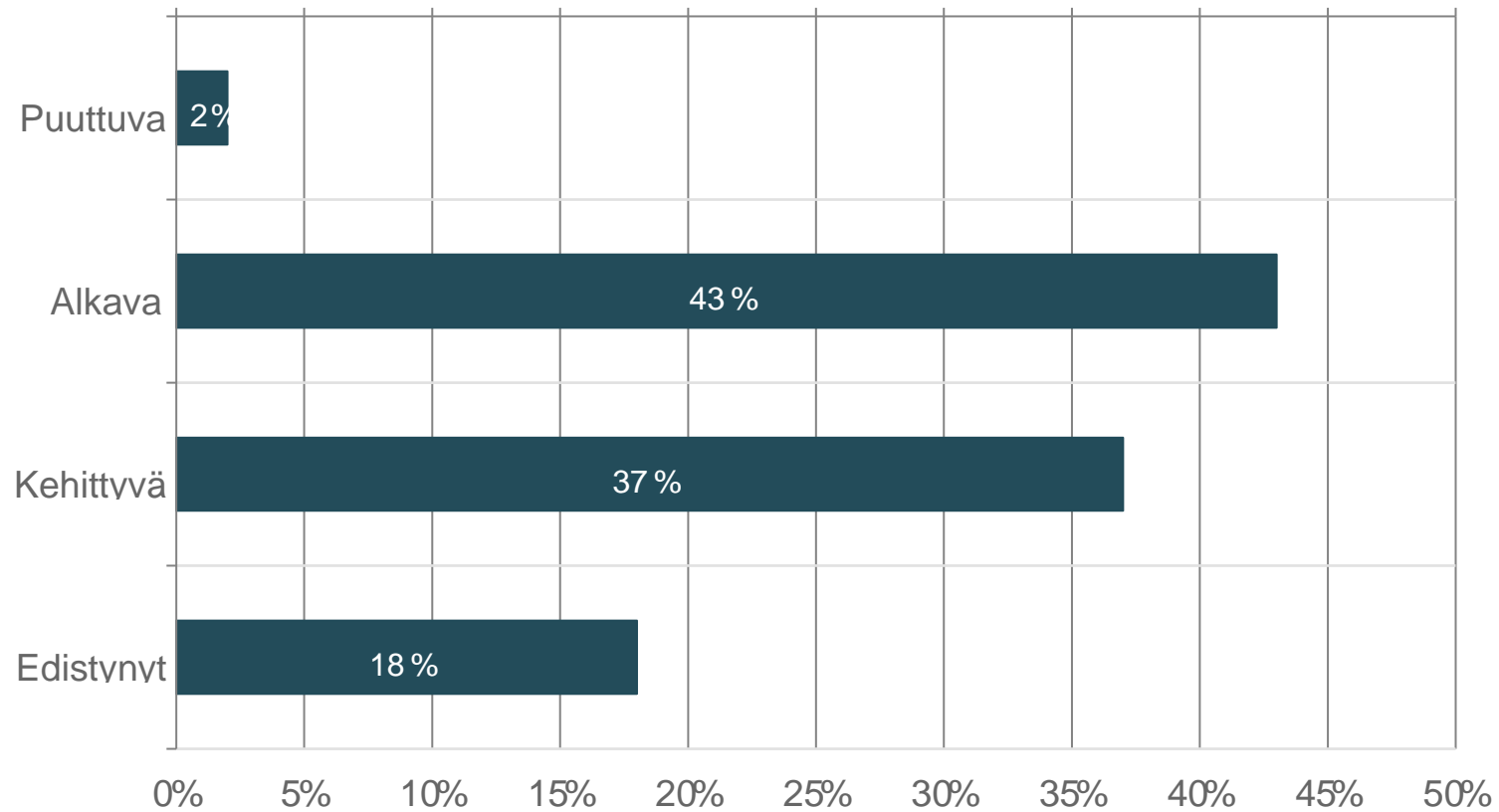
Mahdollistamme ja varmistamme koko henkilöstön ja opiskelijoiden osallisuuden kestävyystyössä.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	1	1.6%
Alkava	21	33.9%
Kehittyvä	35	56.4%
Edistynyt	5	8.1%

Olemme asettaneet organisaatiomme kestävyystyölle tavoitteet, ja työtä edistetään, seurataan, mitataan ja raportoidaan systemaattisesti.

Vastaajien määrä: 62

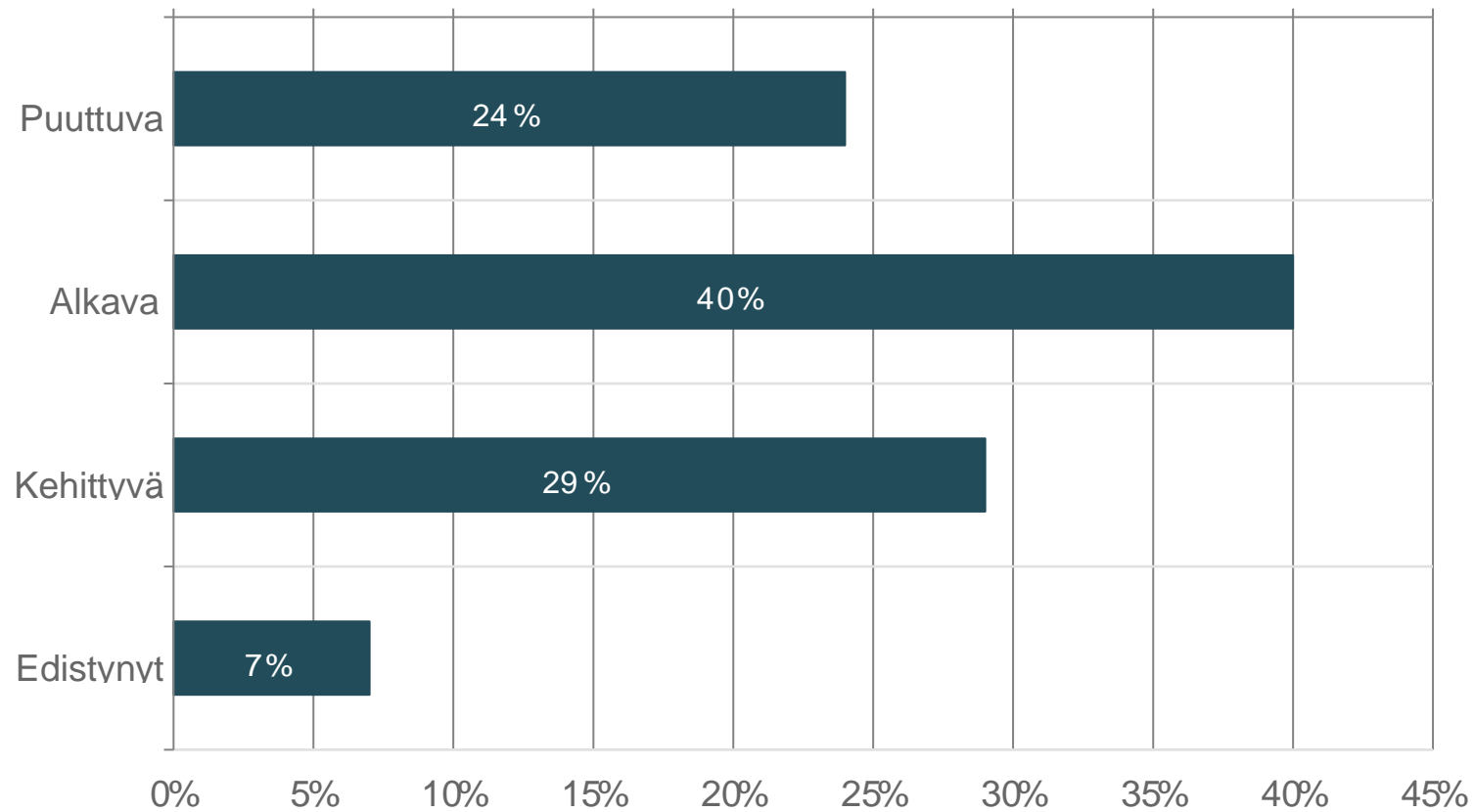
Olemme asettaneet organisaatiomme kestävyystyölle tavoitteet, ja työtä edistetään, seurataan, mitataan ja raportoidaan systemaattisesti.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	1	1.6%
Alkava	27	43.6%
Kehittyvä	23	37.1%
Edistynyt	11	17.7%

Sisällytämme kestävän kehityksen tavoitteet läpileikkaavasti henkilöstöjohtamiseen kuten rekrytointiin, perehdytykseen ja kehityskeskusteluihin.

Vastaajien määrä: 62

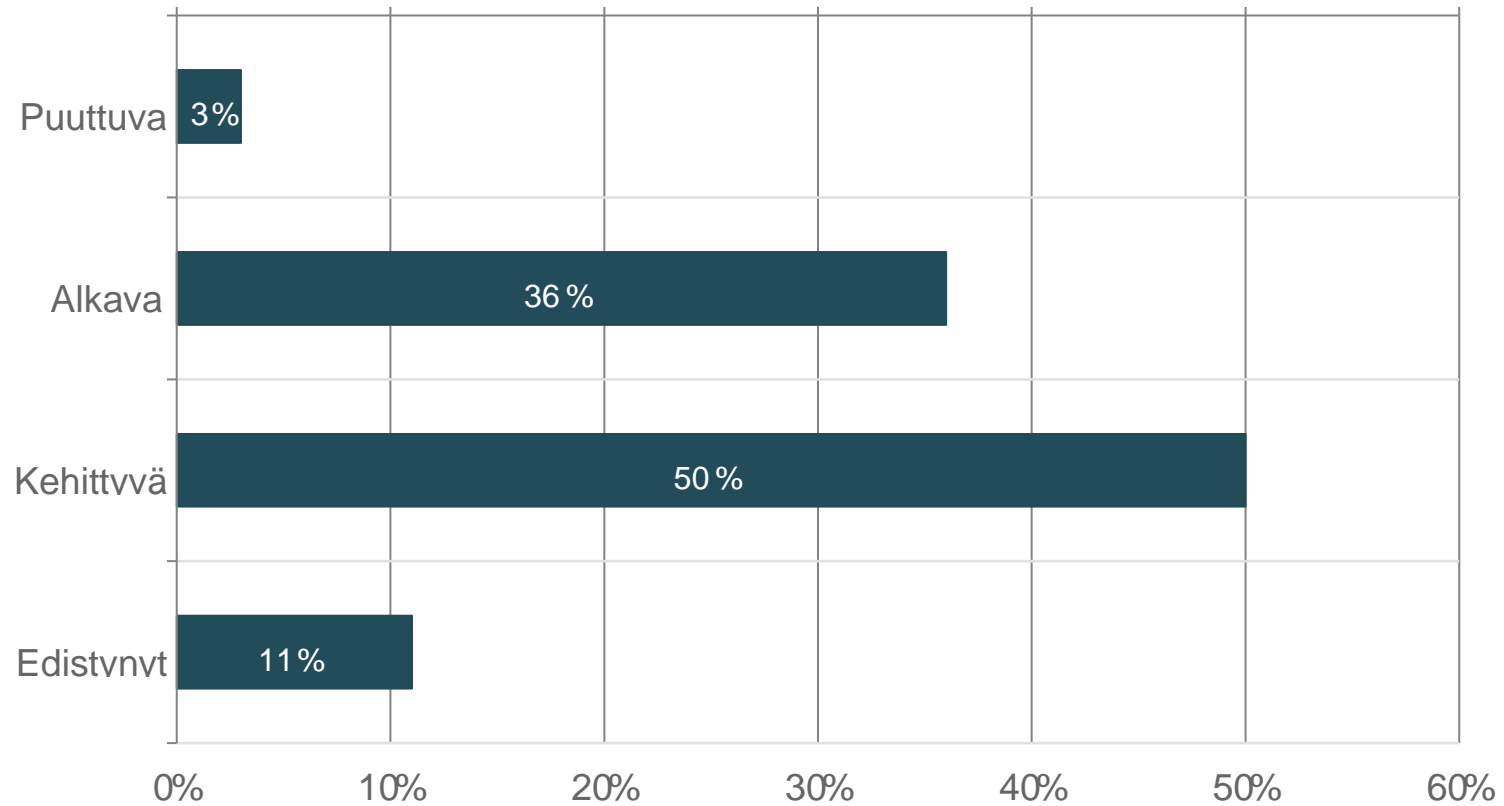
Sisällyttämme kestävän kehityksen tavoitteet läpileikkaavasti henkilöstöjohtamiseen kuten rekrytointiin, perehdytykseen ja kehityskeskusteluihin.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	15	24.2%
Alkava	25	40.3%
Kehittyvä	18	29.0%
Edistynyt	4	6.5%

Viestimme oppilaitoksen kestävyystyöstä sisäisesti ja ulkoisesti.

Vastaajien määrä: 62

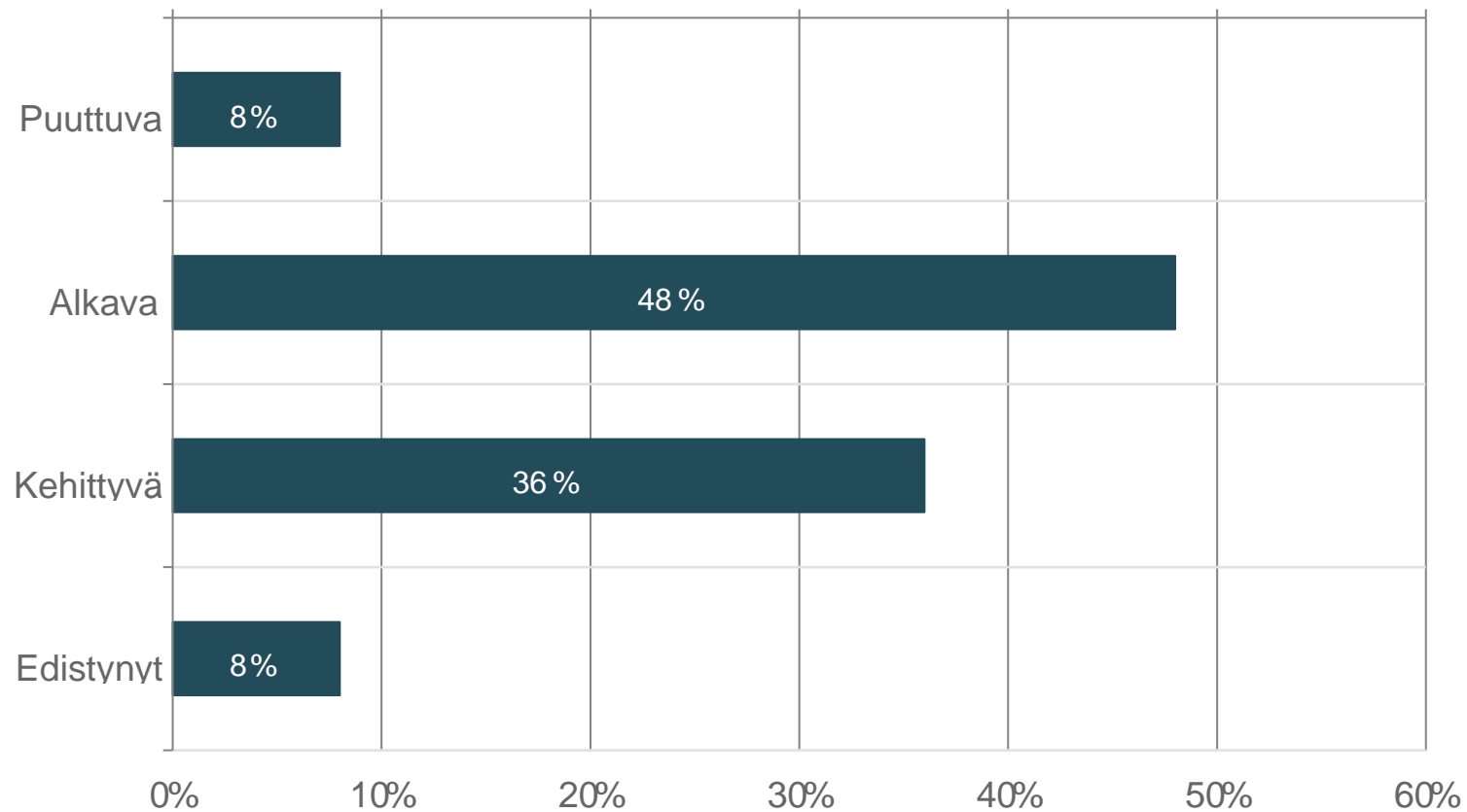
Viestimme oppilaitoksen kestävyystyöstä sisäisesti ja ulkoisesti.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	2	3.2%
Alkava	22	35.5%
Kehittyvä	31	50.0%
Edistynyt	7	11.3%

Meillä on pedagogiset linjaukset, jossa määritellään kestävyysosaamisen kartuttaminen.

Vastaajien määrä: 62

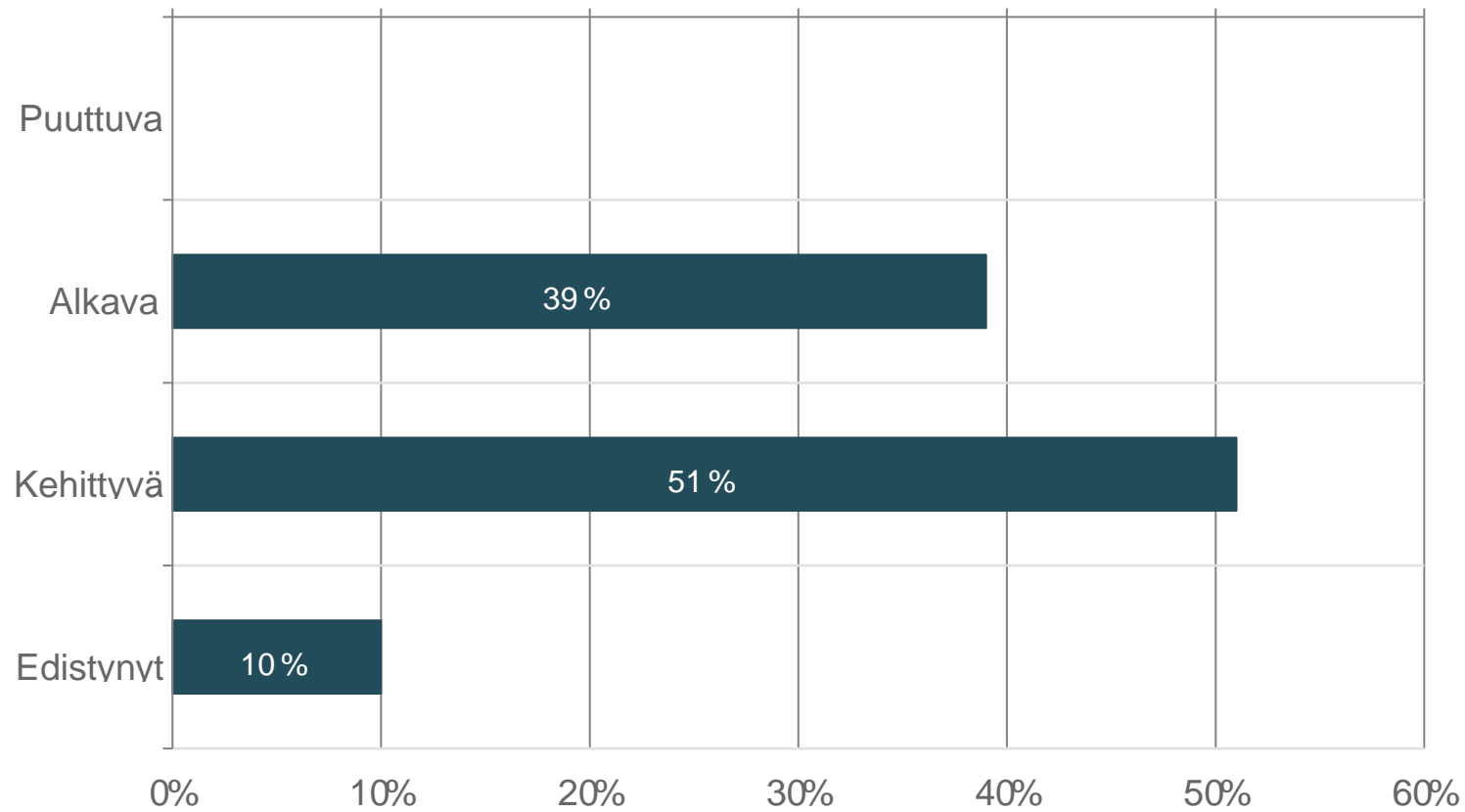
Meillä on pedagogiset linjaukset, jossa määritellään kestävyysosaamisen kartuttaminen.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	5	8.0%
Alkava	30	48.4%
Kehittyvä	22	35.5%
Edistynyt	5	8.1%

Koulutusalamme tunnistavat oman alansa kestävyysaasteet ja edistävät kestävyysratkaisuja pedagogisin, ohjauksellisin ja koulutuksellisin menetelmin.

Vastaajien määrä: 62

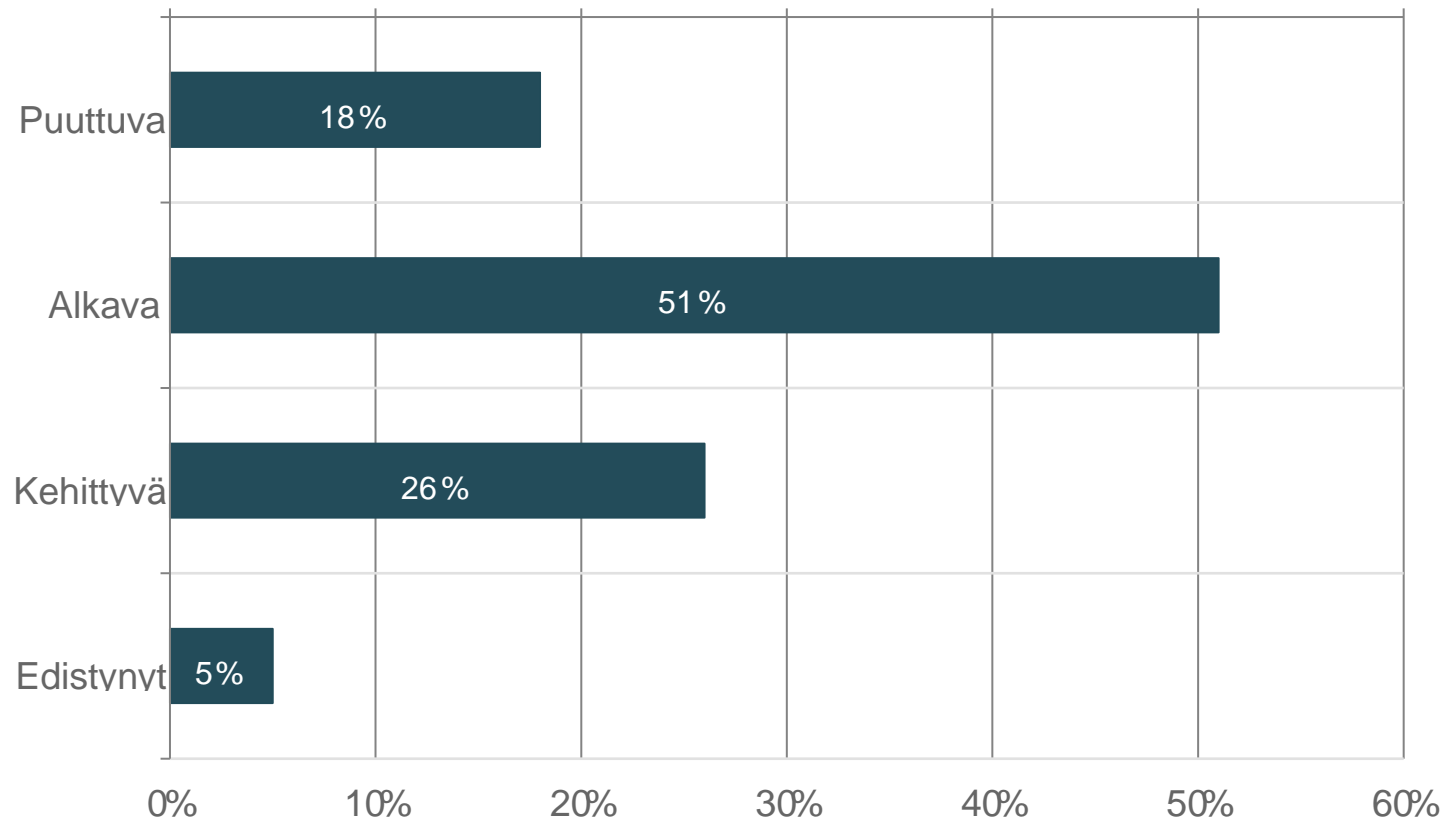
Koulutusalamme tunnistavat oman alansa kestävyysaasteet ja edistävät kestävyysratkaisuja pedagogisin, ohjauksellisin ja koulutuksellisin menetelmin.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	0	0.0%
Alkava	24	38.7%
Kehittyvä	32	51.6%
Edistynyt	6	9.7%

Meillä on selkeä kestävä kehityksen osaamispolku, jonka toteutumista seuraamme.

Vastaajien määrä: 62

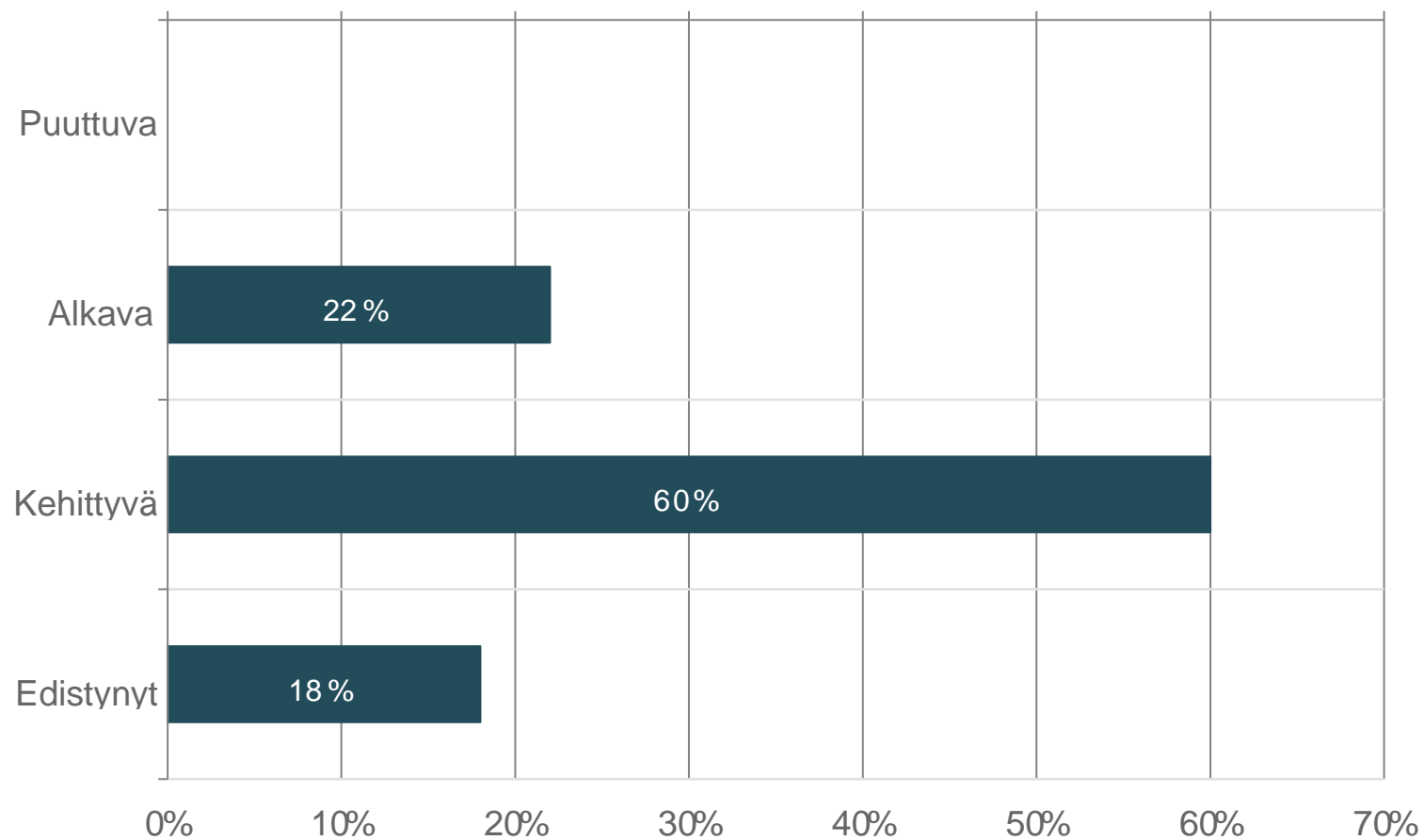
Meillä on selkeä kestävä kehityksen osaamispolku, jonka toteutumista seuraamme.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	11	17.8%
Alkava	32	51.6%
Kehittyvä	16	25.8%
Edistynyt	3	4.8%

Kehitämme aktiivisesti ratkaisuja pedagogiikkaan ja investoimme oppimisympäristöihin, joilla vastataan tulevaisuusosaamisen tarpeisiin.

Vastaajien määrä: 62

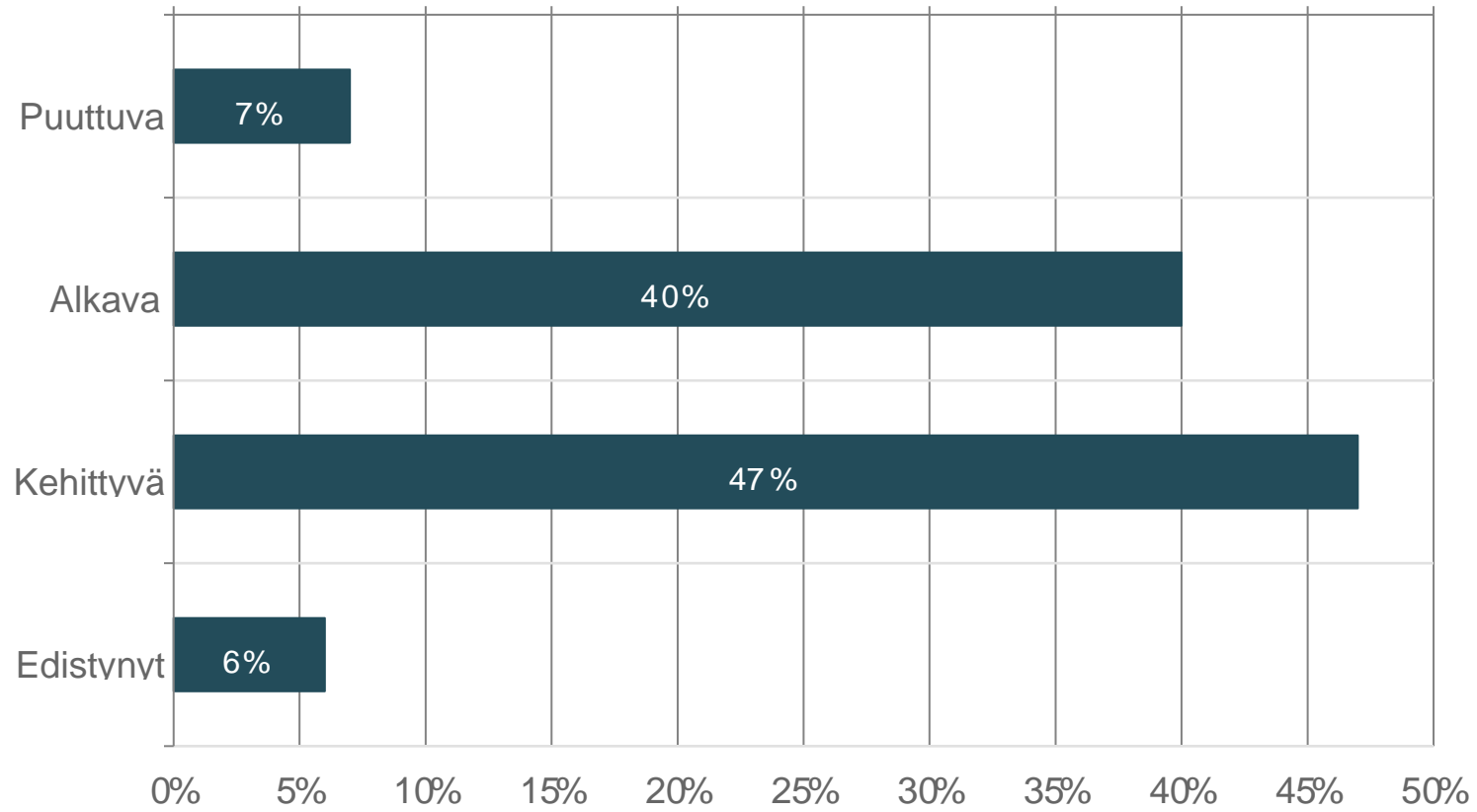
Kehitämme aktiivisesti ratkaisuja pedagogiikkaan ja investoimme oppimisympäristöihin, joilla vastataan tulevaisuusosaamisen tarpeisiin.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	0	0.0%
Alkava	14	22.6%
Kehittyvä	37	59.7%
Edistynyt	11	17.7%

Ennakoimme tulevaisuuden kestävyysosaamistarpeita.

Vastaajien määrä: 62

Ennakoimme tulevaisuuden kestävyysosaamistarpeita.

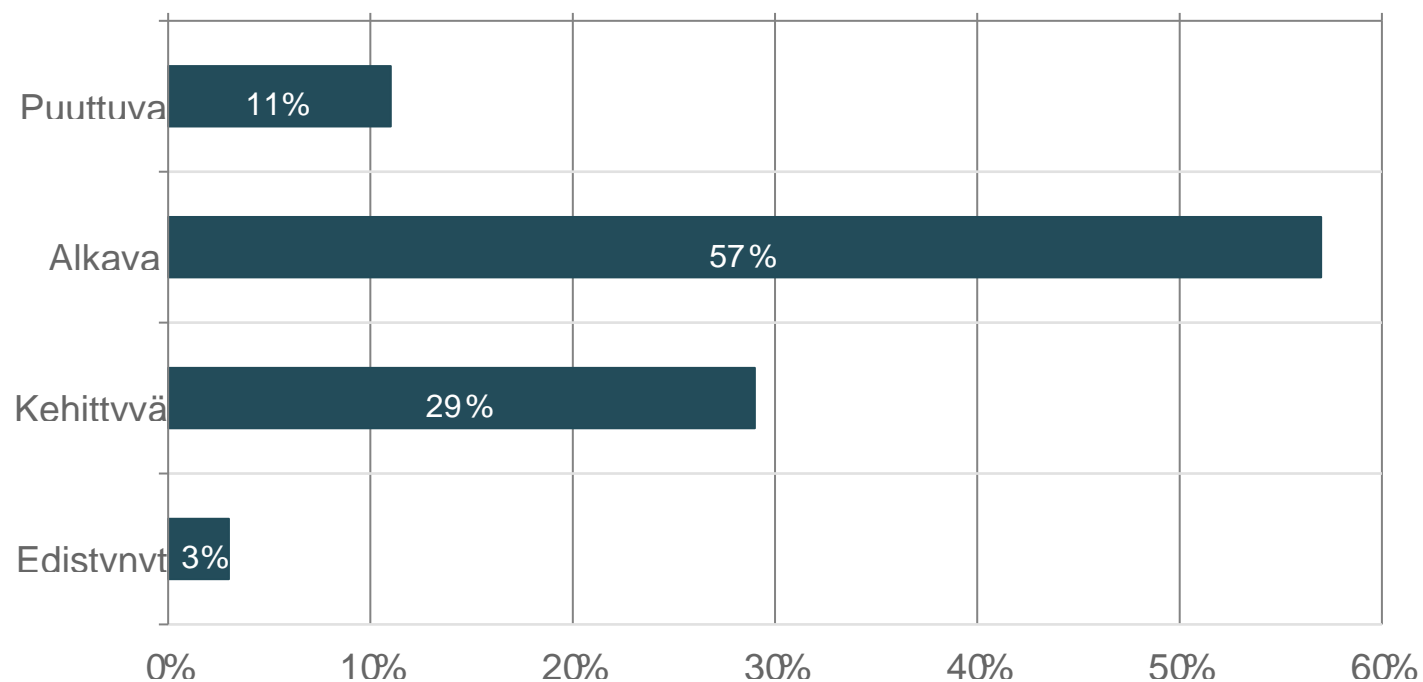
Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	4	6.4%
Alkava	25	40.3%
Kehittyvä	29	46.8%
Edistynyt	4	6.5%

Painotamme osaamisen kehittämisessä yhteiskuntaa uudistavaa systeemistä ajattelua¹ ja tulevaisuusorientaatiota².

¹ Yhteiskuntaa uudistava tarkoittaa sitä, että ei tyydytä vain ennakoimaan todennäköisiä tulevaisuuksia, vaan etsitään vaihtoehtoisia ja toivottavia tulevaisuuksia, joiden toteutumista lähdetään omalla toiminnallaan edistämään. Systeminen ajattelu tarkoittaa sitä, että ymmärretään maailman monimutkaisuus ja asioiden yhteenkuuluvuus, ja otetaan huomioon eri näkökulmat ja vaikutukset.² Tulevaisuusorientaatio tarkoittaa sitä, että avataan mieli erilaisille mahdollisuuksille ja unelmille, ja pyritään aktiivisesti vaikuttamaan toivotun tulevaisuuden syntymiseen.

Vastaajien määrä: 62

Painotamme osaamisen kehittämisessä yhteiskuntaa uudistavaa systeemistä ajattelua¹ ja tulevaisuusorientaatiota².

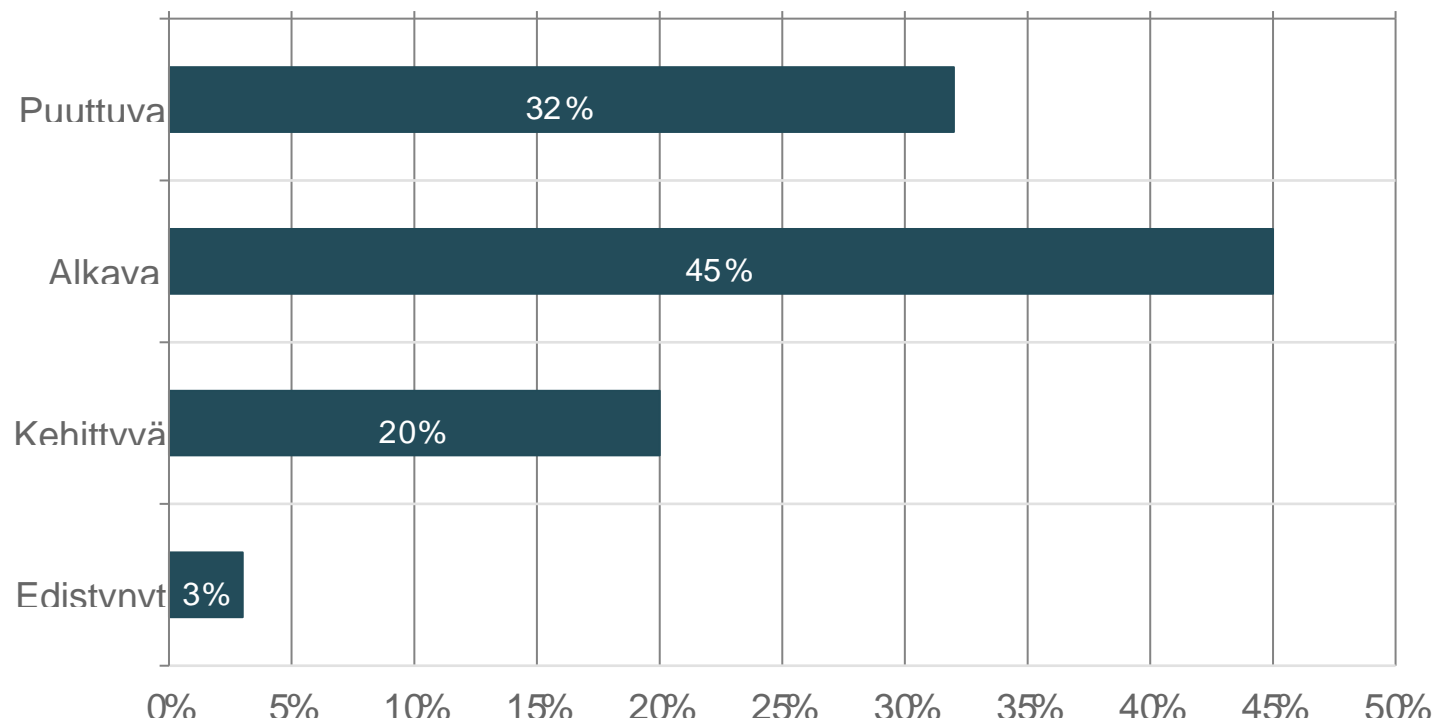
¹ Yhteiskuntaa uudistava tarkoittaa sitä, että ei tyydytä vain ennakoimaan todennäköisiä tulevaisuuksia, vaan etsitään vaihtoehtoisia ja toivottavia tulevaisuuksia, joiden toteutumista lähdetään omalla toiminnallaan edistämään. Systeminen ajattelu tarkoittaa sitä, että ymmärretään maailman monimutkaisuus ja asioiden yhteenkuuluvuus, ja otetaan huomioon eri näkökulmat ja vaikutukset.² Tulevaisuusorientaatio tarkoittaa sitä, että avataan mieli erilaisille mahdollisuuksille ja unelmille, ja pyritään aktiivisesti vaikuttamaan toivotun tulevaisuuden syntyymiseen.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	7	11.3%
Alkava	35	56.5%
Kehittyvä	18	29.0%
Edistynyt	2	3.2%

Varmistamme henkilöstön kestävyysosaamisen arvioinnin, osaamistasokohtaiset kehittämissuunnitelmat ja seurannan systemaattisesti.

Vastaajien määrä: 62

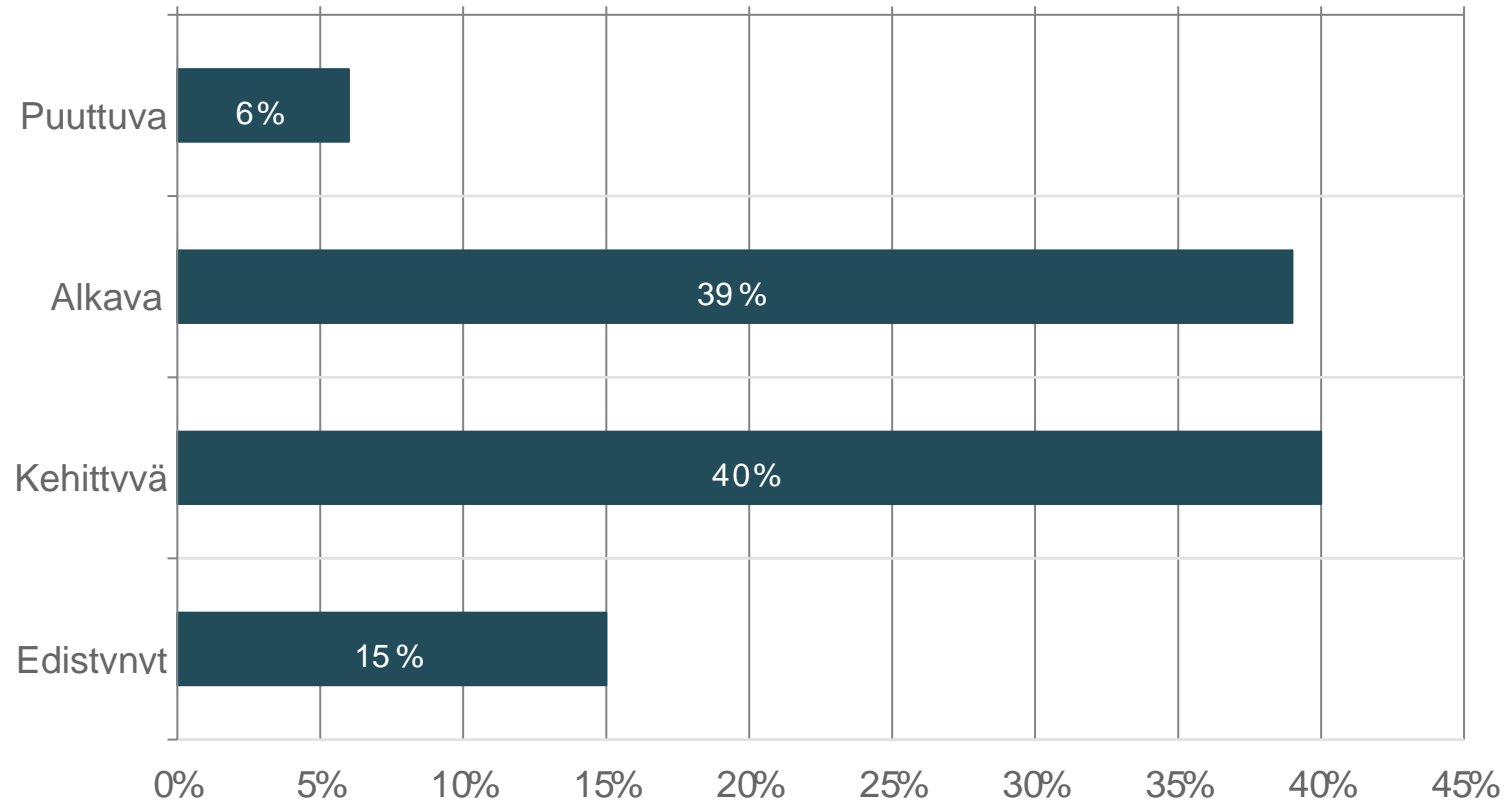
Varmistamme henkilöstön kestävyysosaamisen arvioinnin, osaamistasokohtaiset kehittämissuunnitelmat ja seurannan systemaattisesti.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	20	32.3%
Alkava	28	45.2%
Kehittyvä	12	19.3%
Edistynyt	2	3.2%

Resursoimme henkilöstön monipuolisen ja jatkuvan kestävyysosaamisen kehittämisen (esim. koulutukset, tutkinnot, työelämäjaksot, hankkeet ja muu kehittämistoiminta).

Vastaajien määrä: 62

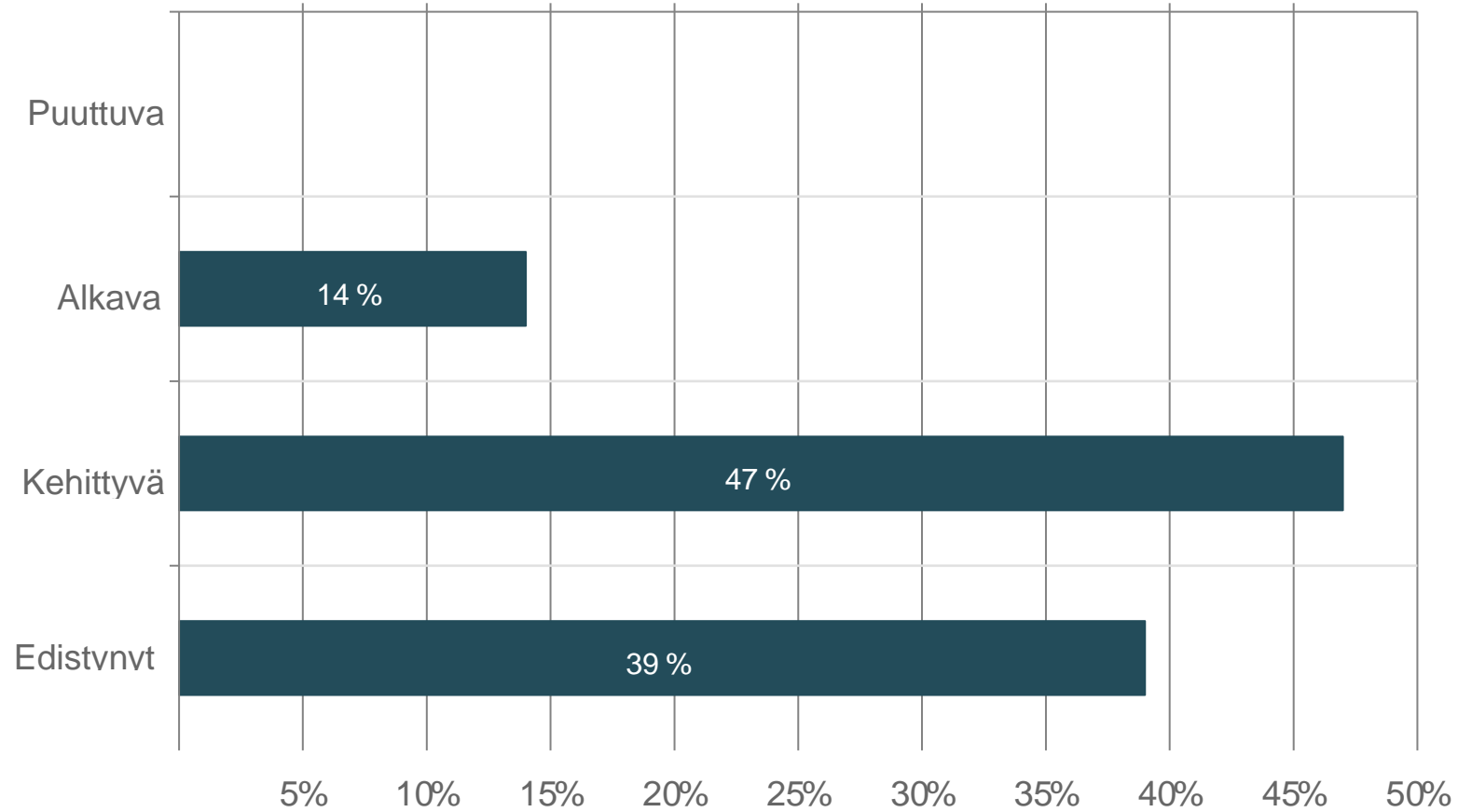
Resursoimme henkilöstön monipuolisen ja jatkuvan kestävyysosaamisen kehittämisen (esim. koulutukset, tutkinnot, työelämäjaksot, hankkeet ja muu kehittämistoiminta).

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	4	6.5%
Alkava	24	38.7%
Kehittyvä	25	40.3%
Edistynyt	9	14.5%

Toimimme aktiivisesti verkostoissa alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Vastaaajien määrä: 62

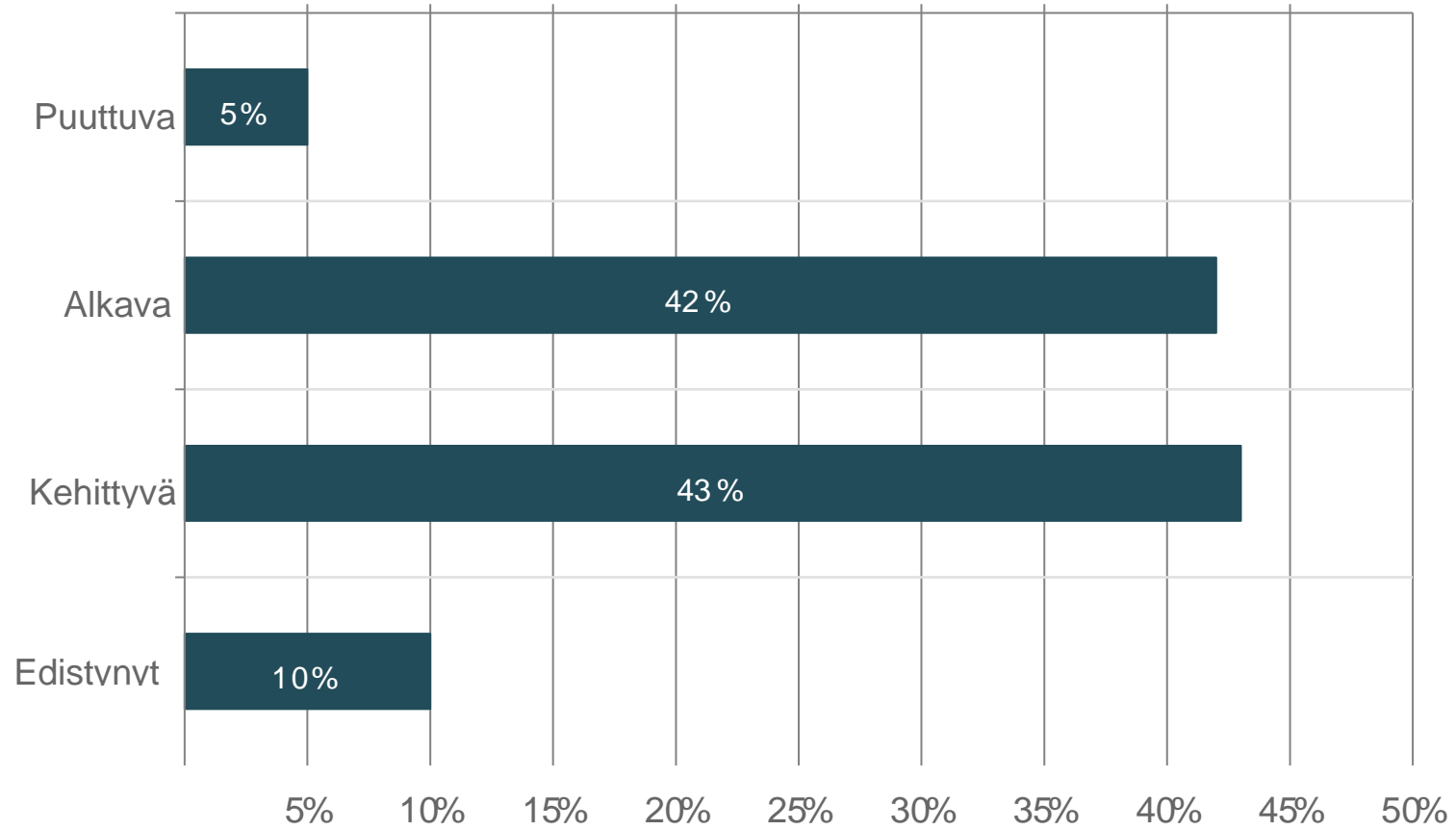
Toimimme aktiivisesti verkostoissa alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	0	0.0%
Alkava	9	14.5%
Kehittyvä	29	46.8%
Edistynyt	24	38.7%

Kehitämme yhdessä työelämän kanssa alamme kestävää tulevaisuutta hyödyntämällä mm. työelämäjaksoja.

Vastaajien määrä: 62

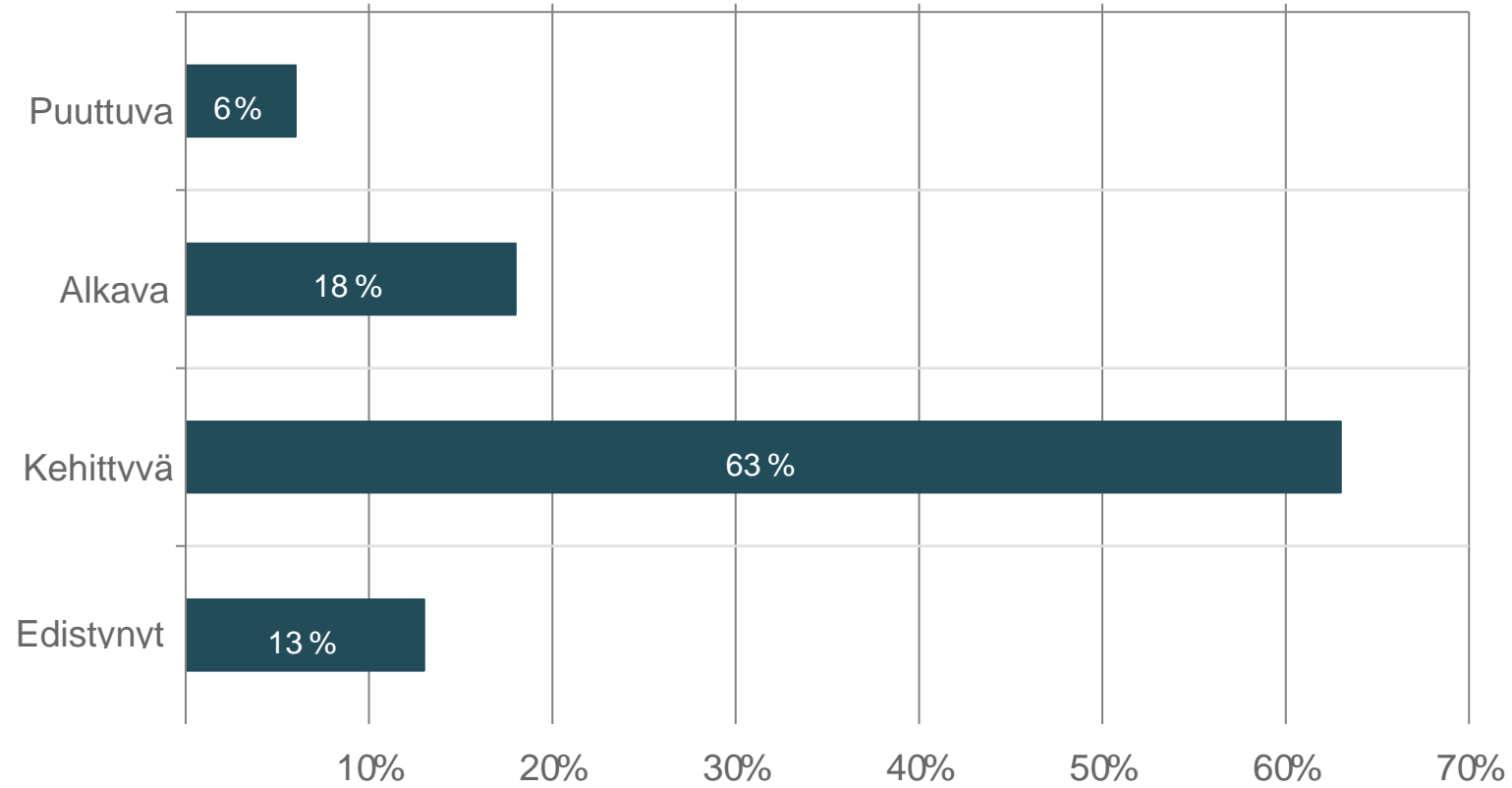
Kehitämme yhdessä työelämän kanssa alamme kestävää tulevaisuutta hyödyntämällä mm. työelämäjaksoja.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	3	4.8%
Alkava	26	41.9%
Kehittyvä	27	43.6%
Edistynyt	6	9.7%

Osallistamme alueiden työ- ja elinkeinoelämää koulutussisältöjen kehittämiseen.

Vastaajien määrä: 62

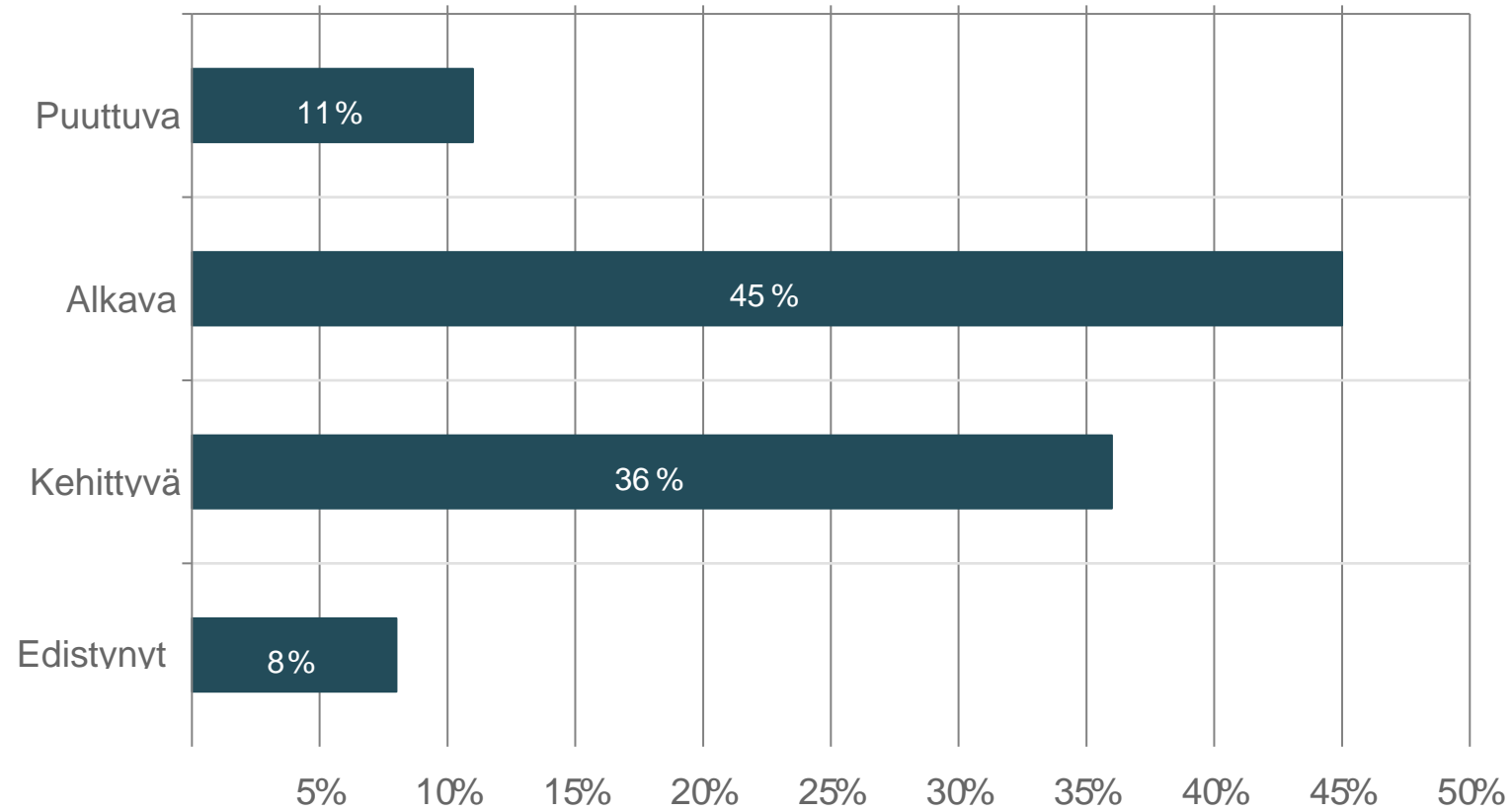
Osallistamme alueiden työ- ja elinkeinoelämää koulutussisältöjen kehittämiseen.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	4	6.5%
Alkava	11	17.7%
Kehittyvä	39	62.9%
Edistynyt	8	12.9%

Vahvistamme systemaattisesti alojen ja koulutusasteiden välistä TKI-toimintaa.

Vastaajien määrä: 62

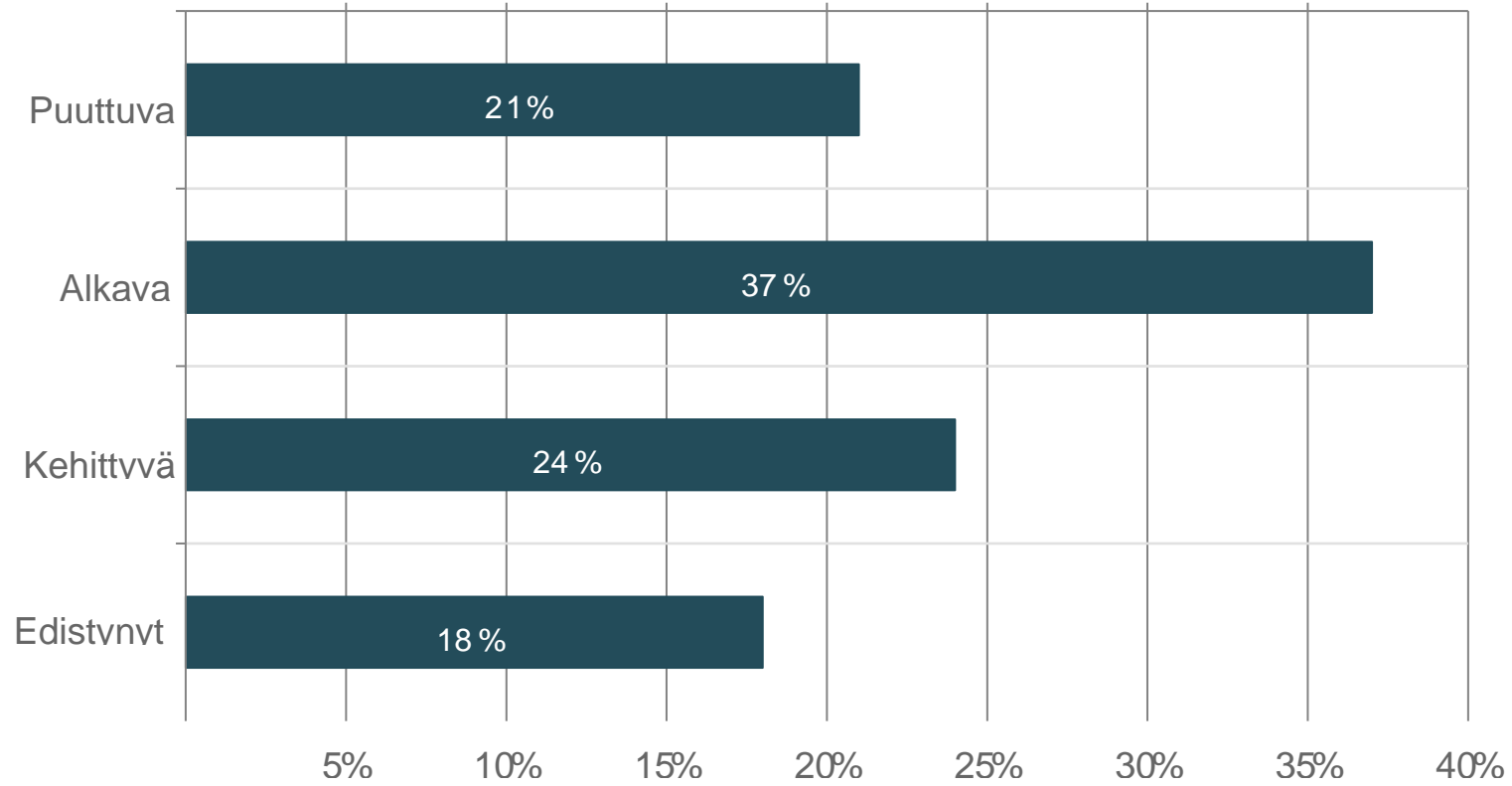
Vahvistamme systemaattisesti alojen ja koulutusasteiden välistä TKI-toimintaa.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	7	11.3%
Alkava	28	45.1%
Kehittyvä	22	35.5%
Edistynyt	5	8.1%

Laskemme hiilijalanjälkemme vuosittain ja raportoimme luvut yhteiselle alustalle.

Vastaajien määrä: 62

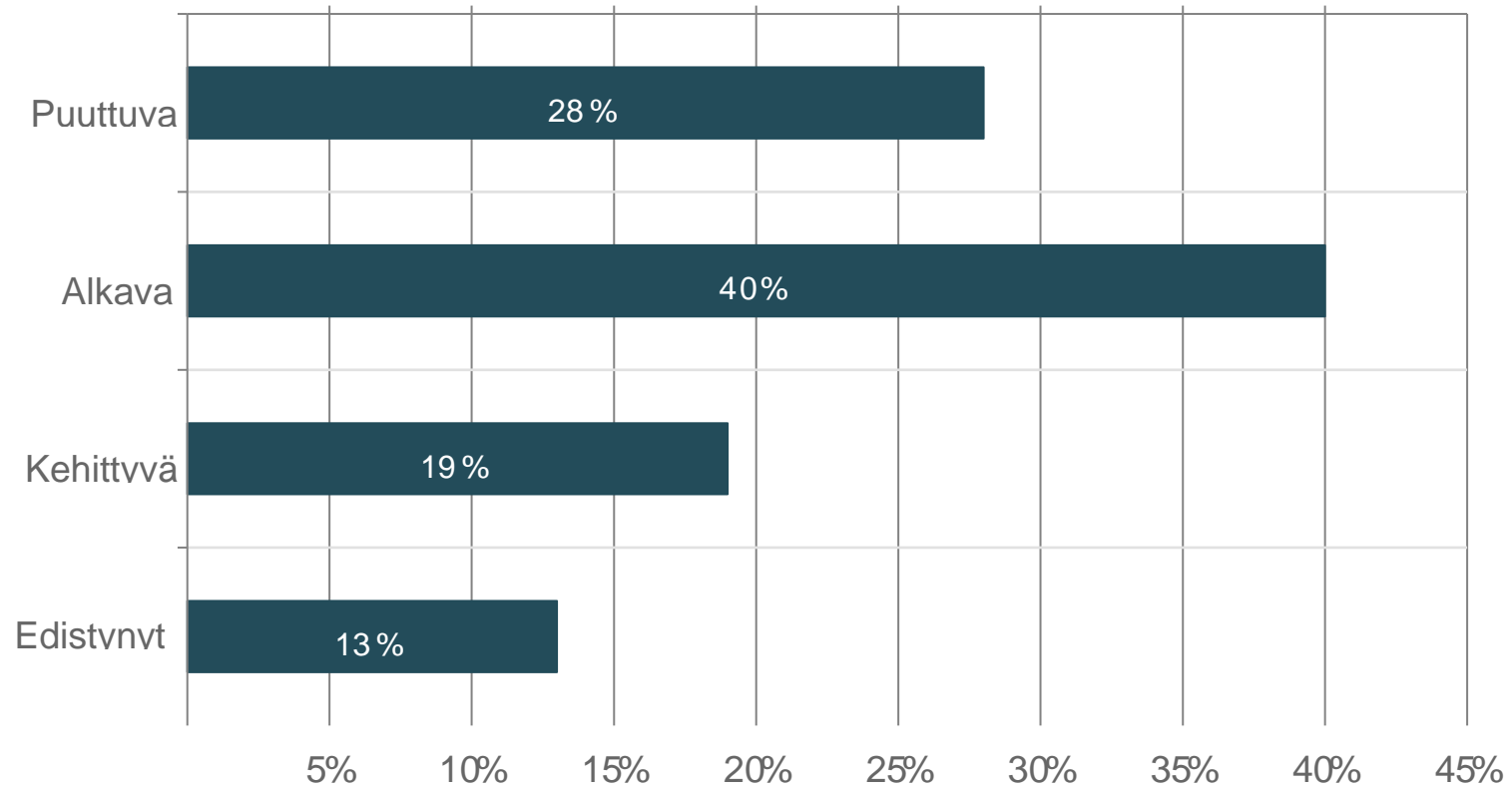
Laskemme hiilijalanjälkemme vuosittain ja raportoimme luvut yhteiselle alustalle.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	13	21.0%
Alkava	23	37.1%
Kehittyvä	15	24.2%
Edistynyt	11	17.7%

Määrittelemme hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistavat toimenpiteet ja niiden aikataulutuksen.

Vastaaerien määrä: 62

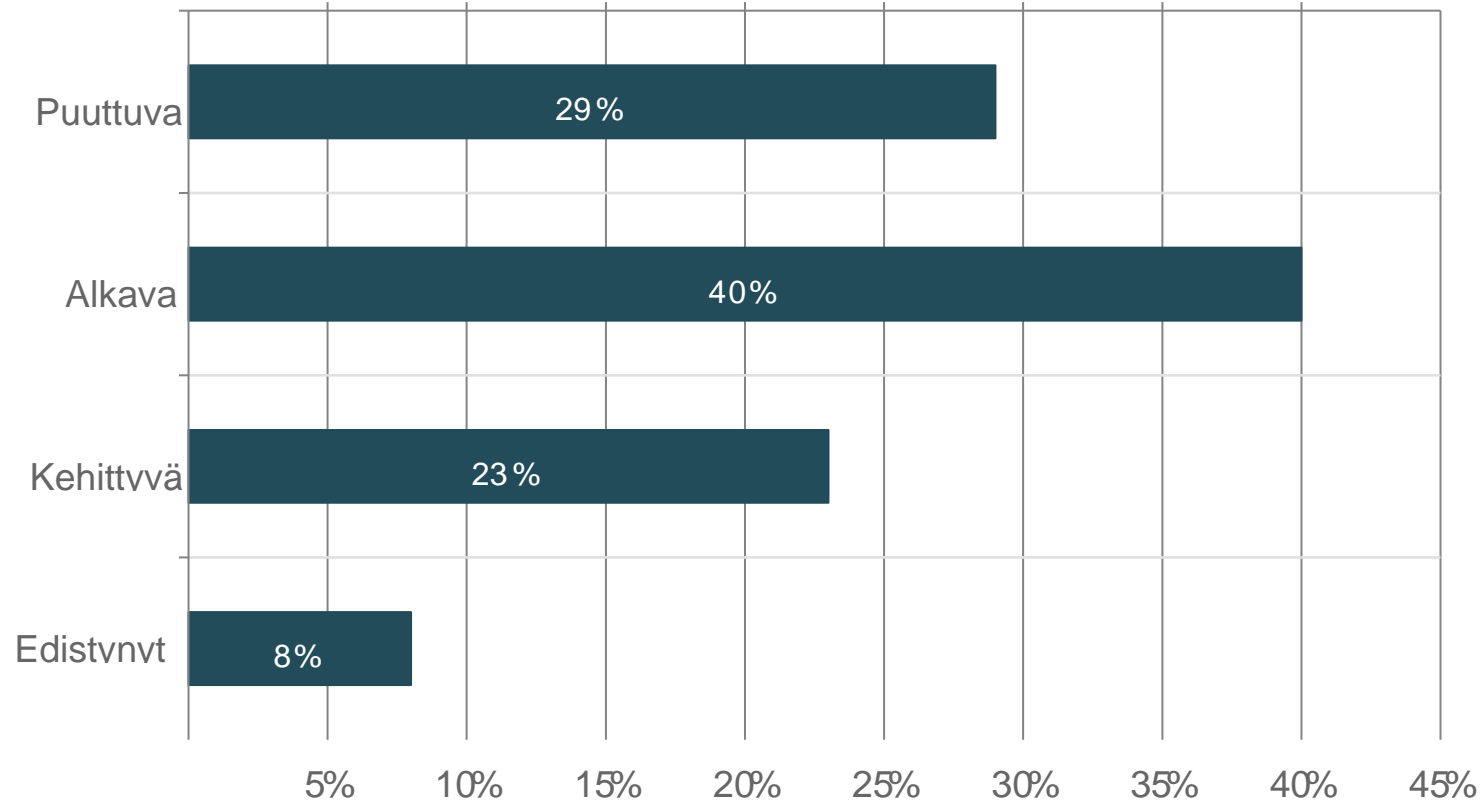
Määrittelemme hiilijalanjäljen pienentämisen mahdollistavat toimenpiteet ja niiden aikataulutuksen.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	17	27.4%
Alkava	25	40.3%
Kehittyvä	12	19.4%
Edistynyt	8	12.9%

Seuraamme toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Vastaajien määrä: 62

Seuraamme toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Vastaajien määrä: 62

	n	Prosentti
Puuttuva	18	29.0%
Alkava	25	40.3%
Kehittyvä	14	22.6%
Edistynyt	5	8.1%